

GEMEENTEPOLITIE Woerden

INLICHTINGDIENST

nummer: 9/81
 datum: 16 februari 1981

ACD	1531956
datum	19 FEB. 1981
Co	
b.	/ d. —

Aan: Het Hoofd van de
 Binnenlandse Veiligheidsdienst,
 t.a.v. Hoofd BOP,
's-Gravenhage.

Evaluatie:	Datum bericht: 16 februari 1981	Bijlage(n): 1
------------	---------------------------------	---------------

Retreft: Het hierbij gevoegde krantenartikel betreffende het IKV stond in het weekblad 'Groot Woerden' d.d. 20 januari 1981.
 'Groot Woerden' is een krant die huis aan huis wordt bezorgd in Woerden en omliggende plaatsen.

Einde bericht.

23 FEB. 81 - 1

1) Tenzij andere rubricering vereist.

Leden werkgroep IKV naar internationale conferentie

5319 5

WOERDEN – De Vredeswerkgroep Woerden van het IKV (Interkerkelijk Vredesberaad) heeft met het oog op de komende verkiezingen een aantal politieke partijen in Woerden benaderd met de vraag of zij de verwijdering van kernwapens uit Nederland tot punt van hun partij- en regeringsprogramma wil maken. Deze kennismakingsgesprekken beogen, indien mogelijk, tot een gezamenlijke standpuntsbepaling te komen over het vraagstuk van kernbewapening en veiligheid. In dit kader nemen 2 leden van de werkgroep deel aan een internationale conferentie in de DDR, die van 4 tot en met 8 februari nabij Dresden wordt gehouden. Op deze conferentie worden gezamenlijke uitgangspunten van de afgevaardigden uit de diverse landen in een soort leerboek samengevat waarbij getracht wordt om de contacten tussen de mensen uit de verschillende regeringssystemen van Oost en West te bevorderen en het wantrouwen weg te nemen.

In 1977 werd op initiatief van pastoor van Dam, die voorzitter is van het plaatselijk beraad van kerken, een vredeswerkgroep van het IKV in Woerden opgericht. In dat zelfde jaar begon het landelijke IKV een campagne tegen de kernwapens. Dit was het gevolg van de verontrustende ontwikkelingen op wapengebied en over de vastgelopen onderhandelingen over de wapenwedloop en de wapenwedloop.

om de bewustwording van de mensen te stimuleren om daarna gezamenlijk een vuist te kunnen maken.

Verdrag

Berend Rhebergen en Leo Buch, leden van de werkgroep, vertellen dat er al jaren onderhandeld wordt tussen de Verenigde Staten en Rusland en tussen de NAVO en het Warschau-pact over de beperking van kernwapens. Desondanks

in eigen land. Wel zijn er afspraken gemaakt dat men geen verrasingsaanval zal ondernemen op de ander. De wapenwedloop wordt daarbij aan zichzelf overgelaten.

De belangrijkste redenen dat met name Oost en West niet tot betekenisvolle verdragen kunnen komen over wapenbeperkingen en ontwapening zijn dat de nadruk ligt op wederzijdse overeenstemming in plaats van zelfbeperking. Tevens wordt ervan uitgegaan dat de aantallen van bepaalde soorten wapens de veiligheid in stand zou moeten houden: De vredespolitiek van het IKV wil: betere verhoudingen tussen de volkeren en een zo laag mogelijk niveau van bewapening" aldus Berend en Leo. Verder vinden zij dat Nederland als eerste een ontwapeningsstap moet zetten ongeacht of andere landen meegaan. Van hieruit moet een proces op gang komen. De politieke be-

tekens van zo'n besluit tot zelfverplichting is dat ook andere landen erdoor worden opgeroepen om zelf en zelfstandig dit voorbeeld te volgen. Dit moet in verschillende fasen gebeuren waarbij West en Oost betrokken zijn. Het idee beoogt dus niet algehele eenzijdige ontwapening van het Westen. Het wil door middel van het zetten van eerste ontwapeningsstappen per land een ontwapeningsproces ontwikkelen waaraan landen deelnemen uit Oost en West.

Kerken

De Woerdense werkgroep wil bewerkstelligen dat op plaatselijk niveau aandacht wordt besteed aan deze problematiek. Zij doet dit bijvoorbeeld door het verstrekken van informatie op braderieën, het organiseren van de jaarlijkse vredesweek in Woerden en het voeren van gesprekken met politieke partijen en kerkenraden. De werkgroep is

weliswaar voortgekomen vanuit de kerken maar om zich bij de groep aan te sluiten is het geenszins noodzakelijk om kerkelijk gezind te zijn. „Wij proberen alleen via de kerken grote groepen mensen te bereiken, die evenzo bezorgd zijn over wat er in de wereld gebeurt” zegt Joke Buch.

DDR

De reis die Joke volgende maand naar de DDR gaat maken is een uitwisselingsbezoek dat voor dit jaar door de Christliche Friedens Konferenz is georganiseerd. Het doel is om de intermenselijke contacten wijder te maken en ook om de verbondenheid te vergroten. Joke vertelt: „uit eerdere contacten met mensen uit het Oost-blok blijkt steeds weer dat zij met dezelfde problemen worstelen omtrent de gevaarlijke chemische en kern bewapening. Daarom zijn deze contacten zo belangrijk omdat zij met dezelfde problemen worstelen omtrent de gevaarlijke chemische en kern bewapening. Daarom zijn deze contacten zo belangrijk omdat zij

de publieke opinie gunstig kunnen beïnvloeden”.

Hoogmoed

Zolang steeds meer landen de beschikking krijgen over kernwapens blijft het voor de werkgroep een noodzaak om zich hiertegen te verzetten. Ook al omdat regeringen of partijbesturen niet voldoende opkomen voor een acceptabele wapenbeheersing. „Deze wapens kunnen ons en onze kinderen en klein kinderen tot in vele geslachten onherstelbaar beschadigen en hele bevolkingen en werelddelen in één keer wegvagen. Het afschikkingsevent is niets anders dan een wederzijdse massa gijzeling en de veronderstelling dat wij in Nederland veilig met deze wapens zouden kunnen omgaan getuigt van een grenzeloze hoogmoed en overschatting van onszelf” aldus de leden van de werkgroep.

Voor meer informatie over de werkgroep: Joke en Leo Buch telefoon 17514 of Berend Rhebergen telefoon 14982.

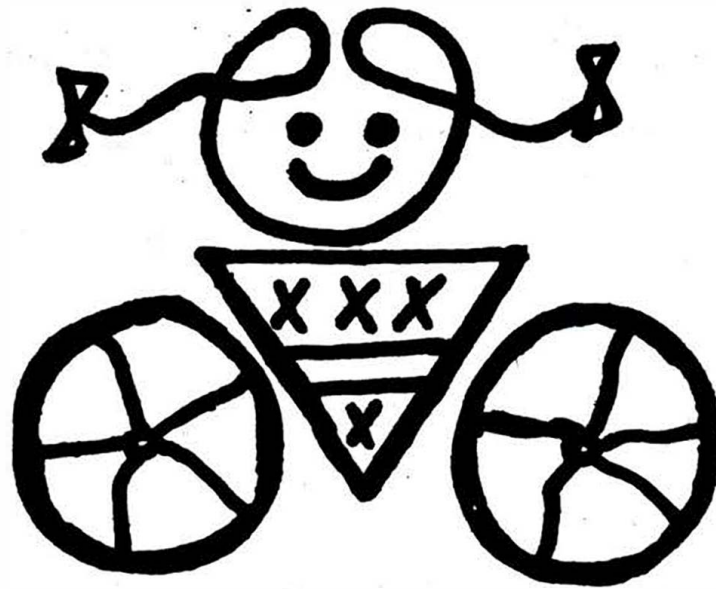
Elly van der Busse

- ophangen voor het raam aub -

AMSTELVEEN

fiets t tegen de kernbewapening

geen nieuwe atoom-
raketten in nederland
fiets mee!!

ZATERDAG 21 MAART

om 12 uur vanaf

de BAJES

Aan de lezeres, aan de lezer!

Nederland is bezaid met opslagplaatsen voor kernwapens en met inrichtingen om kernwapens van ons af te slingeren.

De vernietigende werking ervan veroorzaakt, dat wij in Amstelveen aangetast worden wanneer zich ergens in ons land met zo'n basis of depôt een ramp voordoet.

Het nieuwste is, dat door gezochte bangmakerij met een overmoedige 'bepaalde kernoorlog in Europa' Nederland zélf ter sprake wordt gebracht als kandidaat voor een atoomslagveld, samen met onze buurlanden.

Deze dreigende voorbestemming tot ver-assing is niet het vooruitzicht, waarvoor de ouderen ons land hebben opgebouwd uit de verwoesting en aanroede van de oorlog.

Dit vrees aanjagen met massale stralingsdood is niet de belofte aan de jongeren om zich te kunnen ontplooien en het werk van de ouderen voort te zetten.

WERK? ONTPLOOIING? We zien om ons heen, dat steeds meer mensen geen zinvol werk hebben en dat vooral jongeren worden geremd in hun ontplooiing.

De regering schaft tegelijkertijd meer WAPENS aan en weigert tot nu toe om de plaatsing van de hand te wijzen van de nieuwste middelen tot massavernietiging, die ontworpen zijn met de berekening, dat ons land daarmee in één groot Hiroshima en Nagasaki kan veranderen.

Wie zich wél uitspreken tegen middelen voor massavernietiging zijn onder andere dienstplichtige- en beroepssoldaten, oudere en jongeren militairen; moedige medeburgers, die hun overtuiging en gezond verstand niet terzijde schuiven onder druk van gevangenisstraf en ontslag uit de werkring!

ZULLEN WIJ DAN ONVERSCHILLIG ZIJN?
NEE, ZEKER NIET!!!

Zorg ervoor, samen met vriendinnen en vrienden, dat de fietstocht van 21 MAART in heel Amstelveen bekend wordt. Zorg ervoor, dat de fietstocht goed opvalt door sandwichborden voor jezelf en voor je fiets, door een opgetuigde bakfiets, door spandoeken, affiesjes en pamfletten.

ROEP JE KENNISSEN OP OM MEE TE DOEN.

Koop steunkaarten en verkoop ze ook om de manifestatie mogelijk te maken, die op PLEIN '60 en in DE BAJES plaatsvindt: papier, film, geluid, vervoer, het kost allemaal geld. Wie er niet lijfelijk bij kan zijn wordt zo toch bij ons protest betrokken!

Meld je tenslotte aan bij het IKV en STOP DE N-BOM in Amstelveen om op ZATERDAG 7 en op ZATERDAG 14 MAART (12 UUR) op PLEIN '60 alvast bekendheid eraan te geven, dat WIJ ERNSTIG EEN GRENS WILLEN STELLEN AAN DE ONVERANTWOORDELIJKHEID, WAARMEE WIJ OMGAAN MET ELKAAR, MET ONSZELF!

DAAROM ONTMOETEN WIJ ELKAAR OP 21 MAART!!!

Voor het IKV en STOP DE N-BOM:

Rob Kniesmeijer, Punter 20, tel. 43 83 72
Dolf Loth, Ganges 8, tel. 45 36 10
Alies Struys, Wagenaarstraat 40 (Amsterdam)

ACD 1543497

datum - 9 APR. 1981

CO

b. 2 d. —

1) Zo nodig andere rubricering aangeven.

Distr.: BCBK

Bijlage(n): 2

Afschr.:

BO: 102.366

Betreft: IKV-kernen te AMSTERDAM

Maandag 16 maart 1981 vond een plenaire vergadering plaats van alle IKV-kernen te Amsterdam. Plaats van samenkomst : Prins Hendrikkade 16 te Amsterdam. Aanvang der bijeenkomst : 20.00 uur.
 Als voorzitter trad op
 Aanwezig waren 22 personen onder wie :

Allereerst kwamen de notulen van de vorige bijeenkomst aan de orde. (Zie bijlagen, verslag 12 februari 1981).

Besloten werd daarop dat een verslag zal indienen van de Werkgroep Politieke Partijen. Deze werkgroep was voorstander van een lijst van alle politieke bijeenkomsten in het kader van de verkiezingen om zo de mogelijkheid te hebben IKV-materiaal te verspreiden op die bijeenkomsten.

wilde de media voor de IKV-propaganda ten behoeve van de verkiezingsstrijd inschakelen.

Uit de vergadering kwam de suggestie aan de vooravond van 26 mei alle kerkklokken te luiden. Men liet dat idee weer varen omdat de organisatie, gezien het korte tijdsbestek, niet opgezet zou kunnen worden. Voorts zou het maar de vraag zijn of alle kosters zouden willen meewerken.

Hierna discussieerde men over de zin van een stemoproep door het IKV. De conclusie was : Niet doen, want dan zou wel eens onze te geringe aanhang kunnen blijken.

Vervolgens kwam de Vredesweek 1981 ter sprake. Er is daarvoor een werkgroep samengesteld die onder leiding staat van . Tijdens de vergadering bleek, dat sterke banden heeft met het Anti-N-Bom-initiatief. Men was het erover eens dat het accent op de schuilkelders moest liggen. Er zal een actie moeten komen met het effect dat de bevolking angstig wordt voor schuilkelders. Toen iemand opmerkte "Wat dan te doen als men eenmaal angstig is ?" wilde men daarover niet praten; de discussie "walste" daar overheen.

Hierna kwam het volgende agenda-punt : "Wat te doen met DDR-contacten?" Hierbij bleek dat vorig jaar een buitenlandwerkgroep was opgericht. Een van de leden van die werkgroep was aanwezig en deelde mede, dat zijn groep ter ziele was. Oorzaak : gebrek aan response. Daarop werd rechtstreeks gevraagd deze noodzakelijke taak op zich te nemen.

wees meteen naar de vrouw die naast hem zat en deel uitmaakt van zijn vredesgroep in Amstelveen . De vergadering ging meteen akkoord en de vrouw was gebombardeerd tot contactpersoon IKV-regio Amsterdam voor het buitenland (lees : DDR.).

Als laatste punt van de agenda werd de bijeenkomst van 10 april 1981 in Krasnapolsky behandeld. Dit is een vergadering onder het motto "Welzijnswerkers tegen Kernbewapening". Hieraan nemen deel het initiatief "Stop-de-N-bom, Stop de kernwapenwedloop". Het IKV wil ook meedoen. Voornoemde initiatiefgroep heeft het IKV ook uitgenodigd. vroeg de vergadering of het IKV voor deelname kan zorgen. kreeg daarop de vraag hoe de relatie anti-N-bom-beweging/IKV ligt. signaleerde daarop de volgende angst : Het IKV gaat op een initiatief van de anti N-bom-beweging positief in het IKV gaat daarmee "aan de bak" en als het eenmaal loopt, dan neemt de anti-N-bom-beweging de actie volledig over".

IKV AMSTERDAM
Prins Hendriklaan 21
1075 AZ Amsterdam
tel. 020 - 736869

102.366.

1543497

Aan de vertegenwoordigers van (IKV)
vredegroepen in Amsterdam e.o.

Amsterdam, 10 maart 1981.

Beste mensen,

Hierbij een uitnodiging voor de plenaire vergadering van het IKV-Amsterdam op maandag 16 maart a.s., 20.00 uur, Prins Hendriklaan 16, Amsterdam.

Als agendapunten stellen we voor:

1. Opening, agendavaststelling
2. Verslag vorige vergadering, (reeds verzonden)
3. Benadering politieke partijen

Het PvdA-congres is inmiddels voorbij. Joop den Uyl heeft z'n Phyrus-overwinning binnen, terwijl de meerderheid van het congres een andere koers wilde. Dat bleek onder meer uit de inhoud van de meeste toespraken: voor afstoten van alle kerntaken, het applaus én uit de resultaten van de mini-enquête, die de volgende dag gehouden werd.

Het was zoals An Thomassen het op het congres onder woorden bracht: "Een oneigenlijke stemming, en dat weten we allemaal". Een meerderheid van de congres-leden en PvdA-aanhang staat, wat de leiders ook vinden, op het IKV-standpunt.

Uit gesprekken met partijleden bleek teleurstelling, maar ook de vaste wil om binnen de partij door te gaan. Maar een klein aantal wilde de partij verlaten; een iets grotere groep zal deze keer (?) niet op de PvdA stemmen.

De PvdA leden hebben de steun van het IKV in de toekomst hard nodig.

Onze picket-line was een eerste bewijs van het voornemen dat we de PvdA niet zomaar laten gaan.

Nabeschouwing over de actie

Inventarisatie van de positieve en negatieve aspecten,
conclusies
wat hebben we geleerd met het oog op nieuwe acties
hoe gaan we verder ?

Verslag van de vergadering van onze werkgroep BPP

In het kader van dit agendapunt zijn nog de volgende mededelingen te doen: het landelijk secretariaat heeft met het oog op de verkiezingen een folder en een strooibiljet in voorbereiding, die jullie met suggesties voor gebruik zal worden toegestuurd.

- de werkgroep 'vrouwen tegen kernwapens' heeft de standpunten van de belangrijkste politieke partijen weergegeven. Van CDA, CPN, D'66, PPR, PSP, PvdA en VVD wordt aangegeven wat deze partijen vinden van:
  - bredere internationale verbanden en verdedigingsideeën;

- kernbewapening in het algemeen;
- kernwapens en nucleaire taken voor Nederland.

Meer exemplaren te bestellen bij:
Vrouwen tegen kernwapens
Reinwardtstraat 19
3571 ER Utrecht
tel. 030 - 710872.

- "Den Haag" denkt ook na over de acties die we na de verkiezingen moeten ondernemen. In ieder geval zal de moderniseringskwes- tie weer worden opgepikt. De vorm daarvan zal afhankelijk zijn van de inhoud van het regeeracoord dat onze nieuwe regeringscoalitie sluit.

4. Vredesweek 1981

In januari is er een vredesweekwerkgroep ingesteld. Deze heeft inmiddels enig voorwerk verricht. We moeten beslissen wat het thema van de komende vredesweek wordt. Een aantal voorstellen tref je hierbij aan (zie bijlage)

Inventarisatie van de (vredesweek)-activiteiten van de kernen.

5. Berichten

6. Rondvraag

7. Sluiting.

veel groeten,
namens de coördinatiegroep,

Joop van Kempen

-----BERICHTEN-----BERICHTEN-----BER-

De landelijke werkgroep "vrouwen tegen kernwapens" organiseert een informatie- en studiedag onder het motto:
KERNBEWAPENING .....EEN VROUWENZAAK ?

op zaterdag 21 maart a.s. in zaal 'de Schakel' te Nijkerk
aanvang 10.00 uur , einde 16.00 uur.

Sprekers: Sonja v.d. Gaast
Ria Beckers
Truus Divendal
Kapitein Meindert Stelling

Opgave en nadere informatie: Sienie Strikwerda
Rubensstraat 82''
1077 NA Amsterdam
tel. 020 - 715072 (tussen 18.00
19.00 uur)

kosten : f 15,00, inc. lunch.

-----BERICHTEN//////////-----BERICHTEN -----BERICHT

vrijdag 10 april a.s. GEZONDHEIDWERKERS TEGEN KERNBEPAPENING
plaats: Krasnapolsky, Amsterdam
aanvang. 20.00 uur.

Deze avond wordt georganiseerd door Stop de N bom; het IKV is van het initiatief op de hoogte gesteld en er wordt overleg gevoerd over samenwerking.

-----
vrijdag 27 maart a.s. CULTURELE MANIFESTATIE BIJLMERMEER
Aanvang: 19.30 uur.

Ook deze bijeenkomst, die mede door de IKV kern Bijlmermeer wordt georganiseerd in het teken van de strijd tegen de kernwapens. Er zullen niet enkel sprekers zijn; veel aandacht voor toneel, film e.d.

KERNENDAG 8 en 9 mei a.s.

opgaven voor 25 maart d.m.v. het strookje uit het laatste kernblad te sturen naar IKV, postbus 18747, 2502 ES DEN HAAG.

KONTAKT MET POLEN

zie daarvoor het informatiestuifcil geschreven door Paul van Aalst (zie bijlage) *Donner*

STUDIUM GENERALE OVER VIJANDBEELDEN in de VU

19 maart: Dhr. Boeke
26 maart Ben ter Veer
????? Dhr. Barnaby.

De bijeenkomsten worden gehouden van 16.00 - 18-00 uur .

MANIFESTATIE IN HET VONDEL PARK 5 mei

Georganiseerd door Stop de N bom, het IKV helpt als het nodig is mee maar is niet mee verantwoordelijk.

STUDIEDAG OVER SOCIALE VERDEDIGING

25 april a.s.
plaats AMSTELKERK
aanvang 10.00 uur

nadere informatie volgt nog

STUDIEDAG OVER DE RELATIE (ONDER)ONTWIKKELING KERNBEPAPENING
16 mei a.s. plaats en programma wordt nog bekend gemaakt.

Kort verslag van de 1e bijeenkomst van de vredesweekwerkgroep, d.d. 12 feb. '81

De volgende voorstellen zijn aan de orde geweest als mogelijke thema's voor de Amsterdamse vredesweekactiviteit:

1. aandacht besteden aan de komende beslissing over de modernisering van kernwapens.
 Voor: deze beslissing is rond die tijd weer aktueel
 Tegen: deze zaak is al helemaal uitgekauwd, je moet wel actie voeren, maar is niet zinvol als thema voor de vredesweek.
2. Vakbonden en hun stellingname tegenover kernwapens
 voor: spreekt veel mensen direct zijn (veelen zijn Vakbondslid) en dit onderwerp is nieuw; we kunnen de discussie stimuleren.
 tegen: dit onderwerp is niet specifiek amsterdams; bovendien moet hierover de discussie binnen de vakbonden zelf nog worden gevoerd
3. Samenwerking IKV_Novib
 voor: Op deze manier komt de IKV campagne in een breder verband te staan; bovendien kunnen we dan duidelijkheid scheppen in deze samenwerking.
 tegen: de kleine landen politiek is te gecompliceerd om deze in de vredesweek aan de orde te kunnen stellen; bovendien is er voor dit onderwerp waarschijnlijk weinig interesse te kweken.
4. Civiele verdediging en schuilkelderproblematiek
 voor dat is ook het thema van de landelijke vredesweek
 het is een duidelijk amsterdams probleem
 tegen: ingewikkelde materie; hoewel het principe simpel is, wordt het moeilijk om dit in een aktieweek aan de orde te stellen; het is meer een thema voor een studiedag.

Besloten wordt om contact op te nemen met de schuilkelderwerkgroep en het landelijk secretariaat in Den Haag.

De volgende vergadering zal ook de checklist worden ingebracht die de coördinatiegroep heeft gemaakt van de vorige vredesweek.

Paul van Aalst

AURORA dd. 1 MEI 1981

282-2

IKV

0

4. IKV zoekt contact met Departement.

Het IKV heeft om een gesprek verzocht met de Minister (i.c. de DG OO en V) Aangezien dezerzijds bekend is welke gesprekken namens deze organisatie al met andere departementen zijn gevoerd, zal aan de DG OO en V op korte termijn enige informatie verschaft worden.

ACD 1546992

datum 15 MEI 1981

CO

b. — d. —

1) Zo nodig andere rubricering aangeven.

Distr.: BC - BFB - CDB.

Bijlage(n):

Afschr.:

BO:

103.156

Betreft: Anti-militarisme cyclus Friesland.

Via de media werd bekend dat het IKV in Friesland een cursus organiseerde over het anti-militarisme. Door het behandelen van verschillende onderwerpen werd een 6-tal cursusavonden belegd. Na opgave ontvingen de cursusleden een krantje IEN, uitgave van de gelijknamige werkgroep die voorstaat meer eenheid te brengen in links-Nederland, IEN is opgericht in 1975.

Het blad ademt een sterk anarchistisch en gezagsondermijnende geest uit wat de vraag van een der deelnemers ontlokte vanwaar dit gezagsondermijnende karakter. Als antwoord werd gegeven: "Wat is gezag?". Vragensteller merkte op dat dit de regering was hetgeen door de cursusleider werd ontkend. De cursussen werden bezocht door 20 tot 40 deelnemers.

Op 21-1-81 werd de eerste avond gehouden met als onderwerp: Economie - Wapenwedloop. Inleider zou zijn, Beroep Politicoloog. Deze was echter door ziekte verhinderd en werd vervangen door genoemde. Het accent lag (uiteraard) op het feit dat de VS en de NAVO de wapenindustrie nodig hebben daar anders de economie in elkaar zal klappen. Over de USSR werd niet gesproken, evenals dat het geval was over Tsjechoslowakije, Hongarije en Afghanistan. Al met al, een eenzijdig geheel.

Op 4-2-81 werd een tweede avond gehouden. Onderwerp: De Macht van het Militarisme. Spreker:

Ook hier een zeer eenzijdig verhaal over het bestaan van onderdrukkings- en bevrijdingslegers. Nederland kende het eerstgenoemde leger dat ingezet wordt bij kapingen, krakers, relschoppers en tegen zigeuners. Nederlandse VN-troepen moeten worden teruggeroepen. Israël moet worden teruggegeven aan de Palestijnen. Slechts vragen die in zijn straatje pasten werden beantwoord.

Op 18-2-81 werd de 3e avond georganiseerd. Onderwerp: Crisis en Bewapening. Spreker: (werkzaam in het Woodbrookers-huis). Volgens spreker hangt onze economie voor een groot deel af van het militair-industriële complex.

ng: 1)

Op 4-3-81 werd de 4e avond gehouden. Onderwerp: "De geschiedenis van de koude oorlog." Spreker * _____ (journalist van de Leeuw.Courant), die een redelijk verhaal deed over dit onderwerp.

Op 18-3-81 werd de 5e avond gehouden. Gasten waren: 2 dames uit de DDR, van wie één predikante is van de Evangelische kerk in de DDR. Alles wat de predikante vertelde werd genoteerd door de andere Oostduitse vrouw. De dames waren in Nederland teneinde een studie te maken over hetgeen in Nederland wordt ondernomen, t.b.v. DE VREDE. In Oostduitsland was men hierop opmerkzaam gemaakt door de ontvangst van westerse radio- en tv-uitzendingen. Zij willen de mensen in de DDR bewust maken voor de vrede en de veiligheid. Zij houden vredesconferenties met als uitgangspunt: gelijkwaardige verdeling. Regelmatig vinden uitwisselingen plaats van groepen uit het westen onder leiding van het IKV.

De laatste avond werd georganiseerd op 1-4-81. Onderwerp: Hoe gaan we werken aan de vrede?

Het betrof een forumavond waaraan vertegenwoordigers van diverse groeperingen deelnamen:

- Vrouwen voor Vrede: _____ en _____
Wij willen niet politiek gebonden zijn. Wij hebben internationale contacten o.a. DDR-vrouwen, Pax Christi enz.
- IKV (spreekster _____): le tien jaar IKV niet revolutionair. In 1977 knuppel in hoenderhok door de bekende leuze, daarmee de eenzijdige stap propagerend. Er moet afstand gedaan worden van machtspolitiek.
- Stop de Neutronenbom (spreker: _____). Een man van weinig woorden. De naam van zijn club spreekt voor zich.
- Het Fries Anti-Fascisme Comité (spreker: _____): Fascisme en militarisme zijn twee handen op één buik. Men komt het fascisme tegen in de relatie werkenden - niet werkenden. Spreker droeg een badge met hamer en sikkel op zijn kleding.
- Christenen voor Socialisme (spreker _____): Ontstaan door discussie over ontwikkelingssamenwerking en vredesvraagstukken. Er moet gevochten worden voor een andere maatschappijvorm. De bijbel moet een plaats naast het marxisme hebben.

Na de uiteenzettingen van deze groepen werden de aanwezigen verzocht zich te voegen bij de vertegenwoordigers hiervan, waardoor een en ander een rommelig einde had en geen sprake was van een openlijke meningsuiting.

GEMEENTEPOLITIE Woerden

INLICHTINGDIENST

nummer : 73 /81

datum : 15-10-1981

F	ACD	1573119
	datum	
F	Co	
	b.	/ d. —

Aan: Het Hoofd van de
 Binnenlandse Veiligheidsdienst,
 t.a.v. Hoofd BOP,
's-Gravenhage.

Evaluatie:	Datum bericht: 15-10-1981	Bijlage(X): 1
------------	---------------------------	---------------

Betreft: I.K.V.

Zoals bekend bezochten een tweetal leden van de Oost-Duitse organisatie 'Christliche Friedens Konferenz', Joachim Liedke en Renate Lauterbach, het Woerdense I.K.V.

Dit bezoek viel rond de pinksterdagen.

In tegenstelling met voorgaande bezoeken had men deze keer geen opbare bijeenkomst georganiseerd.

Als reden hiervoor werd aangevoerd dat het publiek 'vergadermoe' was door de verkiezingsbijeenkomsten van de politieke partijen. Wel is er een besloten bijeenkomst geweest met de kernleden van het I.K.V.-Woerden.

Voor verdere bijzonderheden wordt verwezen naar bijgaand krantenknipsel uit de 'Woerdense Courant' d.d. 18 juni 1981.

Einde.

1) Tenzij andere rubricering vereist.

leren. Tijdens een gesprek met de twee bezoekers bleek dan ook dat de leefomstandigheden in Oost-Duitsland niet zó erg verschillen van die hier in Nederland, als men doorgaans denkt.

Goede reacties

Een eerste kennismaking met Woerdenaren kwam op Pinksterzondag tot stand, nadat men een dienst had bijgewoond in de evangelisch-Lutherse kerk in de Jan de Bakkerstraat. Na de dienst werden er aan de Oost-Duitse bezoekers vragen gesteld. Hetzelfde gebeurde na het pinkster-appel van het Beraad van Kerken in de Bonaventura-kerk in Woerden. Dominee Liedke hield ook een korte preek tijdens het appel. „Er is een vertekend beeld van de kerk in Oost-Duitsland. Men denkt hier nogal eens dat de kerk bij ons verboden is. Daarom is het belangrijk om meer van elkaar te horen hoe de situatie werkelijk is”, aldus ds. Liedke. Dinsdag bezocht men het centrum voor informatie over derde-wereldlanden „Studio 3” in Montfoort, het arbeidsbureau en werkvoorzieningsgemeenschap „De Sluis” in Woerden. Om de Oost-Duitsers een zo algemeen mogelijke indruk van Nederland te geven werd er ook een tocht naar de Kennemerduinen, met de erebegravingsplaats Overveen, en naar Amsterdam gemaakt, waar men onder andere het Anna Frankhuis en het Rijksmuseum bezocht. Kerk en staat zijn in Oost-Duitsland volledig gescheiden, volgens ds. Liedke, en men kan als kerkelijk persoon zijn mening vrij-uit geven.

Weinig interesse

Het werken aan internationale vrede, het doel van zowel de I.K.V. als de Oost-Duitse gasten brengen hun idealen vooral tot uiting in hun kerkelijk werk. Ds. Liedke tijdens de kerkdiensten en mevrouw Lauterbach in haar catechesatie-lessen. Hoewel Liedke vindt, dat men in Oost-Duitsland veel meer vrijheid heeft dan de meeste Nederlanders denken, zijn er toch beperkingen. Zo is het moeilijker in het openbaar hun mening over vredes-aangelegenheden te uiten, dan binnen de kerk. Een groter obstakel is echter de weinige geïnteresseerdheid van de Oost-Duitse bevolking.

Volgens Lauterbach is men in Oost-Duitsland veel drukker met aangelegenheden die de eigen werkring aan gaan, dan andere zaken. „Men voelt zich zeer verplicht aan het bedrijf waar men werkt. De arbeids-wil is erg groot, men

werkt erg hard om meer te verdienen en om daarmee enige luxe te verkrijgen. Van andere zaken trekt men zich verder doorgaans weinig aan.”

Geen werkloosheid

Men heeft zich daarom verbaasd over de werkgelegenheidssituatie in Nederland. „Je ziet hier veel mensen door de weeks, overdag, zomaar in de zon zitten. Bij ons komt dat niet voor. Werkloosheid bestaat er niet. Men is verplicht te werken en de overheid is verplicht om voor werk te zorgen. Toen de productie van bruinkool stop gezet werd, bijvoorbeeld, zorgde de overheid ervoor dat er weer nieuwe arbeidsplaatsen voor in de plaats kwamen. Alleen maar met werk bezig zijn is niet goed, maar het is wel een goede zaak dat er voor gezorgd wordt dat iedereen werk heeft”, zegt ds. Liedke.

Voor de werkloosheid onder jongeren is volgens hem een slechte zaak. „Bij ons wordt al twee jaar vóór het beëindigen van de school begonnen met het zoeken naar geschikt werk. Het zogenaamde „beroeps-beraad” komt met lijsten van openstaande arbeidsplaatsen naar de scholen toe. Het komt natuurlijk ook voor, dat men voor een beroep wil kiezen waar geen vacatures meer voor zijn. Maar aangezien men dat al twee jaar van te voren kan zien, heeft men nog tijd genoeg om iets anders te gaan zoeken, of om de beslissing te nemen na de middelbare school verder te gaan studeren.”

Fascisme voorkomen

Wat men in Oost-Duitsland ook belangrijk vindt voor de jeugd, is hen te confronteren met het verleden, met de dingen waartoe het Duitse volk in staat bleek te zijn. Via de scholen maken alle jongeren in ieder geval één maal in hun leven een bezoek aan een voormalig concentratiekamp mee. Het beruchte kamp van Buchenwald is daartoe volledig intact gebleven na de tweede wereld-oorlog. In Buchenwald hadden de Nazi's een complete industrie in menselijke producten opgezet. De uitbeenaars, de cellen, de gaskamers, alles heeft men zo gelaten. Men kan er de origineel bewaard gebleven contracten zien waarin gesproken wordt over de levering van tonnen hoordhaard door kamp Buchenwald aan tal van produc-

Dominee Liedke (midden) en Renate Lauterbach in gesprek tijdens een bijeenkomst van Woerdense I.K.V.-ers.

tie-bedrijven. De harde confrontatie met het Nazi-verleden vindt men in Oost-Duitsland belangrijk, om te voorkomen dat fascisme ooit nog de kop opsteekt. Volgens de D.D.R.-regering moet men ook bepaalde vrijheidsbeperkingen in dat verband zien.

Een parlementair systeem zoals dat in het westen werkt kent men in de D.D.R. dan ook niet. Toch bestaat er wel een parlement. Er zijn ook verschillende partijen, de grootste is de socialistische, daarnaast zijn er vier kleinere partijen, een christen-democratische. Het aantal zetels voor iedere partij is vastgesteld, de socialistische heeft er de meeste. Stemmen kan men op de kandidaten van de partij waarvan men lid is. Op die manier heeft men dus een zekere invloed op de samenstelling van de regering, het aantal zetels per partij blijft echter altijd hetzelfde. Bovendien baseert iedere partij zich op de principes van de socialistische samenleving.

Onrechtvaardigheid en vrede

De beste manier om aan vrede te werken is volgens de Oost-Duitse bezoekers, én volgens hun „gast-heren” van het I.K.V. in Woerden, het wegnemen van onrecht in de hele wereld. Vandaar dat men een bezoek bracht aan Studio 3 in Montfoort en aan de sociale werkplaats in Woerden. Want in Studio 3 werkt men aan het wegnemen van onrechtvaardige verschillen tussen de „ontwikkelde” en de ontwikkelingslanden, bij de sociale werkplaats geeft men mensen die maatschappelijk achterstaan bij anderen een kans op een zinnig bestaan.

Zeer positief ervaren werd ook het gesprek dat de Oost-Duitsers voerden met het Woerdense convent van pastores. „Men kon ervaringen uitwisselen aangaande het christen-zijn hier en in de D.D.R. Binnen het socialistische systeem in de D.D.R. is er volgens Liedke

voldoende ruimte om als christen te leven. Een gespreksavond met een a vertegenwoordigers van allerlei verschillende organisaties uit Woerden leverde eveneens goede gesprekken. Grote geïnteresseerdheid bleek er te bestaan voor de Woerdenaren te bestaan voor de niet waarop men in de D.D.R. christen-zijn in de opvoeding probeert te verwerken. Over verschillende punten, met name de situatie in Polen, staan er verschillen van mening tussen de Oost-Duitsers en de I.K.V.-ers, het belangrijkste is volgens hen dat er met elkaar over kan praten. Dat verschillen in de manier van leven en van staatsinrichting en economie beantwoord worden met het elkaar dreigen met kernwapens maar met ten. Want dan blijkt ook dat er ondanks de grote verschillen ook veel overeenkomsten zijn. Niet voor niets breiden handelsbetrekkingen tussen Oost-West zich steeds verder uit, men kan economisch gebied namelijk veel aankaar hebben. En zo is dat ook op het gebied, het gaat er daarbij om conflicten op vreedzame wijze op te lossen. Het christendom biedt volgens Oost-Duitsers en de Woerdenaren gemeenschappelijke basis om daaraan bij de uitwisselingen van uit te gaan.

Meer begrip tussen oost en west door uitwisselingen

O tduitse christenen bezochten Woerden

WOERDEN — Sinds langere tijd onderhoudt het Interkerkelijke Vredesberaad (I.K.V.) contacten met soortgelijke organisaties in het oosten van Europa. Een Woerdense I.K.V.-ster bracht vorig jaar, samen met een aantal anderen, een bezoek aan het plaatsje Lübbenau in Oost-Duitsland. De ontstane contacten hadden tot resultaat, dat afgelopen week twee leden van de Oost-Duitse organisatie Christliche Friedens Konferenz, dominee Joachim Liedke en mevrouw Renate Lauterbach, een bezoek aan Woerden brachten. Samen met de I.K.V.-ers werd een aantal instellingen in Woerden bezocht. Uitwisselingen tussen mensen van Oostblok- en West-Europese landen zijn volgens de initiatiefnemers vooral bedoeld om meer van elkaars leefsituatie te leren. Tijdens een gesprek met de twee bezoekers bleek dan ook dat de leefomstandigheden in Oost-Duitsland niet zó erg verschillen van die hier in Nederland, als men doorgaans denkt.

Goede reacties

Een eerste kennismaking met Woerdenaren kwam op Pinksterzondag tot stand, nadat men een dienst had bijgewoond in de evangelisch-Lutherse kerk in de Jan de Bakkerstraat. Na de dienst werden er aan de Oost-Duitse bezoekers vragen gesteld. Hetzelfde gebeurde na het pinkster-appel van het Beraad van Kerken in de Bonaventura-kerk in Woerden. Dominee Liedke hield ook een korte preek tijdens het appel. „Er is een vertekend beeld van de kerk in Oost-Duitsland. Men denkt hier nogal eens dat de kerk bij ons verboden is. Daarom is het belangrijk om meer van elkaar te horen hoe de situatie werkelijk is”, aldus ds. Liedke. Dinsdag bezocht men het centrum voor informatie over

werkt erg hard om meer te verdienen en om daarmee enige luxe te verkrijgen. Van andere zaken trekt men zich verder doorgaans weinig aan.”

Geen werkloosheid

Men heeft zich daarom verbaasd over de werkgelegenheidssituatie in Nederland. „Je ziet hier veel mensen door de weeks, overdag, zomaar in de zon zitten. Bij ons komt dat niet voor. Werkloosheid bestaat er niet. Men is verplicht te werken en de overheid is verplicht om voor werk te zorgen. Toen de productie van bruinkool stop gezet werd, bijvoorbeeld, zorgde de overheid ervoor dat er weer nieuwe arbeidsplaatsen voor in de plaats kwamen. Alleen maar met werk bezig zijn is niet goed, maar het is wel een goede zaak dat er

De geruchtmakende uitspraken van prof. dr. Frans Alting von Geusau HOUDEN OOK ANDERE SCRIBENTEN in dit nummer bezig. Heel Nederland is over de Tilburgse hoogleraar heengelopen, maar was dat terecht?

Voordat ik op de inhoud van die rede inga, wil ik in dit blad enkele onthullingen doen, die de hele kwestie toch in een bijzonder merkwaardig daglicht stellen. Ik kan mij niet aan de indruk onttrekken, dat we hier te doen hebben gehad met een gigantische politieke doofpot-operatie. Op de toch vrij concrete vragen van het RPF-Kamerlid Wagenaar heeft de minister van binnenlandse zaken, Van Thijn, geantwoord dat er spijkerharde noch boterzachte gegevens zijn dat mensen binnen de vredesbeweging illegale contacten in Oost-Europa onderhouden. Toen ik in STA-VAST schreef dat er in een organisatie die zich met reizen naar Oost-Europa bezighoudt, een persoon bevindt die werkzaamheden heeft verricht voor de Oostduitse inlichtingendienst, heb ik dat gegeven natuurlijk niet uit mijn duim gezogen. Ik heb aan de Commissie voor de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten van de Tweede Kamer een uitvoerige brief geschreven waarin ik mijn bron voor dit gegeven vermeldt en waarin ik ook aangeef op welke wijze de persoon in kwestie bij het IKV is betrokken. Naar mijn overtuiging heeft de minister om politieke redenen – hij wilde het kersverse Kamerlid van die splinterpartij „op zijn plaats zetten“; bovendien heeft de PvdA nauwe banden met de vredesbeweging – gegevens waarover zijn eigen inlichtingendienst beschikt, achtergehouden of irrelevant geacht.

Het viel mij op dat het PvdA-Kamerlid Relus ter Beek op de dag van het debat zeer actief was. Hij liep met IKV-secretaris Mient Jan Faber kamertjes in en uit en was voortdurend in gesprek. Ter Beek heeft interessante contacten met een Rus die werkt voor de Russische inlichtingendienst, KGB, en die contacten hebben zich niet tot enkele keren beperkt. Het was Ter Beek die in „De Rooie Haan“ van de VARA een felle aanval op het CIA-rapport lanceerde waarin de betreffende Rus, Zagladin, wordt genoemd.

1574224

Een vreemde affaire

drs. J. A. E. Vermaat

DOFPOT

Het is mij bekend dat Oosteuropese inlichtingendiensten in het verleden meermalen van leden van westerse parlementen gebruik hebben gemaakt. In de zestiger jaren had de Tsjechische inlichtingendienst onder de leden van het Britse parlement enkele „agenten“. Daarmede is niet uitgesproken dat zodanige „agenten“ zich onder de leden van ons parlement bevinden, hoewel er weleens geruchten van die strekking in omloop zijn gebracht (de zgn. „KGB-affaire“ rond Elseviers Magazine). Ook is niet uitgesproken dat het Tweede-Kamerlid voor de PvdA, de heer Relus ter Beek, zich voor illegale activiteiten heeft geleend of leent.

Niettemin is de IKV-affaire een vreemde zaak waarbij vooral de PvdA, die, omdat het een grote partij is, door de vredesbeweging belangrijker wordt geacht dan de splintergroepen, alle gegevens in de doofpot heeft willen stoppen. Want er zijn inderdaad gegevens, die de minister van binnenlandse zaken aan de Kamer heeft onthouden. Volgens mijn inlichtingen hebben de Amerikanen wel degelijk de (toenmalige) regering gewaarschuwd voor de contacten tussen de vredesbeweging en bepaalde Oosteuropese instanties en/of functionarissen. De minister ontkende dit, maar liet in het midden of het om de huidige of de toenmalige regering ging. Hier had de heer Wagenaar moeten dóórvragen, hoewel ik hem toch bewonder vanwege het feit dat hij als kersvers kamerlid – het was zijn eerste optreden in de Kamer – zó zijn nek heeft willen uitsteken.

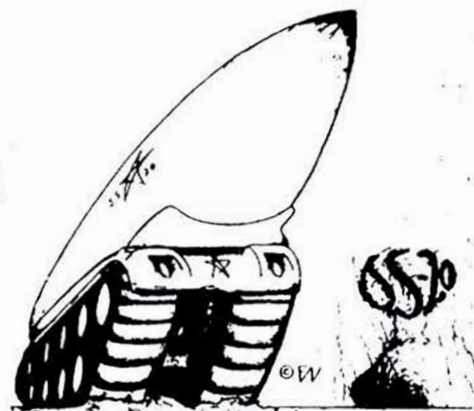
In de tweede plaats hebben mij berichten bereikt dat het vorige kabinet in de zomer –

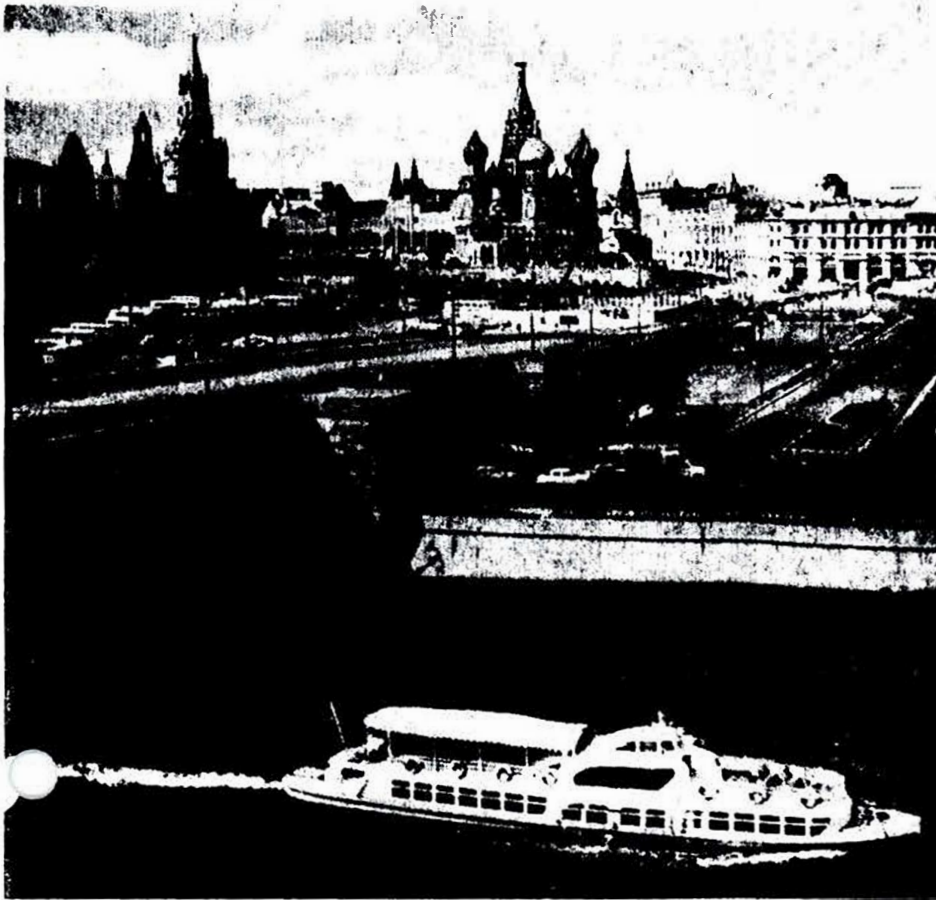
vermoedelijk in juli – wel degelijk van de Binnenlandse Veiligheidsdienst (BVD) een rapport heeft ontvangen getiteld „IKV en Moskou“. Dit rapport heeft toen, naar mag worden aangenomen, nauwelijks aandacht ontvangen omdat de kabinetsformatie alle aandacht opeiste. Wat er in dit rapport heeft gestaan kan ik niet medelen, omdat de inhoud daarvan mij nooit ter kennis is gekomen. Maar ik meen wel over aanwijzingen te beschikken dat erin dat rapport enkele dingen hebben gestaan die weleens belastend zouden kunnen zijn geweest voor de huidige vredesbeweging. Ik doel dan niet zozeer op financiële kwasties, maar op de activiteiten van ons vijandige inlichtingendiensten en partijfunctionarissen uit Oost-Europa. Dit rapport is, met het aantreden van het nieuwe kabinet, geen topprioriteit geweest – andere zaken werden belangrijker geacht – , maar toen de heer Wagenaar, mede op grond van de zo fel bestreden uitspraken van prof. Alting von Geusau, zijn concrete vragen stelde moet het opnieuw op de tafel van de minister, ditmaal de heer Van Thijn, zijn gelegd. Ook moet de heer Van Thijn overleg hebben gepleegd met het hoofd van de BVD, maar of voor bestudering en overleg van tijd is geweest, laat zich betwijfelen, want de bewindsman moest hals-over-kop terugkeren uit Amerika.

BUITENGEWONE BVD-BELANGSTELLING

Wat er tijdens dat overleg is besproken, weet ik niet. Ik heb geen geheime telexverbinding met de kamer van de minister van binnenlandse zaken. Wel doet het feit zich voor dat er zaken in de doofpot zijn gestopt.

SS-20 raket (Rusland).

Het Kremlin te Moskou.

Waarom heeft de minister de vragen van de heer Wagenaar zo snel en laconiek afgedaan? Waarom trad hij niet iets meer in de details? Hij wilde voorkomen dat er teveel lastige vragen zouden worden gesteld, want het is niet zo – zoals de minister wilde suggereren – dat er zelfs geen „boterzachte” bewijzen of aanwijzingen van „verdachte” contacten tussen personen in de vredesbeweging en Oosteuropese instanties zijn. Ik heb nog begrepen, dat het BVD-rapport „IKV en Moskou” mede is samengesteld naar aanleiding van artikelen van N. van Nieuwenhuijsen in het Reformistisch Dagblad, waarvoor de BVD buitengewone belangstelling bleek te hebben. Van BVD-zijde wordt ontkend dat de gegevens in dat artikel aan de BVD zijn ontleend. Omtrent de redenen waarom Leonov precies werd uitgewezen doen verschillende verhalen de ronde. Ik heb vernomen dat Leonovs uitwijzing niets met zijn contacten in de vredesbeweging te maken zou hebben gehad en dat de uitspraken die hij tegenover Van Nieuwenhuijsen zou hebben gedaan „zeer onwaarschijnlijk” zijn. Anderzijds heb ik uit andere bron vernomen dat Leonovs uitwijzing wel degelijk met die contacten te maken heeft gehad, hoewel de eerste aanleiding inderdaad een spionage-affaire is geweest. De zaak-Leonov blijft een duistere affaire en over de rol van Van Nieuwenhuijsen daarbij is het laatste woord nog niet gezegd. **Felt** is dat de BVD zeer grote belangstelling voor de beide artikelen van Van Nieuwenhuijsen heeft gehad en dat die artikelen

mede aanleiding zijn geweest tot het opstellen van een stuk of rapport. Misschien staat er in dat rapport ook dat een delegatie van de Russisch-Orthodoxe kerk van 4 tot 10 oktober 1980 op uitnodiging van de Vriendschapsvereniging Nederland-USSR in ons land rondreisde, en daarbij onder andere – op 9 oktober – besprekingen heeft gevoerd met enkele secretarissen van het IKV (Ad de Pater, Gisela Ennen, de heer Gittenberg). Gittenberg vertelde tijdens dat gesprek dat hij vier jaar daarvoor een bezoek aan de Sovjet-Unie had gebracht en daarvoor diep onder de indruk was gekomen (open bron).

IN REP EN ROER

Er zijn in de vredesbeweging wel meer personen die een „diepe bewondering” koesteren of zijn gaan koesteren voor het socialistische systeem, zelfs zoals zich dat in Oost-Europa manifesteert. Nico Schouten, maar ook iemand als Hans van Zon van de WOEP, behoren ongetwijfeld tot deze categorie. Van Van Zon gaat het verhaal dat hij in de Sovjet-Unie vrijwel onbepaald kan reizen en dat is maar aan zeer speciale categorieën buitenlanders toegestaan. En Van Zons echtgenote, Lisette Dekker, heeft zeer interessante contacten in Oost-Europa, contacten die ook bij de BVD bekend (moeten) zijn. Dat een minister, verantwoordelijk voor de binnenlandse veiligheid, doet alsof hier helemaal niets aan de hand is, is hoogst merkwaardig.

Politieke gevangenen in Sovjet-gevangenis.

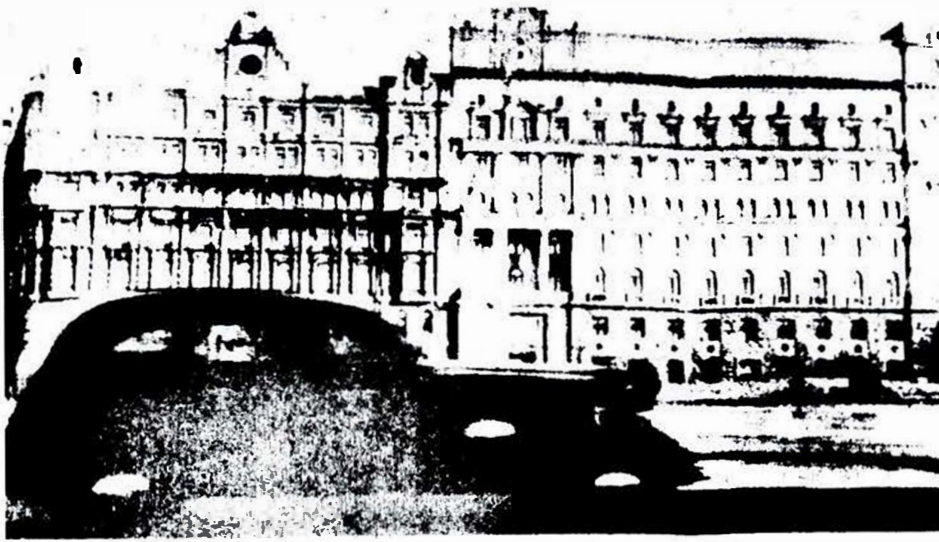

Wanneer een journalist bij voorbeeld lucht krijgt van een affaire waar – ik noem maar een zijstraat – de CIA bij betrokken zou kunnen zijn, dan is direct de hele Tweede Kamer, en niet te vergeten de pers, in rep en roer. Dan zijn het niet kleine partijtjes die hun nek moeten uitsteken, maar dan hollen de groten zo hard ze kunnen naar de griffie om hun vragen te deponeren. Toen het Lockheedschandaal begon uit te lekken – waar prins Bernhard bij betrokken was – zaten de politici er direct bovenop, die van de PvdA beijverden zich nog het hardst al was dat voor Den Uyl, met zijn banden met het koningshuis, niet altijd even plezierig (Den Uyl heeft de hele affaire overigens voortreffelijk afgehandeld).

Nu kan ik mij niet aan de indruk onttrekken dat er enkele beerputten worden afgedekt, zuiver om politieke redenen en vanwege de belangen van de vredeslobby.

STUKKEN

Alting von Geusau heeft op de forumdag van de Atlantische Commissie over de Oosteuropese relaties van de Nederlandse vredesbeweging het volgende gezegd: „Er is geen twijfel aan dat er veelvuldig contact is van actievoerders met allerlei personen in de Sovjet-Unie en in de Oosteuropese landen. Er is ook geen twijfel aan dat er een nauwe samenwerking is met zogenaamde frontorganisaties als de World Peace Council in Praag (moet zijn: Helsinki, V.) en verschillende andere. Ik acht deze samenwerking, wanneer het over onze veiligheid gaat en over acties van Nederlandse bur-

Het hoofdkwartier van de KGB op het Dzerzjinskiplein in Moskou. In het oude gedeelte van het gebouw, links, waren voor de revolutie kantoren van de Al-Russische Verzekeringsmaatschappij gevestigd. In 1918 nam de Tsjeka het over. De beruchte Loebjanka-gevangenis bevindt zich in dit gedeelte van het gebouw. De uitbreiding aan de rechterkant werd na de Tweede Wereldoorlog gebouwd door politieke gevangenen en Duitse krijgsgevangenen.

gers, waar ook parlementariërs aan deelnemen, hoogst twijfelachtige aangelegenheden en hoogst verwarrend voor de meningsvorming."

Dat is juist. Ik heb het Kamerlid Wagenaar alle stukken gegeven waaruit de juistheid van de bewering van Von Geusau blijkt. Die stukken heb ik, achteraf, ook aan de Tilburgse hoogleraar toegestuurd en ik overweeg ze binnenkort in dit blad uitvoerig te bespreken. Helaas is de kern van de rede van prof. Alting von Geusau, namelijk het ietwat suspecte karakter van deze contacten, uit het oog verloren, doordat de hele, of bijna de hele pers in Nederland, en zelfs een aantal politici, hem woorden in de mond hebben gelegd, die hij niet heeft uitgesproken. Nergens was door Von Geusau gezegd dat het IKV door Moskou wordt betaald. Hij heeft zich over het IKV zeer zorgvuldig en juist uitgedrukt en alleen gevraagd naar een onderzoek naar de gelden die het IKV indirect via het IKVOS zou ontvangen, welke gelden weleens ten goede zouden kunnen komen aan acties en campagnes waarvoor die gelden niet primair zijn bedoeld. Ik vind het een detail. **Veel belangrijker en interessanter zijn de relaties, de eigenlijke contacten, van personen uit de Nederlandse vredesbeweging met Oosteuropese vredesorganisaties en communistische functionarissen.** Wat zijn precies de contacten met het Sovjet-vredescomité dat de Communistische Partij van de Sovjet-Unie dankt voor de actieve steun die is gegeven aan lobbies tegen de kernbepapening in de westerse landen (verkiaring van 12 december 1979; open bron). Dit comité heeft contacten met het zogenaamde „Samenwerkingsverband Stop de Neutronenbom – Stop de Kernwapenwedloop“. En hoe lopen de lijnen naar de Wereldraad van Kerken, die meedraait in een belangrijk initiatief van de Wereldvredesraad dat in november gestalte krijgt? De Wereldvredes-

Ondanks Helsinki: slavenarbeid in één van de Siberische kampen. Daar bevinden zich honderdduizenden christenen.

raad is een organisatie van de Communistische Partij van de Sovjet-Unie (CIA-rapport over Soviet Front Organizations). **Wat DEED DE Wereldraad op het congres van de Wereldvredesraad in Sofia, vorig jaar september? De Wereldraad, die is gefiltreerd door een andere communistische mantelorganisatie, de CFK, moet op de een of andere wijze een relatie hebben met de Wereldvredesraad, via een of meer personen.** Niet zonder reden noemt het Programme of Action van de Wereldvredesraad de Wereldraad van Kerken als één van de te benaderen organisaties. Hier is méér aan de hand dan openlijk wordt toegegeven. De relatie met de Wereldvredesraad moet lopen via de Commissie voor Internationale Zaken van de Wereldraad. De huidige directeur, prof. Ninan Koshy, heeft evenals de vorige, dr. Leopoldo Nilus, belangrijke contacten in de vredesbeweging in Oost en West. Het zijn dergelijke contacten die interessanter zijn dan eventuele financiële transacties die toch niet zijn te bewijzen. Hoe dan ook, de hele IKV-zaak blijft een vreemde affaire.

Atlantische Commissie

Het was meteen op die vrijdag 18 september in de stemmige zaal van de riante nieuwbouw van het Provinciehuis in Den Haag wel duidelijk, dat woorden, aldaar toen gesproken door de Tilburgse hoogleraar in het Recht van Internationale Organisaties, alsmede regeringsadviseur voor Vredesvraagstukken, prof. Jhr. F.A.M. Alting von Geusau, ook zonder microfoon wijde weerklank zouden verkrijgen in heel het land. Woorden met rechtstreekse aantijging tegen het I.K.V. Woorden, inhoudende de beschuldiging van een campagnevoeren mede met vanwege Moskou verstrekte gelden. En met geldelijke steun van de eigen overheid hier.

EEN „MAIDEN“-OPTREDEN

Het kon natuurlijk niet missen, dat de mede aanwezige bedaagde mevrouw **Marga Klompé**, met haar bekende reputatie en politieke en kerkelijke instelling, onmiddellijk in vlam schoot en sprak van „borrelpraat“. Indien deze term een beneveld brein veronderstelt, dan was dit kennelijk onjuist, want op die conferentiedag werd door niemand duidelijker, exacter en beter gearticuleerd gesproken dan door de heer Geusau.

Belastende woorden werden geuit in diens voordracht „Kernwapendebat-Nederland. Het woord is aan de regering“.

I.K.V. op stuk heeft op dinsdag 29 september de regering, in de persoon van de minister van Binnenlandse Zaken, de heer Van Thijn, geantwoord. Daartoe uitgenodigd door een serie desbetreffende vragen van het nieuwe Kamerlid, de heer Wagenaar van de nieuwe fractie **R.P.F.** Een „maiden“-optreden dus, meteen voor het front. Vragen, de regering uitnodigende tot het verstrekken van een sluitende opgave van de financiering door het I.K.V.

Men had kunnen zien aankomen, dat daar in de Tweede Kamer, een sabbatreis van dat Provinciehuis verwijderd, deze zaak stuk zou lopen. Stuk lopen naar twee zijden.

DE

Stuklopen allereerst op de oningevuld gebleven beschuldiging van de heer Von Geusau. Deze had zich, wat een Sowjet-contributie betreft, gezegd niet in detail te kunnen treden vanwege opgelegde ambtelijke geheimhouding. Wij kunnen ter zake onmogelijk een standpunt innemen. Duidelijk is wel, dat Von G. verwees naar een Amerikaans C.I.A.-rapport met een indicatie over duistere bronnen van inkomsten van Nederlandse vredesbewegingen. Te vaag echter en te ongedetailleerd om bewijzen op tafel te kunnen leggen. Zeker zal Von G. uit hoofde van zijn ambtelijke taak kennis dragen van bij de Nederlandse veiligheidsdienst aanwezige gegevens, maar deze dienst werkt in de beslotenheid, die de naam al aangeeft.

Al-met-al bleef de aanklacht boven een concreet niveau zweven.

Het is o.i. in hoge mate aan twijfel onderhe-

KOERS - 16-10-81
F 1574224

Van Provinciehuis naar de Tweede Kamer

Atlantische veiligheid en gedruis rondom het I.K.V.

Drs. J. Klatter

vig, of, als de zaken zo staan, je je wel aldus mag of moet uitspreken. Kennelijk heeft de spreker, wiens bekend-vierkante standpunt ten aanzien van de veiligheid van ons land hier bepalend is geweest, het door hem gezien gevaar zo groot geacht, dat hij meende een code te moeten doorbreken, want heel de tekst van zijn voordracht was er wel naar. Von Geusau heeft ten deze bijval ontvangen van de VVD-er **Dees**, secretaris-generaal **Luns** en uiteraard ook van het „**Reformatorisch Dagblad**“, dat eerder al twee artikelen had gewijd aan de drukke Oost-relaties van de Nederlandse vredesbewegingen, vanuit een Engelse bron.

Wat de ontvangst en beantwoording van de gestelde vragen in de Kamer door mi-

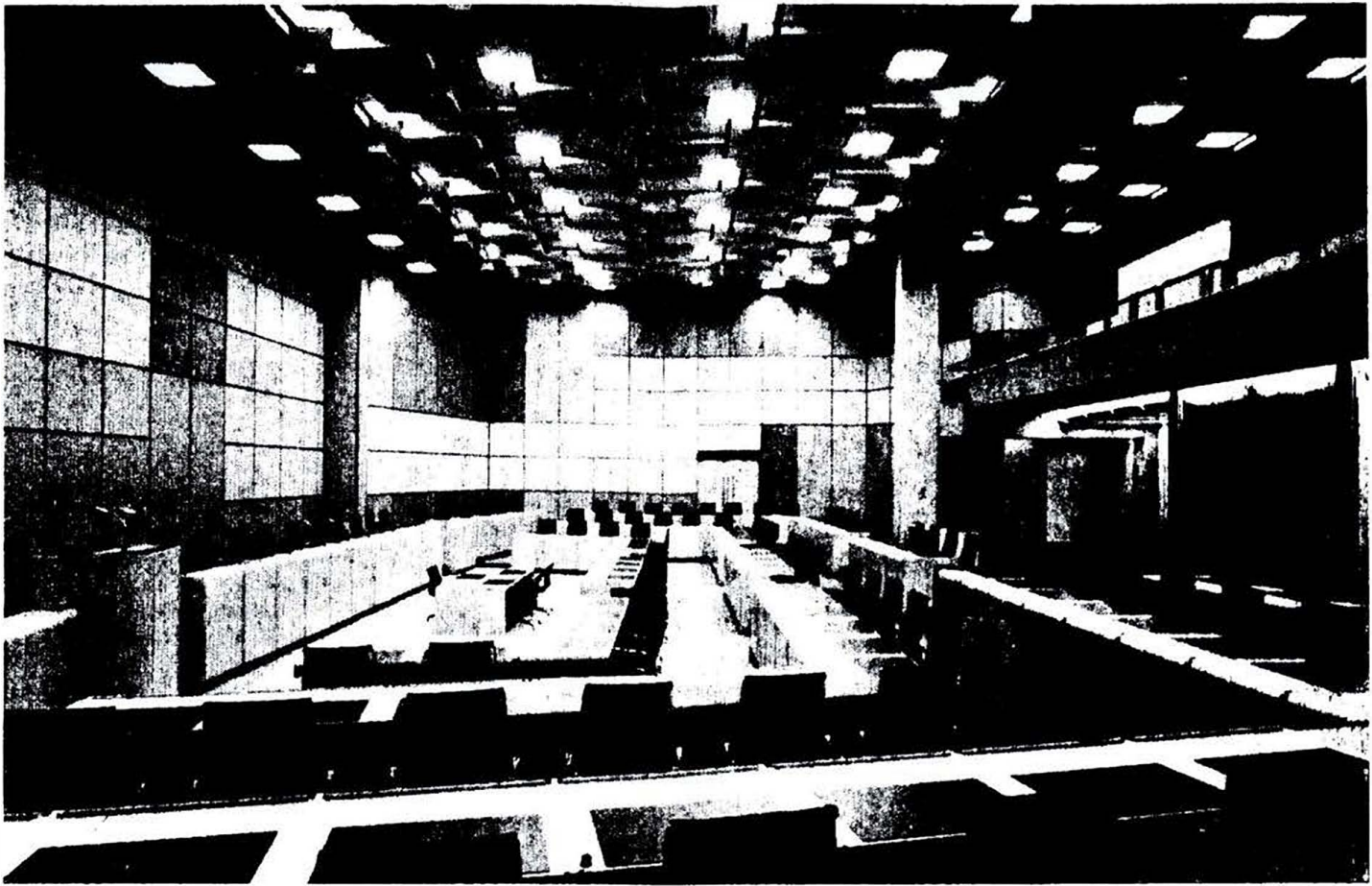
Ed van Thijn

Drs. A. H. D. Wagenaar

nister **Van Thijn** betreft, dat heeft men ook kunnen zien aankomen, gezien het ontbreken van detaillering en bewijskracht, en de politieke instelling van deze minister, waarmee nu dan ook het CDA „aan het front“ kennis heeft kunnen maken. En dan behoort deze Van Thijn met zijn baas **Den Uyl** nog in de gematigde hoek van de PvdA thuis. Maar men kent het in de formatie open gebleven strijdpunt CDA-PvdA ten aanzien van nucleaire wapening van het Westen, met het volle pond van het aandeel, dat Nederland in '79 heeft toegezegd te zullen leveren. Daarbij de zorg om de radicale kern van de partij, die nog veel verder wil gaan.

Minister Van Thijn ontpopte zich dan ook als een warme voorvechter voor het IKV, en de mist, die rondom heel de affaire-**IKV** is blijven hangen, gaf hem ruimte om fielen van toorn en hoon uit te storten over wie „zo schandelijk laster“ hadden durven uiten. In de minister stond daar de **IKV**-minnaar. En hij kon zich nog wel bewegen in de ruimte van een ceel van organisaties, die het **IKV** financieel steunen – het **IKV** van „de Kerken“ immers? Daarbij vond Van Thijn het in het minst niet strijdig met het Nederlands belang, dat het **IKV** in zijn secretaris verweven is in heel de brouha van ontwikkelingsgeld, die via zo tal van

In deze „Statenzaal“ vergaderde de Atlantische Commissie.

ruim-gesubsidieerde organisaties voor ontwikkelingssamenwerking, overheids-geld doet stromen ter onzer „bewustwording“. Tot die organisaties behoort dan ook het IKV (Interk. Vormingswerk Ontw. Samenw.), waar **Mient Jan Faber**, secretaris IKV, een half salaris geniet. Dit deert de minister weinig, waar het hier toch gaat om het vitale belang van 's lands veiligheid. Hij achtte zich dan ook niet geroepen onderzoek in te stellen naar andere geldbronnen van het IKV: „Ik heb ze u immers voorgelezen“? Wat verder van elders zou kunnen binnenkomen, was geen voorwerp van zorg. „Betaamde“ de minister ook niet. In een gesprek nadien met het Kamerlid-vragensteller **Wagenaar** gaf „Den Haag Vandaag“ weer eens een eclatant staal van zijn linkse instelling ten beste. In de Kamer hebben we wel een VVD-stem, toch wel gepast, hier gemist.

DE HANTERING

Maar, kunnen we ons gevoelig afvragen: is dit wézenlijk het allerbelangrijkste: te weten, hoe het IKV zich financiert – hoezeer hier ook een accuraat accountancy-rapport openbaar diende te zijn van alle inkomsten uit alle bronnen, en alle uitgaven voor de diverse doeleinden, als gemeenschapsgelden. Het allerbelangrijkste is het niet. Dat is heel de hantering van het IKV en daarvan is wel zoveel boven water, dat een innige verweving met Oost-Europese personen en organisaties niet bewezen be-

hoeft te worden. Je zou zo zeggen: een vredesbeweging in een land, dat bondgenoot is met andere Europese landen van de Ver. Staten, en niet zonder reden, zij het verleden, zij het heden en toekomst, zo'n beweging, bekommerd over de hantering van die grote bondgenoot, zij zou zich toch allereerst en allermeeft richten tot die bondgenoot en werken in dát land? In plaats daarvan wordt zo innig-mogelijke vriendschap gezocht in het complex van de mogendheid, waarvan bedreiging uitgaat en waartegen het bondgenootschap is opgericht.

Men kan in de recente uitgaaf van „De Banier“: „Vlucht uit de vrijheid? -Handreiking bij de discussie met het IKV“ van onze mede-redacteur drs. J.A.E. **Vermaat** 144 pagina's documentatie lezen over die contacten, en daarin ook een duidelijke voorkeur van IKV-zijde voor een zg. finlandisering van Europa. En wat zullen we nog meer zeggen! We behoeven enkel maar de gelukwens van **Breznjev** aan het overeenkomstige Italiaanse IKV, dat eens extra in de bus geblazen had, te lezen, om te wéten, vast en zeker, dat deze défaitistische bewegingen het Kremlin volop in de kaart te spelen en dáár gekozen paden effenen.

Dit is genoeg, want hierop komt het aan. 't Zou goed zijn, bovendien te weten, dat Von Geusau's melding klip-klaar bewezen op tafel lag, – nodig is zij volstrekt niet.

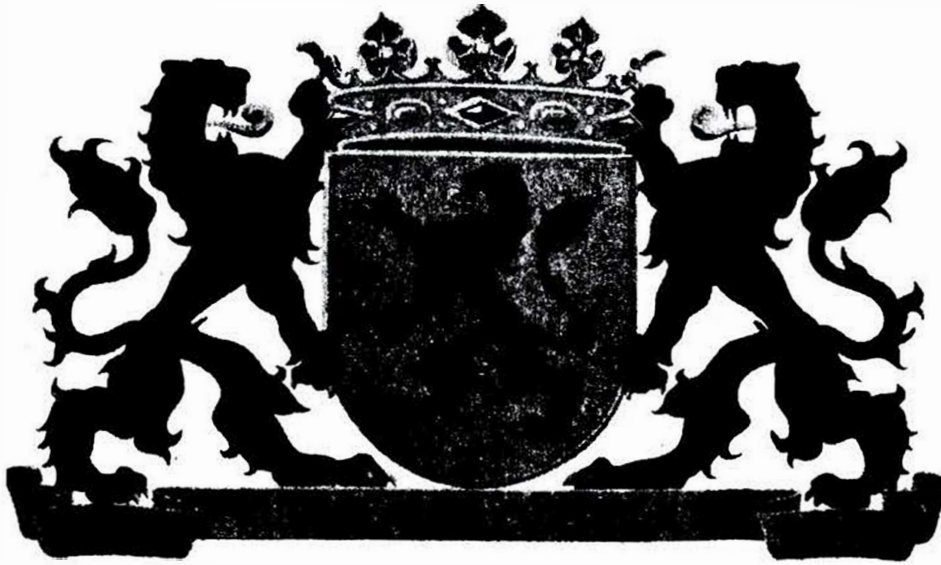
HEENWIJZEND

Wij hebben gemeend ten besluite van die bewogen Atlantische conferentie in Den Haag de aanwezigen onder het oog te brengen, wat op de van de zaal uit gezien achterzijde van de fraaie toegangsdeuren in het Zuid-Hollandse Provinciehuis in reliëf aangebracht is.

De zinspreuk:

VIGILATE DEO CONFIDENTE

Beneden een Klimmende Leeuw.

't Is het wapen van de provincie, in de hofstad, en in het regeercentrum: Vigilate Deo Confidentes. De clou is, dat je dit tweevoudig kunt lezen: Zò: Vigilate Deo, (nos) identes.

En òòk zo: Vigilate, Deo confidentes.

In het eerste geval, in het Nederlands overgebracht: Als God maar waakt, dan kunnen wij dààrop alleen wel vertrouwen. Zelf onwerkzaam zijn.

In het tweede geval: Weest waakzaam, dan kunt ge ook op God vertrouwen.

En we hebben de conferentiegangers voorgesteld die vraag over het een of het ander mee naar huis te nemen. Wel er nog op wijzend, dat daar bóven die klimmende leeuw staat: de leeuw op z'n achterste poten. En dat dit heenwijzend is voor het antwoord.

HET ZIT DIEPER

Nee, nõdig is een rood-geld-bewijs ter financiering van het IKV helemaal niet. Ook een zwart-geld-bewijs is niet nodig. 't Heeft 'n maal zo weinig zin: als je voorgerekend zag, dat alleen al aan fiscaal verlies door zwart (dus on-achterhaalbaar) geld de Nederlandse staat inkomsten tot een geschatte 15 miljard gulden derft, dan is wel duidelijk, dat allerhand on-achterhaalbare middelen bereikbaar zijn. Laten we dit kissebissen dus maar stoppen.

Ten duidelijkste, wél klip-en-klaar-duidelijk is, dat praktijk en streven van het IKV en „Ban de Neutronenbom“, enz. rechtstreeks „sporen“ met de wensen van het Kremlin.

Kerken hebben wél het IKV haar titel verleend, hoezeer 'en onrechte. Kerken zijn geen politieke gemeenschappen, waarin over vrede-en-veiligheid beslist wordt. Het is een gevaarlijke materie in handen van Kerken, indien zij dwingend-voorschrijvend te werk gaan, als het IKV doet. Waartoe dat kan leiden, ondervonden we juist dezer dagen nog eens. Wij vonden in ons Geref. Kerkblad een brede aankondiging van drie voorjaarsconferenties. Bureau

Herv. Diakonie, en zagen als „deskundige“ inleiders enkel IKV-ers. Op zoek naar het „waarom“ van deze éézijdigheid kwamen we terecht bij dr. H.H. Miskotte, Herv. predikant-A'dam (jr., zoon van de bekende prof.) Antwoord: men had éérder wel gemengde conferenties gehad, maar nù wilden ze dan eenduidig confereren. De vraag, of hierop dan òòk een conferentie voor anders-gezinden eenduidig zou plaatsvinden, bleef onbeantwoord.

Het werd, voorts een onverkwikkelijk gesprek: ik moest leren luisteren, waaronder je dan mocht/moest begrijpen: ja-en-amen-zeggen. Er werd de onzindelijke vraag naar de leeftijd gesteld. En ten slotte: het IKV-er-zijn moest voor je bellidentis, geloofsbelijdenis, zijn – anders kon je Jezus niet volgen.

Geloofsbelijdenis en exclusief-politiek standpunt dus! Samen. Dat gaat en dat mag niet. Het verleden reikt daarvoor reeksen van voorbeelden aan. Een actueel droevig, tragisch voorbeeld in het extreme reikt ons de naam **Khomeini** aan. Hier is geen sprake van geloof, maar van illusie, utopie, die tot alles kan leiden.

President **Reagan** noemde niet ten onrechte dezer dagen utopisch denken als een der belangrijke oorzaken van de daar als hier, hand over hand toenemende misdaad. Als een doos van Pandora.

Als we ons daarbij dan nog een IKV-avond in Bergen-N.H. herinneren met een schandelijke filmvertoning . . .

Nee, rood geld, of zwart geld, dat behoeven we echt niet zo te weten om de IKV-leus en praktijk als levensgevaarlijk voor ons land en volk en behoud van de vrede zélf te zien. Het zit dieper. Vigilate, Domino confidente: Weest waakzaam en vertrouw! zò op God. Vreest God en houd je kruit droog, zeiden eertijds „de Boeren“.

Stichting Reformatorische Hulpactie

,WOORD EN DAAD'

Giro 3020900.

Leprozen helpen? Natuurlijk!

India telt vele duizenden leprozen. Velen worden door familie en vrienden verstoten. Zij moeten bedelend aan de kost komen. Vaak lopend op gewonde voeten.

Woord en Daad bouwt voor een aantal van hen een nieuwe kolonie. Voor medische behandeling en revalidatie.

Wilt u ook meebouwen?

Een eenvoudige-woning kost f 1.500,-.

Een paar schoenen f 10,-.

Giro 3020900

met vermelding van Lepra.

U kunt in India of in een ander land ook een kind financieel adopteren.

Kosten f 35,- per maand.

Inl. alg.: Stichting Ref. Hulpactie

Woord en Daad, Postbus 560

4200 AN Gorinchem

t.a.v. dhr. I. 't Lam. Tel. 01830 - 32550.

Inl. fin. adoptie:

dhr. J. Slot, Rembrandt-
laan 10, 3941 CH Doorn.

Woord vooraf

De problemen van oorlog en vrede lijken zo ver van ons bed te liggen, maar is dat wel zo? Kan Haarlemmermeer een doelwit zijn bij een treffen tussen verschillende landen? Haast ondenkbaar, maar toch ...? Wat gebeurt er als er een bom op Schiphol valt?

De drie kernen van het Interkerkelijk Vredesbaraad (IKV) in Haarlemmermeer hebben geprobeerd daar achter te komen. Het IKV bestudeert de problemen van oorlog en vrede en voert actie om de kernwapens de wereld uit te krijgen, om te beginnen uit Nederland.

De IKV-kernen uit Hoofddorp, Nieuw-Vennep en Badhoevedorp zijn een actie begonnen om aan de inwoners van Haarlemmermeer de gevaren van kernwapens duidelijker te maken. Iedereen weet dat deze wapens levensbedreigend zijn, maar die kennis wordt veelal verdrongen. Zo'n afweerreactie is begrijpelijk maar gevaarlijk. Als iemand geen pijn voelt is dat wel plezierig, maar als hij zijn vingers in het vuur steekt, wordt hij niet gewaarschuwd voor het feit dat zijn hand verbrandt.

Van belang voor onze gemeente Haarlemmermeer is dat wij dichtbij een belangrijk verkeersknooppunt, Schiphol, leven. Bij een beperkte kernaanval is het te verwachten dat een vijand een dergelijk strategisch punt zal proberen uit te schakelen.

Als inwoners van Haarlemmermeer hebben wij vragen gesteld aan B&W over onze veiligheid, in vredes- en in oorlogstijd. Sommige vragen zijn voor advies doorgestuurd naar de minister van Binnenlandse Zaken. Wel is ons meegedeeld dat er geen openbare schuilkelders gebouwd zullen worden in Haarlemmermeer. De gemeente vindt het beter het beleid te richten op het voorkomen van atoombomoorlogen. Dit antwoord is opmerkelijk aangezien het gemeentelijke beleid afwijkt van het landelijke beleid. Binnenlandse Zaken wil zoveel mogelijk schuilkelders laten bouwen. De gemeente Haarlemmermeer heeft overigens wel plannen klaar om de bevolking in tijden van akute oorlogsdreiging te evacueren. Wij hebben prof. Joh. Blok, als biofysicus verbonden aan de Vrije Universiteit, bereid gevonden een studie te maken over de gevolgen van een kleine kernbomontploffing

SUPERMACHTEN TEGENOVER ELKAAR

Bewapeningswedloop

In de laatste wereldoorlog hebben de twee grote mogendheden, Verenigde Staten en Sovjet-Unie, samen een derde grote macht, Hitler-Duitsland, verslagen. Maar van enige verbroedering na afloop was geen sprake: het wederzijds wantrouwen (*Koude Oorlog*) was en is daarvoor te groot.

Simpel geredeneerd zijn de twee supermachten slechts voor één ding bang: overheerst te worden door de ander. In die sfeer van dreiging en zich bedreigd voelen, worden wapens gemaakt. Maar wapens nemen de dreiging niet weg. Integendeel, want de tegenpartij heeft ze ook. Deze redenering volgend is het dus zaak meer en betere wapens te hebben dan de tegenpartij. Bewapeningswedloop heet dat. In die bewapeningswedloop spelen de kernwapens een overheersende rol, omdat er nu eenmaal geen wapens zijn met grotere vernietigingskracht dan atoomwapens. Nu beschikken de Verenigde Staten en de Sovjet-Unie gezamenlijk over een hoeveelheid kernwapens die voldoende is om de wereld vernietigene malen totaal te vernietigen. Waanzinnig? Natuurlijk! Maar om de bewapeningswedloop te kunnen begrijpen moet men niet het gezonde verstand gebruiken. Want kernwapens worden niet gemaakt om ze te gebruiken; ze dienen alleen om er de tegenstander van te weerhouden wél van die wapens gebruik te maken. Kernwapens zijn dus geen oorlogwapens maar politieke wapens, zo houden politici,

militairen en andere "vredesdeskundigen" ons steeds voor. Wat niet wil zeggen dat ze nooit gebruikt zullen worden.

Afschrikking

In beide wereldkampen - VS en NAVO-bondgenoten enerzijds, SU en Warschau-Pactlanden anderzijds - wordt steeds gesproken over wapenevenwicht. Juist door dat evenwicht zou de wereldvrede worden gewaarborgd. De afschrikkingpolitiek laat echter geen ruimte voor zo'n evenwicht. Want afschrikken, kun je alleen maar als je meer, of liever gezegd betere wapens hebt dan de tegenstander. Hier in het Westen vertellen de politici en de militairen ons dat wij (de NAVO) wapens maken in antwoord, in reactie op wapens die zij (Warschau-Pact) ontwikkelen. Deze verklaring van de bewapeningswedloop is op z'n minst onvolledig. *Historisch* klopt het in ieder geval niet: het Westen had de eerste atoombom vijf jaar vóór de Sovjet-Unie; het had ook de eerste waterstofbom, de eerste intercontinentale raket, de eerste tactische kernwapens, de eerste meervoudige kernkop, zelfs ook de eerste strategische bommenwerper en de eerste kernonderzeeboot. Kijkend naar het niveau van ontwikkeling van bewapeningsystemen, kan men niet anders dan vaststellen dat de Sovjet-Unie steeds jaren achter ligt bij de VS.

op Schiphol.

De arts C.J. Dekker heeft een beschrijving gegeven van de medische kanten van zo'n ontploffing.

In deze brochure vindt u naast deze studies ook informatie die wij verkregen van o.a. de gemeente en de dienst Bescherming Bevolking. Ons doel met deze brochure is de afschuw van kernwapens weer boven water te halen, niet om paniek te zaaien, maar om het probleem scherp te laten zien.

Ze is geschreven voor de plaatselijke haarlemmermeerse situatie. Voor inwoners van gemeenten elders in Nederland is ze echter ook van belang. In ons kleine land ligt bij de meeste plaatsen wel een belangrijk doelwit (zoals Schiphol voor Haarlemmermeer) in de buurt. Met deze brochure hopen wij te bereiken dat duidelijk wordt dat ons hele veiligheidsdenken herzien moet worden.

Steeds toenemende bewapening, kostbare schuilgelegenheden en rampenplannen helpen ons niet te overleven. Het vertrouwen tussen mensen en volkeren moet hersteld worden, daar ligt onze overlevingskans. Die oplossing hoeft niet ver van ons bed te

liggen. Wij inwoners van Nederland kunnen er zelf wat aan doen.

De indeling van de brochure is ongeveer als volgt: Eerst wordt een beeld gegeven van de wapenontwikkeling in de laatste jaren en van de ideeën over de oorlogsvoering, die daar achter zitten. Een kernaanval op Schiphol lijkt dan waarschijnlijk. Vervolgens wordt de uitwerking van een kernexplosie op Schiphol geschetst en wat daarvan de gevolgen zijn voor de omliggende woonkernen.

Daarna wordt ingegaan op de hulpverlening waarop men in de tijd erna (al of niet) zal mogen rekenen. Dan komt, in het volgende hoofdstuk, het beleid van de overheid in deze zaken ter sprake.

Tenslotte wordt aandacht besteed aan de mate waarin Schiphol een rol speelt in de defensievoorbereiding van de nederlandse regering en de Navo.

IKV-kernen Hoofddorp,
Nieuw-Vennep en
Badhoevedorp.

De laatste jaren gaat het bij de bewapeningswedloop niet meer zozeer om aantallen wapens (kwantiteit) maar veeleer om de doeltreffendheid ervan (kwaliteit). Dat ontwikkelen van technisch steeds betere wapens gebeurt bovendien niet uitsluitend in reactie op wapens die de tegenstander fabriceert. Bij die ontwikkeling wordt ook gereageerd op wapens die de tegenstander niet heeft, maar ooit wel zou kunnen maken. Want wanneer wij een nieuw of gemoderniseerd wapen ontwikkelen, zal de tegenstander dat op zekere dag ook kunnen. En dan zullen wij daarop weer een "gepast antwoord" moeten hebben. Wie een nieuw wapen ontwikkelt, zal dus onmiddellijk moeten zoeken naar een nog beter wapen, als hij zijn tegenstander technologisch wil voorblijven. Zo houdt de bewapeningswedloop ook zichzelf in stand.

Strategie

Aangezien een totale wereldoorlog met kernwapens vermoedelijk tot het absolute einde van onze wereld zal leiden, zullen zowel de VS als de SU daar pas in uiterste nood (zelfverdediging?) toe overgaan. Want op het moment dat de intercontinentale raketten met atoomkoppen van bijvoorbeeld de SU onderweg zijn naar de VS, wordt daar ook op "de knop" gedrukt. En nog voordat de Russische kernbommen hun doel hebben bereikt,

zijn de Amerikaanse kernbommen op weg naar de SU. Omgekeerd zal hetzelfde gebeuren. Dat risico zullen Oost zowel als West zo veel mogelijk vermijden. Daarom wordt de laatste jaren aan beide zijden hoe langer hoe meer rekening gehouden met een *kernoorlog op beperkte schaal*. Er is echter weinig fantasie voor nodig om te beseffen dat zo'n beperkte kernoorlog uit de hand kan lopen. De militair-strategische plannen van zowel VS als SU zijn onder meer gericht op een oorlog in Europa, waarbij (op beperkte schaal) kernwapens worden ingezet. Amerika heeft de NAVO-verplichting om Europa te verdedigen wanneer het in een gewapend conflict raakt met bijvoorbeeld het oostblok. Om eerder genoemde reden zal de VS een aanval van de SU in Europa niet zo snel beantwoorden door met intercontinentale raketten de SU te bestoken. Men zou dan immers op een represaille kunnen rekenen die rampzalig is voor het eigen land. Om diezelfde reden heeft ook de Sovjet-Unie er belang bij dat een eventuele kernwapenoorlog beperkt blijft tot Europa. De militaire strategie van de Sovjet-Unie heeft als uitgangspunt "de aanval is de beste verdediging". Dit is vooral ingegeven door de ervaring van dat land in de Tweede Wereldoorlog. De inval en bezetting van de Duitsers heeft daar enorme verwoestingen en een reusachtig verlies aan menselijke levens (ongeveer 20 miljoen!) tot gevolg gehad. Door een offensieve (aanvallende) strategie hoopt de SU te voorkomen dat opnieuw het eigen grondgebied de grootste verwoesting moet incasseren. Dit

betekent dat inzet van kernwapens is te verwachten zodra de NAVO (Amerika en zijn bondgenoten) in een militair conflict zijn toevlucht neemt tot kleinere, tactische kernwapens, of zelfs al wanneer men alleen maar vreest dat de NAVO dat van plan is.

Kruisraket

Geheel in overeenstemming met het bovenstaande concentreert de wapenwedloop zich in de laatste jaren in sterkere mate op Europa. Met de ontwikkeling en plaatsing van de SS-20 raket heeft de SU een

Verdediging

Tijdens de NAVO-oefening Carte Blanche werden 268 kernwapens ingezet tegen doelen in West-Duitsland.

De kernwapens van de NAVO (van Amerika eigenlijk) zijn toch bedoeld om NAVO-landen te verdedigen? En niet om ze te vernietigen?

NAVO is het een nieuwe bedreiging, die zonder veel aarzeling beantwoord is met het besluit ook in West-Europa middellange-afstands-raketten (*Fershing II* en de kruisraket *Tomahawk*) op te stellen, die op hun beurt de SU ernstig zullen bedreigen. Zo gaat dat in de bewapeningswedloop. Nog meer dan voorheen heeft de Sovjet-Unie er na het opstellen van deze raketten belang bij om de landen waar deze raketten staan opgesteld in geval van oorlog zo snel mogelijk uit te schakelen. De eerste klap is immers een daalder waard.

Beperkt kernwapengebruik

Voorop staat nog steeds dat noch de NAVO noch het Warschau-Pact uit is op een oorlog met de ander. Mocht het toch ooit zover komen, dan gaan beide partijen er op voorhand vanuit dat de ander is begonnen. En de noodzaak om zich op zo'n conflict - inclusief de inzet van kernwapens - voor te bereiden blijft voor beide Supermachten buiten kijf.

Het mogelijk verloop van een gewapend conflict tussen Oost en West is in verschillende draai-boeken uitgewerkt. In een van die scenario's (ontleend aan een artikel van G.C. Berkhof, lid van de defensiestaf en specialist inzake nucleaire strategie en ontwapening, in het tijdschrift *Transaktie*, 1980 nr. 1) wordt aangenomen dat in een vroeg stadium van een militair conflict de SU op

beperkte schaal kernwapens gebruikt om belangrijke strategische objecten van de tegenstander te vernietigen. Die aan te vallen doelen zijn nauwkeurig uitgezocht: militaire commandoposten, opslagplaatsen en lanceerinstallaties van kernwapens, verbindingsknooppunten (spoorwegen, havens, vliegvelden) en voor de oorlogvoeri belangrijke industrieën (waaronder Fokker).

Schiphol

Het staat vast dat Schiphol een *strategisch belangrijk object* is. Het is het grootste vliegveld van Nederland en daarom van grote waarde voor het vervoer van troepen en materieel door de lucht. Het is dus niet overdreven te veronderstellen dat bij een aanval ook Schiphol niet wordt gespaard, met de bedoeling dit vliegveld onbruikbaar te maken. Om dit zo doeltreffend mogelijk te bewerkstelligen is dan een kernbom nodig die op de grond in het centrum van het vliegveld explodeert. Aangenomen mag worden dat dit een bom zal zijn van een SS-20 raket. Volgens de beschikbare informatie bevat deze raket drie kernladingen - drie bommen dus - die elk een kracht hebben van ongeveer 250 kiloton TNT (trotyl). De drie kernladingen van die ene raket kunnen op verschillende en op enige afstand van elkaar gelegen doelen worden gericht. We gaan

ervan uit dat slechts één van die bommen voor Schiphol is bestemd.

DE EXPLOSIE

Bij de kernreactie die in een atombom plaatsvindt, komt zo veel energie vrij dat de temperatuur stijgt tot meer dan 10 miljoen graden Celsius. Door die enorme hitte "verdampt" alle materie in de bom en ook materiaal van de bodem waarop hij ontploft. Zelfs van staal en beton blijft weinig meer over dan gas.

Als een soort groeiende zwoel ontwikkelt zich binnen twee teller een reusachtige vuurbol. Die bol stijgt op in een wolk van puin en as: de paddestoel. Wat achterblijft is een krater zo groot als een voetbalstadion. En tot op een afstand van drie kilometer staat alles wat brandbaar is in lichter laaie.

Behalve die verzengende hitte straalt de vuurbol ook *kei licht* uit, net als de zon. Wie het ongeluk heeft op dat moment in de richting van de vuurbol te kijken, loopt de kans urenlang en wellicht voor altijd het gezichtsvermogen te verliezen; zelfs wanneer men zich op tientallen kilometers afstand bevindt.

De atoombom heeft tegelijk ook de uitwerking van een "gewone" bom, zij het vele malen krachtiger. De *schokgolf* ten gevolge van de explosie verplaatst zich de eerste kilometer zo snel en is dan zo krachtig dat vrijwel alles wordt

verwoest.

En nog is dit niet alles. Want uit de vuurbol komt niet alleen licht- en warmtestraling en een schokgolf, maar ook *radio-actieve straling*. De eerste straling, die direct van de vuurbol afkomstig is, is tot op ruim een kilometer dodelijk. De intensiteit van die straling wordt snel minder, niet alleen omdat de radio-activiteit vermindert, maar ook omdat de stralingsbron de vuurbol zich van de aarde vermindert.

Fortuinaardig gebeurt de vuurbol echter veel eerder. De hitte van de straling is te hoog voor de vuurbol maar te laag voor de straling. De vuurbol zelf wordt vloeibaar en verdere uitbreiding wordt tegengehouden. Het resultaat is een fijne stofwolk die tot op een afstand van drie kilometer op het aardoppervlak blijft en nog heel lang straling afzondert, waardoor mensen die de explosie hebben overleefd, alsnog een stralingsziekte kunnen oplopen. Als de stralingsdosis groot genoeg is kan dat binnen een aantal weken de dood tot gevolg hebben. Tot nu toe is er nog de *elektronische EMP* (EMP), door straling opgewekte sterke elektrische stromen, die gedurende korte tijd voor een elektromagnetisch veld zorgen. Die EMP veroorzaakt het tijdelijk uitvallen of storen van alle radio-verbindingen; telefoons doen het niet en alles wat elektronisch bestuurd, aangedreven of beveiligd is (zoals computers) werkt eveneens niet meer.

GEVOLGEN VOOR SCHIPHOL EN OMGEVING

Sinds de eerste atoombommen in 1945 op de Japanse steden Hiroshima en Nagasaki zijn meer dan duizend kernproeven genomen om de eigenschappen van nucleaire explosies te bestuderen. Een groot deel van de resultaten is vrijgegeven en gepubliceerd. Met behulp hiervan zijn de effecten van een atoomexplosie van een bepaalde kracht tamelijk nauwkeurig te beschrijven.

Schiphol zelf

Volgens de beschikbare gegevens bedraagt de nauwkeurigheid waarmee de Russische SS-20 raketten een doel kunnen treffen enkele honderden meters. Ervan uitgaande dat deze gegevens juist zijn, zou het centrum van Schiphol inderdaad getroffen kunnen worden als daarop wordt gemikt. Een van de drie bommen van een SS-20 op Schiphol slaat daar een krater van ongeveer 500 meter in doorsnee en een diepte van 80 meter. Tevens treedt grondverschuiving op over een diameter van ongeveer 800 meter.

De gebouwen op Schiphol worden verpulverd. Alles wat branden kan, wordt verbrand. Niemand die op dat moment op de luchthaven aanwezig is zal overleven. Vanwege de sterke radio-activiteit van de bodem en het puin, kan pas na enkele maanden het vroegere vliegveld weer worden betreden voor een korte inspectie. Pas na jaren is het gebied weer geschikt voor een

permanent verblijf. Dit tijdstip kan in principe worden vervroegd door de grond diep om te ploegen.

Omliggende plaatsen

Binnen een straal van drie kilometer is de *schokgolf* zo krachtig dat bakstenen huizen instorten en huizen van gewapend beton op z'n minst zwaar worden beschadigd. Mensen die zich in de open lucht bevinden worden weggeslingerd. Rondvliegende stukken puin en glas kunnen als dodelijke projectielen mensen treffen.

De *warmtestraling* is tot op drie kilometer zo intens dat kleding en onbedekte huid verbranden. Gordijnen, papier en dergelijke vliegen spontaan in brand. Een paar tellen na de eerste warmtestraling volgt de schokgolf met zijn verwoestingen. Dan ontstaan enorme branden. De eerste *radio-actieve straling*, die optreedt op het moment van de explosie, is dodelijk tot op een afstand van ongeveer anderhalve kilometer. Daar ook zonder die straling vrijwel geen overlevenden zijn te verwachten, zal die eerste straling het aantal slachtoffers nauwelijks kunnen vergroten.

Men kan dus met zekerheid zeggen dat binnen een cirkel met een straal van drie kilometer de verwoesting compleet zal zijn en dat vrijwel niemand in die eerste zone de explosie zal overleven. De cirkel loopt door Badhoevedorp en langs de rand van Aalsmeer en Hoofddorp.

Verwoestingskracht

De vernietigingskracht van kernwapens loopt zeer uiteen. Die kracht wordt aangegeven in de kracht van trotyl (TNT). Het kleinste kernwapen heeft een vernietigingskracht van 0,1 kiloton TNT (honderd ton trotyl); het grootste meer dan 25 megaton (25 miljoen ton trotyl).

Elk van de drie atoombommen van een SS-20 raket heeft een geschatte kracht van 250 kiloton TNT. Ter vergelijking: de zwaarste "gewone" bom in de Tweede Wereldoorlog had de kracht van 10 ton TNT.

Tijdens die laatste wereldoorlog gooiden alle partijen tezamen gedurende dik vijf jaar iets meer dan in totaal vier megaton aan bommen naar beneden. De Amerikanen hebben nu een vliegtuigbom die de vernietigingskracht heeft van 25 megaton, oftewel zes wereldoorlogen.

Tweede zone

In het gebied tussen 3 km en 6 km van het explosiepunt nemen de effecten van de explosie tamelijk sterk af, zodat in deze zone vermoedelijk overlevenden zullen zijn. De kans op overleven neemt uiteraard toe met de afstand.

De warmtestraling blijft tot op 6 km nog altijd zo hevig dat tweedegraads huidverbranding (blaarvorming) optreedt en licht brandbare stoffen vlam kunnen vatten.

De schokgolf heeft op 6 km afstand nog voldoende kracht om alle ruiten te laten sneuvelen. De schade aan de huizen zelf, die op 3 km nog zeer groot is, is op 6 km afstand van de explosie veel minder.

De directe straling, tijdens de explosie is in deze zone te verwaarlozen. De radio-actieve regen (fall-out) komt later aan de orde. In de zone van 3 tot 6 km is het uiteindelijke effect van de explosie sterk afhankelijk van de omstandigheden. Droogte en sterke wind kunnen de uitbreiding van branden immers sterk bevorderen; regen kan deze verminderen.

Een cirkel met een straal van 6 km omvat Badhoevedorp, Aalsmeer en Hoofddorp en loopt door Amstelveen en het zuidelijk deel van Amsterdam. *Samenvattend kan worden verwacht dat Badhoevedorp, Sloten en een deel van Osdorp reddeloos verloren zijn. Het lot van Hoofddorp hangt sterk af van het precieze explosiepunt. Als dit samenvalt met het gebouwencomplex op Schiphol, is in Hoofddorp waarschijnlijk niet veel meer te redden. Als de bom in het noordoosten van Schiphol terecht komt, bestaat de kans dat Hoofddorp voor een deel de dans ontspringt, ten koste van een grotere verwoesting in Amstelveen. In ieder geval zal een groot deel van Aalsmeer en een deel van Amsterdam worden verwoest.*

Derde zone

Een derde zone, van 6 tot ongeveer 9 km, vormt een gebied waarover moeilijk harde uitspraken zijn te doen. In het bovenstaande is zo veel mogelijk geprobeerd de effecten van de explosie niet te overdrijven. Met enige zekerheid kan worden gezegd dat tot 9 km een groot deel van de ruiten breken. Hoe groot de schade voor de rest zal zijn, is moeilijk te voorspellen. In het verlengde van bovenstaande redenering zou ernstige schade niet te verwachten zijn. Maar de mogelijkheid moet worden opgehouden dat het effect van de combinatie van warmtestraling en schokgolf is onderschat.

De kans bestaat daarom dat de verwoesting in de zone van 3 tot 6 km *groter* is dan geschat en dat in de zone van 6 tot 9 km nog wel degelijk grote branden ontstaan, met name als de omstandigheden (zoals het weer en te late blussing van beginnende branden) daarvoor gunstig zijn. In een rapport van de Technische Hogeschool in Twente, waarin voor een deel andere literatuur werd geraadpleegd, werden in de zone van 6 tot 9 km nog grote aantallen slachtoffers voorspeld.

Fall out

Bij de ontploffing van een ~~atoom~~atoom van 250 kiloton op de grond wordt zeer veel, inmiddels radio-actief

geworden materie in de "wolk" meegenomen, om later als asregen (de zogeheten fall-out) op de grond terug te vallen. Nog lange tijd na de explosie blijft de as gevaarlijk radio-actief.

Waar de asregen terecht komt en hoe groot de intensiteit van de straling zal zijn, is moeilijk te voorspellen. In de eerste plaats bestaat er onzekerheid over de hoeveelheid radio-activiteit die bij de explosie wordt geproduceerd. Ten tweede is de hoeveelheid fall-out en de plaats waar de asregen terecht komt sterk afhankelijk van de kracht en de richting van de wind. Bij een stevige constante wind kan in benedenwindse richting fall-out optreden tot 50 à 100 km vanaf het explosiepunt, in een strook van enkele kilometers breed. Bij een zwakke, grillige wind is het fall-out patroon korter, maar breder. *Gemiddeld moet worden gerekend op een gevaarlijk gebied van zo'n honderd vierkante kilometer. Bij noordoosten wind bestaat dus de mogelijkheid dat bijna de gehele Haarlemmermeer gevaarlijk radio-actief wordt. Bij zuidwestelijke wind bestaat de kans dat heel Amsterdam aan dodelijke straling wordt blootgesteld, wat uiteraard veel meer slachtoffers tot gevolg zal hebben.*

Stralingsziekte

Radio-actieve straling kun je niet voelen, niet zien en niet ruiken. De straling van de fall-out leidt tot de *stralingsziekte*. Maar je

merkt pas dat je aan een te grote dosis straling hebt blootgestaan als het te laat is. De eerste symptomen daarvan, die afhankelijk van de dosis optreden na een half uur tot na enkele dagen, zijn misselijkheid, braken, diarree en uitputting. In niet al te zware gevallen verdwijnen die verschijnselen weer na enige tijd. Maar na enkele dagen treden opnieuw ziekteverschijnselen op, vooral als gevolg van onvoldoende bloedvorming. Mensen die een dodelijke dosis straling hebben ontvangen sterven na één tot enkele weken. Van effecten op lange termijn van radio-actieve straling is niet zo veel bekend. Vast staat in ieder geval dat er een vergrote kans op verschillende vormen van kanker ontstaat. De straling kan bovendien het erfelijk materiaal - de genen - van zaad- en eicellen aantasten, waardoor kinderen met suikerziekte, bloederziekte en andere erfelijke aandoeningen geboren kunnen worden.

Overstroming

De trefzekerheid van de bommen van de Russische SS-20 wordt geschat op enkele honderden meters. Anders gezegd: er is een kans van vijftig procent dat zo'n bom binnen enkele honderden meters van het doel (in dit geval het centrum van Schiphol) terecht komt. De beschikbare gegevens over de SS-20 zijn echter veel te onzeker om de mogelijkheid uit te sluiten dat de beschreven explosie binnen

Overlevingskans

Zeven uur na de explosie van een atoombom is de stralingsintensiteit tien procent van de straling die na één uur na de explosie nog aanwezig is. Na twee dagen is de intensiteit nog een procent daarvan.

Daarom is een belangrijke richtlijn in het fall-out gebied om de eerste twee dagen *binnen* te blijven in een kelder of op een plaats waar muren zoveel mogelijk straling tegenhouden. Of deze richtlijn als bescherming tegen onzichtbaar gevaar als radio-actieve straling in een toestand van paniek zal worden opgevolgd, is een grote vraag. Belangrijk is het wel.

500 meter van de *ringdijk* om de Haarlemmermeer plaatsvindt, waardoor een deel van de dijk in de krater zou terecht komen. *Het zou dus kunnen zijn dat bij een atoomaanval op Schiphol de situatie nog extra gecompliceerd wordt doordat de Haarlemmermeer geheel of gedeeltelijk onder water komt te staan.*

Op vragen hierover antwoordde het gemeentebestuur van Haarlemmermeer dat de kans op een heuse overstromingsramp echter klein is. Omdat de boezem van het Hoogheemraadschap Rijnland 90 miljoen kubieke meter water bevat en de Haarlemmermeer 180 vierkante kilometer groot is, zal er in het ongunstigste geval

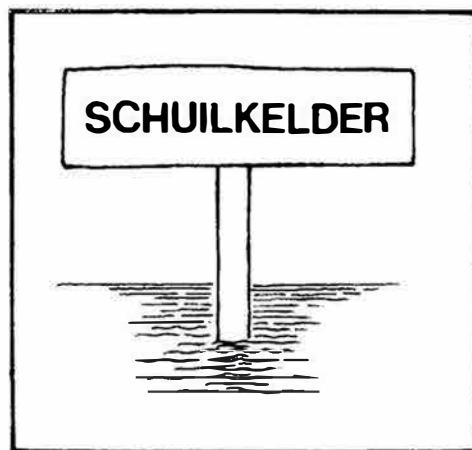
(gemiddeld) vijftig centimeter water komen te staan. Er is echter een aantal lager gelegen wateren in Rijnlands boezem, terwijl er bovendien hier en daar "drempels" zijn, die het uitstromen verhinderen. *Daarmee rekening houdend zal het water in de Haarlemmermeer op de meeste plaatsen niet boven de dertig centimeter stijgen.* Verreweg de meeste wegen zijn dan nog berijdbaar.

Toch hebben provinciale- en rijks-waterstaat maatregelen getroffen om te voorkomen dat de hele Haarlemmermeer blank komt te staan - ook elders kunnen immers dijken doorbreken. Om te voorkomen dat het water na een dijkbreuk ongehinderd door kan stromen naar de laagste punten, is de polder verdeeld in twee afsluitbare gedeelten (compartimenten).

HULPVERLENING

Eerste hulp

De georganiseerde hulpverlening (GGD, BB, brandweer, Rode Kruis en dergelijke) zal pas *doeltreffend* in actie kunnen komen als de stralings-activiteit van de fall-out zover is gedaald dat werk in het besmette gebied althans gedurende korte tijd mogelijk is. Die organisaties zullen daarbij onder ogen moeten zien dat de hulpverleners zelf stralingsdoses ontvangen tot

meer dan het tienvoudige van wat in vreedestijd maximaal aanvaardbaar wordt geacht.

Binnen de zone van drie kilometer zal daarom het redden van slachtoffers uit brandende huizen en het bevrijden van eventuele overlevenden die onder ingestorte gebouwen bedolven raakten de eerste dagen nauwelijks geschieden. Intussen zal de straling haar werk doen.

In de verdere omtrek zullen de mensen die de eerste minuten overleefden gedurende lange tijd, waarschijnlijk verscheidene dagen, op *zichzelf* zijn aangewezen. Gevreesd moet worden dat velen in paniek zullen vluchten, en zichzelf daardoor onnodig blootstellen aan de straling van de fall-out, die juist in de eerste uren het meest agressief is.

Menselijk ingrijpen kan, buiten de zone van drie kilometer, in principe veel slachtoffers voorkomen. Maar het zou niet erg realistisch zijn hier grote verwachtingen van te hebben. Er zal te weinig blusmaterieel zijn, te weinig ziekenhuizen en dokters om

brandwonden te behandelen. Bovendien is door andere atoombomaanvallen waarschijnlijk ook elders in het land een grote ontreddeering ontstaan, hetgeen de kans op hulp van buiten kleiner maakt.

Medische hulpverlening

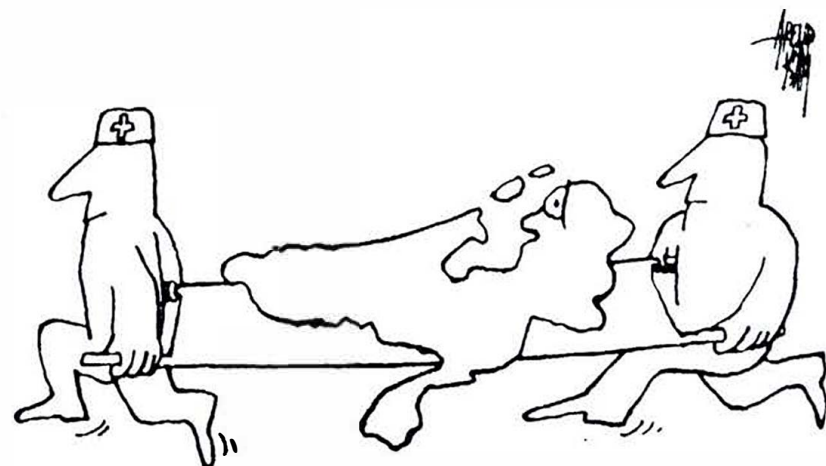
De ziekenhuizen en andere opvangcentra moeten een grote toeloop van patiënten verwachten. Aanvankelijk zal het daarbij in hoofdzaak gaan om *brandwonden*, gevolgd door ernstige gevallen van stralingsziekte. Mensen die zwaar gewond raakten door de drukgolf of de gevolgen daarvan (instortende gebouwen) komen immers het rampgebied niet of nauwelijks uit. Van overheidswege is een aantal voorzieningen getroffen om de hulp aan oorlogsslachtoffers (burgers zowel als militairen) in goede banen te leiden.

Opvang gewonden

Het is de bedoeling dat de BB op de grens van het rampgebied verzamelplaatsen voor gewonden inricht, waar artsen weinig anders dan beslissen *welke* hulp nodig is, waar die kan worden verleend en in welke *volgorde*.

Beschikbare bedden

De ziekenhuizen moeten, op een bericht van de overheid, de helft van hun bedden beschikbaar stellen voor rampenslachtoffers. *In de ziekenhuizen in de omgeving van de Haarlemmermeer zouden op die manier ongeveer 2250 bedden vrijkomen.* Voorts zal de regering ervoor zorgen dat in geval van een ramp *extra bedden* worden geleverd, die in de ziekenhuizen of in nabij

gelegen gebouwen worden neergezet. Volgens dit plan zullen de ziekenhuizen in de Haarlemmermeerse omgeving kunnen rekenen op ongeveer 1300 bedden extra.

In het gebied waar zonder twijfel gewonden vallen bij een atoomaanval op Schiphol, wonen ruim 92-duizend mensen. Voor de ernstig gewonden onder hen zullen dus hooguit ongeveer 3550 bedden beschikbaar zijn. Met andere woorden: slechts vier procent van de mensen uit het rampgebied mag rekenen op hulp in een ziekenhuis. Hoeveel mensen bij een atoomaanval gewond zullen raken, is niet te voorspellen, maar dat het er meer dan vier procent zullen zijn, behoeft geen betoog. De artsen in de verzamelplaatsen voor gewonden staan dus voor de onmenselijke opgave de "gelukkigen" aan te wijzen die naar het ziekenhuis mogen; voor wie er geen plaats is, is er ook niet veel hoop meer.

Bij het bovenstaande zijn we er vanuit gegaan dat de omstandigheden gunstig zijn: als één van de ziekenhuizen in de omgeving verwoest of zelfs maar ernstig beschadigd wordt, is de situatie nog hopelozener. Bovendien zal ook een deel van de in de omgeving wonende artsen en verplegend personeel worden gedood of gewond.

Actie van artsen

De Nederlandse Vereniging voor Medische Polemologie is eind 1980 een actie begonnen tegen de waanzin van de kernbewapening. Ongeveer driehonderd artsen schaarde zich achter het doel van de vereniging.

In een brochure bij het artsenblad Medisch Contact schreef de vereniging: "De medische wetenschap staat machteloos tegenover de gevolgen van een atoomoorlog. Een groot deel van de ziekenhuizen zal zijn verwoest. Een groot deel van de artsen en verpleegsters is omgekomen of zwaar gewond. Er zullen geen genees- en verbandmiddelen meer beschikbaar zijn. De meeste overlevenden zullen alsnog sterven aan de gevolgen."

VOORBEREIDING OP EEN OORLOGSSITUATIE

Om onder buitengewone omstandigheden, zoals een oorlog, de samenleving zo normaal mogelijk te laten functioneren en de gevolgen van een oorlog zo beperkt mogelijk te houden, heeft de Nederlandse regering een reeks voorbereidende maatregelen getroffen. *Civiele verdedigingsvoorbereiding* wordt dat genoemd. De regering gaat er vanuit "dat het onmogelijk is de civiele verdedigingsvoorbereiding af te stemmen op een onbeperkt gebruik van nucleaire wapens." De maatregelen zijn daarom gebaseerd op gebruik van conventionele wapens en kernwapens die uitsluitend gericht zijn tegen *militaire doelen*. Schiphol is zo'n doel.

Bescherming bevolking

Bij die civiele verdediging speelt de organisatie Bescherming Bevolking (BB) een belangrijke rol. Volgens plannen van de minister van Binnenlandse Zaken zal de BB als zodanig worden opgeheven en haar taken worden overgedragen aan andere organisaties, zoals brandweer en GGD. Voor de civiele-verdedigingsplannen op zich maakt dat nauwelijks enig verschil; alleen de organisatie verandert. Uitgangspunt van het regeringsbeleid is dat ieder voor zich en zijn gezin in of nabij zijn woning een zo goed mogelijke *schuilgelegenheid* inricht. (De eerste bedrijven die zich specialiseren in het bouwen van

particuliere atcomschuilkeiders zijn er al!) "Zij die geen bescherming in of nabij hun woning kunnen vinden, zijn aangewezen op door de overheid in te richten openbare schuilgelegenheden" schrijft het ministerie van Binnenlandse Zaken in een brochure.

Schuilkeiders

De minister van Binnenlandse Zaken stimuleert gemeentelijke overheden tot het bouwen van schuilgelegenheden. Sommige gemeenten hebben inderdaad voor een deel van de bevolking, of voor het gemeentebestuur, schuilkeiders gebouwd. Hier en daar is vanuit de bevolking verzet gerezen tegen de komst van schuilkeiders. De tegenstanders voeren aan dat door het bouwen van schuilkeiders de suggestie wordt gewekt dat een atoomoorlog te overleven zou zijn. Geen enkele kelder is bestand tegen een vultreffer of een atoomexplosie in de directe omgeving. Schuilkeiders bieden wel goede bescherming tegen fall-out. Maar je kunt je niet eeuwig verstoppen. Wat tref je aan als je een of twee weken na een atoomaanval bovengronds komt? Een onleefbare wereld, zeggen nog steeds diezelfde tegenstanders. Al het voedsel en drinkwater is radio-actief, de grond is onbruikbaar voor voedselproductie en er zijn alleen maar doden of zwaar gewonden. Zelfs als een atoomoorlog te overleven zou zijn, dan nog zijn er slechts schuilgelegenheden voor een heel klein deel van de bevolking

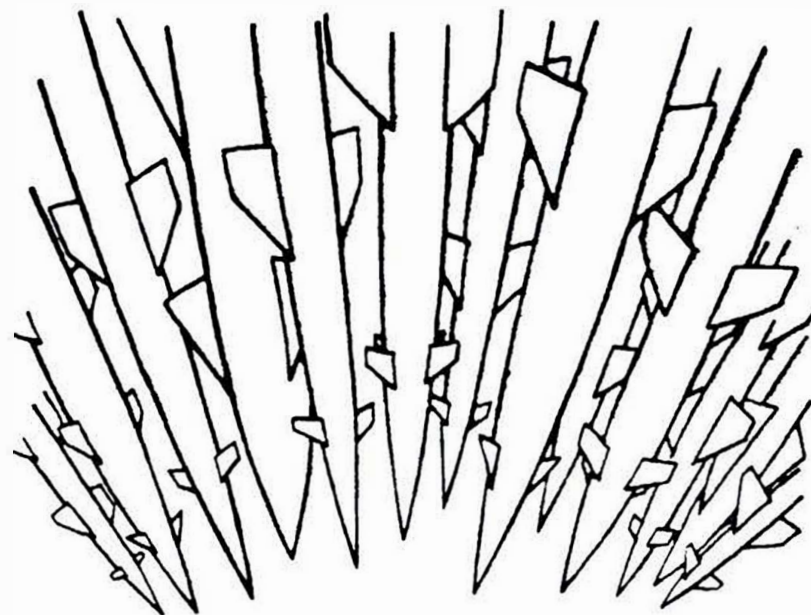
- op de 14 miljoen Nederlanders is er momenteel slechts voor 310.000 mensen plaats in schuilkelders. Daarom, zo stellen de tegenstanders, kunnen de enorme bedragen die nodig zijn voor het bouwen van schuilplaatsen, beter worden gebruikt voor nuttiger zaken.

Gemeentelijk beleid.

Een toenemend aantal gemeenten wijst schuilkelderbouw min of meer principieel af. Zo ook de gemeente Haarlemmermeer. In een reactie op

Schuilkelders hebben weinig zin als 't (over) leefmilieu is verwoest ..

een vraag hierover van het IKV schrijft zij: "Wij zijn van mening dat in plaats van bouwen van schuilgelegenheden, het beleid (ook dat van de lagere overheid voor zover dat in haar vermogen ligt)

erop gericht dient te zijn oorlogen, en dus ook oorlogen waarin kernwapens gebruikt worden, te voorkomen. Dat lijkt ons de beste bescherming tegen atoomvallen."

SCHIPHOL

Evacuatie

De gemeente heeft wel evacuatieplannen. Het gemeentebestuur is namelijk van mening dat evacuatie mogelijk en zinvol zal kunnen zijn in geval van acute oorlogsdreiging. Overigens kan de gemeente pas overgaan tot evacuatie na toestemming of op bevel van de regering. Het gemeentebestuur van de Haarlemmermeer realiseert zich terdege dat militaire strategen boven alles de voorkeur geven aan een verrassingsaanval en nooit een aanval met bijvoorbeeld kernraketten tevoren zullen aankondigen. Wanneer "de bom" werkelijk als een complete verrassing valt, zal van evacuatie geen sprake kunnen zijn. Om de bevolking van de Haarlemmermeer in welk geval dan ook zo spoedig mogelijk te kunnen waarschuwen of instructies voor evacuatie te geven, onderzoekt het gemeentebestuur momenteel de mogelijkheden om het kabeltelevisienet te gebruiken. De gemeente denkt overigens in de eerste plaats aan het gebruik daarvan bij vredesrampen.

Naast de evacuatieplannen zijn er ook voorbereide bestrijdingsplannen. Dit zijn draaiboeken die vooruitlopen op mogelijke aanvallen op mogelijke doelen in deze gemeente of de BB-kring waartoe deze gemeente behoort en op de mogelijke gevolgen daarvan.

In deze brochure zijn we er steeds vanuit gegaan dat de luchthaven Schiphol een belangrijk strategisch doel is. Is dat eigenlijk reëel? Het ministerie van Binnenlandse Zaken zegt daarover in het boekje "De civiele verdedigingsvoorbereiding in Nederland": "De grote en nog steeds groeiende vervoerscapaciteit van de burgerluchtvloot kan in buitengewone omstandigheden een waardevolle bijdrage leveren in een bondgenootschappelijke oorlogsinspanning. Er zijn dan ook in NAVO-verband regelingen overeengekomen voor samenwerking in het vervoer door de lucht. (...)

De wijze waarop en de doeleinden waarvoor burgerluchtvaartpotentieel zou kunnen worden ingezet vormen onderwerp van voortgaand overleg." En in een andere brochure van Binnenlandse Zaken (De civiele verdedigingsvoorbereiding): "Voor wat betreft instandhouding (van de burgerluchtvaart) geldt als een der eerste en voornaamste overwegingen de grote kwetsbaarheid van materieel op de vliegvelden, die wegens hun militaire betekenis als zodanig potentiële militaire doelen zijn."

Amerikaanse troepen

Amerikaanse legereenheden, die volgens de NAVO-afspraken hier in Europa het Westen zullen helpen verdedigen, zullen in geval van oorlogsdreiging in grote getalen naar datzelfde Europa vervoerd

moeten worden. De Amerikanen beschikken daarvoor onder meer over enorme vrachtvliegtuigen, de C-5 Galaxy's, die in Nederland slechts op één vliegveld zonder al te grote problemen kunnen landen: Schiphol. Maar ook de Britten zullen in geval van oorlog(sdreiging) heel wat door de lucht naar het vaste land van Europa hebben te verplaatsen. Dit soort legerverplaatsingen via Schiphol zijn trouwens al meer dan eens geoeft. Het is dus beslist geen zwartkijkerij te veronderstellen dat bij een kernwapenaanval op Westeuropese militaire doelen Schiphol zeker niet over het hoofd zal worden gezien.

Chartervluchten

Bij de NAVO-plannen voor dit soort troepenverplaatsingen is ook gedacht aan de inzet van KLM-vliegtuigen (en KLM-personeel). In het kader van die plannen heeft de Nederlandse regering de KLM al benaderd om afspraken te maken om in crisistijd KLM-vliegtuigen te charteren voor het vervoer van Amerikaanse troepen en materieel. Ook met Martinair en Transavia is hierover overlegd.

De regering wil een contract met de luchtvaartmaatschappijen, zodat al bij een dreiging van oorlog beschikt kan worden over burgerluchtvaarttoestellen voor militair gebruik. In geval van werkelijke oorlog is dat geen punt: dan kan de regering de toestellen gewoon

6 kerntaken

Nederland heeft volgens afspraken met de Navo op dit ogenblik nog zes atoomtaken. Het zijn de kernkoppen van de 8 inch houwtizer (zwaar geschut), landmijnen met kernlading, nucleaire dieptebommen van de marine, de kernwapens van twee squadrons F-16 jachtbommenwerpers, de lucht doel-raket Nike en de artillerie-raket Lance. Al die kernladingen zijn eigendom van de Verenigde Staten. In oorlogstijd worden ze afgeschoten door Amerikaanse militairen in samenwerking met Nederlandse militairen. In vredetijd zijn de Amerikanen verantwoordelijk voor de veiligheid van de atoomkoppen. Amerikaanse militairen bewaken de koppen ook binnen de bunkers waarin ze liggen opgeslagen. Buiten houden Nederlandse soldaten de wacht.

vorderen. De KLM had zo'n contract wel gewild, maar onder druk van de ondernemingsraad heeft de maatschappij er toch maar vanaf gezien. Zolang het niet werkelijk oorlog is, heeft een burgerluchtvaartmaatschappij geen militaire taak, zo meent de ondernemingsraad.

Schiphol in oorlogstijd

Als ons land in een oorlog verzeild raakt, verandert op slag alles op

Schiphol.

- Vliegtuigen worden door de overheid gevorderd voor militair gebruik.
  - Verkeersleiders komen zonder twijfel onder bevel van militairen te staan.
  - Legereenheden zullen de luchthaven hermetisch afsluiten om haar zo goed mogelijk te kunnen bezwaken en te verdedigen.
  - Voor de duizenden mensen die in de verschillende bedrijven op Schiphol werken is geen schuilgelegenheid gebouwd.
- Trouwens, hoe diep onder de grond zou je moeten kruipen om na te kunnen vertellen dat je het geraakte doel van een atoombombent geweest?

Wapens weg!

Tweederde van de Nederlanders is tegen de plaatsing van Amerikaanse kernraketten in Nederland. Dat bleek uit een onderzoek van het Nipo in april 1981. Van de ondervraagden was 28 procent vóór plaatsing van die raketten. Uit het onderzoek bleek ook dat de eerbied van de Nederlanders (85 procent) voorstander is van tweezijdige kernontwapening, dus tegelijkertijd door East en West. Ruim een derde (38 procent) bleek voor eenzijdige kernontwapening. Van de ondervraagden was 64 procent van mening dat kernwapens geen waarborg voor de vrede vormen. Waar praten we nog over?

Alle landen van de wereld geven jaarlijks gezamenlijk 500 miljard dollar uit aan bewapening. Dat is twee miljoen gulden per minuut.

Belangrijke literatuur

- S. Glasstone ed., The effects of Nuclear Weapons, uitgegeven door United States Atomic Energy Commission (1962).
- P. Boskma e.a., De onmogelijkheid van Militaire Verdediging tegen een kernwapenaanval op Nederlands grondgebied uitgegeven door de Technische Hogeschool Twente (1971).
- G.C. Berkhof, Transaktie 9, nr 1, 1980.
- H. Tromp, Bewapeningswedloop, De Syllabus nr. 12, 1980.

door mr. Johan Olde Kalter

AMSTERDAM, zaterdag

Dit is een voorspelling: het Interkerkelijk Vredes-beraad (IKV) zal binnen enkele jaren aan interne democratisering te gronde gaan en ontploffen. Radicale groeperingen zullen vanaf de basis opererend deze van oorsprong vanuit de kerken gestarte ideële vredesbeweging overnemen en opeten. Het IKV zal in haar eigen geweven web van radicalisering gevangen worden.

De eerste tekenen zijn er reeds en zijn ook bekend bij de IKV-top in Den Haag. De bezorgdheid is daar zo groot dat IKV-topbestuurders elkaar nu al een spreekverbod opleggen niet openlijk over interne democratisering te praten. De druk van onderaf op het landelijke IKV-commando in Den Haag om meer inspraak en zeggenschap groeit.

Met name het „Interkerkelijk” imago van het IKV maakt deze organisatie tot interessante dekmantel voor alle mogelijke radicale vredesbewegingen die aan de basis binnen de plaatselijke afdelingen van het IKV begonnen te wroeten. Van deze plaatselijke afdelingen telt het IKV er momenteel 400. Dit zijn de zogenaamde kernen die ieder 20 tot hooguit 30 zeer actieve vertegenwoordigers kennen, die precies de richtlijnen van het landelijk actiecentrum in Den Haag moeten opvolgen.

Bedreigt

Maar juist vanuit de kernen wordt het van oorsprong ideële en goedbedoelde IKV bedreigd. Deze kernen zijn de laatste jaren systematisch geïnfilteerd door leden van de marxistisch geïnspireerde beweging Christenen voor Socialisme (CVS), die voornamelijk bestaat uit CPN- en PSP-leden. In hun eigen geschriften beweren deze socialistische christenen dat de leden in talrijke IKV-kernen meedraaien en dat sommige regionale CVS-afdelingen in hun geheel een IKV-kern vormen. IKV-stafid en landelijk kernenbegeleider Gied ten Berge ontkent deze infiltratie ten stelligste, maar dat zegt niets, want deze top-IKV-er behoort zelf tot het hoofdbestuur van de PSP.

De Christenen voor Socialisme-beweging heeft eveneens vooraanstaande leden op kernposities binnen het Stop-de-N-bom-samenwerkingsverband zitten en ziet dan ook een burgerfunctie weggelegd voor haarzelf tussen het IKV en de vanuit de Communistische Partij Nederland geleide Stop de N-bom actie.

Sinds kort voert de IKV-top overleg met de marxistische Basisbeweging voor Kritiese Christenen over samenwerking en integratie. Deze kerkbeweging, waarin een groot aantal CPN-dominees actief is, wil volledig opgaan in het IKV. Deze basisbeweging is op haar beurt nauw verbonden met Christenen voor Socialisme (CVS). De secretaris van de Basisbeweging, Hein Ritzén, is een van de top-mensen van de CVS. Op plaatselijk niveau zijn de verwevingen van het communistische Stop de N-bom, Christenen voor socialisme, Basisbeweging van Kritiese Christenen en het in naam nog Interkerkelijk IKV talrijk. Met de infiltratie van deze groepen in IKV-kernen neemt hun druk om meer invloed binnen het Interkerkelijk Vredesberaad te krijgen toe.

Op landelijk niveau wordt het IKV door haar actie-geneigdheid in dezelfde radicale hoek gedrongen. Aan openlijke samenwerking met de CPN valt niet te ontkomen met betrekking tot de te organiseren massademonstratie op 21 november in Amsterdam. En in het verleden liet het IKV zich in met een anarchistische organisatie als Onkruit, die op haar beurt nauw samenwerkt met de stichting Kerk en Vrede, waarvan 2 bestuursleden lid zijn van het IKV-topbestuur.

Aan alle kanten trachten pro-Moskou groeperingen het IKV aan de basis te beïnvloeden. Dat geldt ook voor de Werkgroep Oost-Europa Projecten (WOEP) te Utrecht die ondermeer reizen voor IKV-ers naar het Oostblok organiseert. De dagelijkse leiding van de WOEP is in handen van het echtpaar Lisette en drs. Hans van Zon-Dekker. Op hun bruiloft zond het CPN-bestuur bloemen. Lisette maakte de laatste jaren een groot aantal reizen (12) naar de DDR, waar zij talrijke officiële partijfunctionarissen ontmoette. Hans van Zon reist eveneens veelvuldig rond in de landen van het Warschaupact en verbleef na zijn afstuderen bijna 6 maanden in de Sovjet-Unie.

Het IKV staat constant onder marxistische druk en dat zal de komende tijd alleen maar erger worden. Neem IKV-voorzitter dr. Ben ter Veer. Naast zijn tijdrovende IKV-functie is hij ook nog adjunct-directeur van het Polemologisch Instituut van de Universiteit van Groningen. Zijn directeur is prof. dr. Hylke Tromp. Prof. Tromp heeft contacten met Oost en West. Zijn Oostblokcontacten beperken zich echter niet tot zijn polemologische collega's. In Brussel ontmoette hij een aantal keren „de hoge Rus” Georgi Arbatov, lid van het Centrale Comité van de Communistische Partij van de Sovjet-Unie.

Geen windeieren

Afgelopen zomer bleek deze relatie voor Arbatov geen windeieren te hebben opgeleverd. In een Nederlands tv-programma praatte de gezaghebbende vredesdeskundige prof. Hylke Tromp het door de Sovjet-Unie in Afghanistan gebruikte geweld goed, door erop te wijzen dat deze mili-

taire inval zijn oorsprong vond in het twee weken eerder genomen NATO-besluit om de kernwapens in West-Europa te moderniseren, een standpunt dat dezelfde Arbatov twee minuten eerder in hetzelfde tv-programma had kunnen verdedigen.

De baas van het IKV, voorzitter Ben ter Veer, praatte de hoge Rus klakkeloos na. Mogelijk had dit ook te maken met Tromps reis in het vroege voorjaar van 1981 naar Moskou die geheel betaald werd door de Sovjet-ambassade in Den Haag. Ook het CPN-kaderlid Nico Schouten, de organisator van de actie „Stop de N-bom” nam aan deze reis deel, alsmede de voorzitter van de Defensiecommissie in de Tweede Kamer mr. Klaas de Vries, die er echter op stond zelf de kosten van reis en verblijf te dragen. Doel van de reis was een congres over Europese Vrede en tijdens dat congres ontmoette prof. Tromp Valentin Falin, 't plaatsvervangend hoofd van het departement voor Internationale voorlichting van de Russische communistische partij. Dit vooraanstaand partijlid werd door president Breznev enkele jaren geleden persoonlijk als ambassadeur uit Bonn terug gehaald om een belangrijke rol te spelen in de Sovjet-campagne tegen de kernwapens in West-Europa.

Talrijke contacten

Het Polemologisch Instituut onderhoudt talrijke contacten met Nederlandse vredesinstellingen. Behalve adjunct-directeur Ter Veer is ook wetenschappelijk medewerker drs. H. B. Gerritsma lid van het IKV-beraad. Samen met de Stichting Vredesopbouw te Utrecht (die de WOEP onder haar paraplu heeft) vormt het instituut de Werkgroep Vredesonderwijs. Vier van de veertien medewerkers worden betaald door Ontwikkelings-samenwerking en het Instituut voert ook rechtstreeks opdrachten voor het IKV uit.

Zo ontwierp het Instituut de tentoonstelling „Een kwestie van overleven” voor het IKV, die een in-

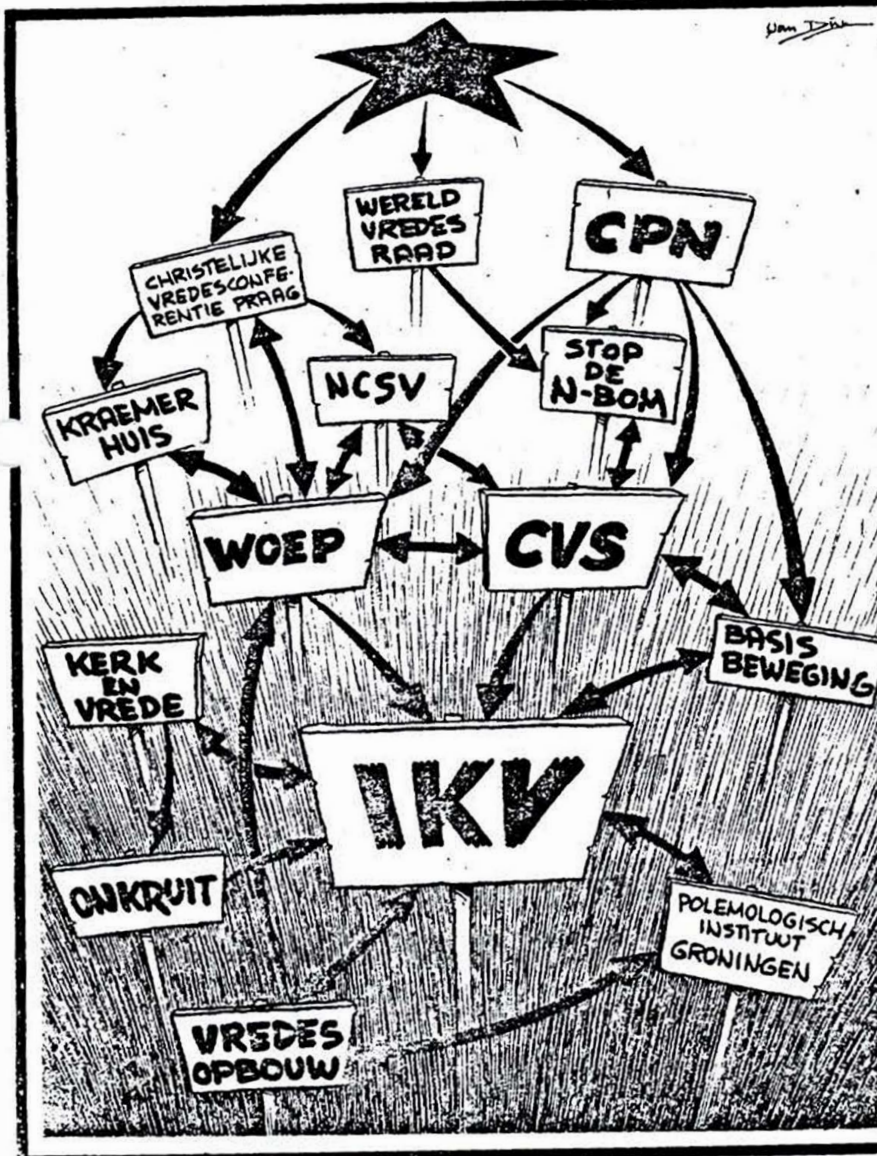
druk moet geven van de verschrikkingen van een kernoorlog. Het idee daar- toe ontstond tijdens een be- zoek van een IKV-delegatie aan de DDR. De tentoon- stelling zou de verbonden- heid tussen Nederland en de DDR moeten bevorde- ren. De tentoonstelling is al wel enige tijd in Nederland te zien, maar nog steeds niet in de DDR.

Beïnvloed

Door al deze contacten buiten de deur loopt het IKV het gevaar indirect door Moskou beïnvloed te worden. Daar hoeft geen cent aan te pas te komen. Gewilde of niet gewilde contacten met Christenen voor Socialisme, Basisbe- weging voor Kritiese Kris- tenen en het samenwer- kingsverband Stop de N- bom dragen daaraan bij.

De CPN-invloed in deze organisaties is groot. En de Communistische Partij Ne- derland loopt sinds 1977 weer aan de leiband van het Kremlin. Bovendien heb- ben organisaties als Chris- tenen voor Socialisme rechtstreekse contacten met de Praagse Christelijke Vredesconferentie en de Wereldvredesraad. Beide zijn communistische man- telorganisaties, alle weg- wuivingen van minister drs. Ed van Thijn enkele weken geleden in de Twee- de Kamer ten spijt. De heer van Thijn kan het bij zijn eigen ambtenaren navra- gen.

Achter de op West-Euro- pa gerichte anti-kernwa- pencampagne van de lei- ders in het Kremlin zit maar een doel: West-Euro- pa los te weken uit de NAVO. Wat het IKV be- treft, lijkt het dat men daar al aardig Ingeslaagd is. Af- gelopen maart schreef IKV- landelijk secretaris Mient Jan Faber in het blad Vre- desopbouw: „Het bestaan- de veiligheidssysteem dient behoedzaam te worden ont- manteld.” Duidelijker taal kan niet.—

• Schematisch wordt in deze tekening van Jo- han van Dijk weergegeven hoe het IKV indirect de kans loopt op communistische beïnvloeding van buitenaf.

De christelijke Vredesconferentie Praag, de We- reldvredesraad en de CPN staan allen onder di- recte invloed van de CPSU, de Communistische Partij van de Sovjet Unie.

Deze organisaties hebben op hun beurt weer contacten met een aantal Nederlandse organi- saties, die op hun beurt trachten vat te krijgen op het IKV en daar met name aan de basis van het Interkerkelijk Vredesberaad in een aantal gevallen in geslaagd zijn. Het Kraemerhuis in West Berlijn staat onder leiding van ds Be Ruys, en is sterk betrokken bij het regelen van reizen naar het Oostblok. Be Ruys is ook bestuurslid

van de WOEP, de Werkgroep oost- Europa Projecten te Utrecht die met name reizen naar de DDR or- ganiseert, onder- meer voor IKV- ers.

De NCSV is de Nederlands Chris- telijke Studenten Vereniging, die onder andere het Woep heeft opge- richt en de admi- nistratie voert voor Christenen voor Socialisme, een marxistische organisatie. De Basisbeweging van Kritiese Kris- tenen werkt nuw samen met Christenen voor 'Socialisme (CVS) en zoekt aanslui- ting bij het IKV.

282 2
1 km
Fab: ker. kn.

Periodiek: *Slet. Nije Volk.*

Datum: *6-11-1981*

CIRCULATIE

Niet langer houden dan ..... dagen

AAN	GEZIEN		Volgens geadresseerde nog t.k. aan
	dat.	par.	
P & B <i>BBB</i>	<i>16/11</i>	<i>f</i>	
<i>BC</i>	<i>17/11</i>	<i>f</i>	

Aantekeningen:

ACD/o

'Duidelijkheid bij vredesmars'

(Van een onzer verslaggevers)

AMSTERDAM — "Van de PvdA verlangen we duidelijkheid en als D'66 afstand blijft nemen van de politieke doelstelling van de vredesdemonstratie, dan moet deze partij zich maar uit de organisatie terugtrekken".

Met deze opstelling ging Mient Jan Faber, secretaris van het Interkerkelijk Vredesberaad (IKV), vanochtend in het PvdA-hoofdkantoor in Amsterdam het gesprek in over het conflict dat binnen de organisatie van de op 21 november in de hoofdstad te houden anti-kernwapendemonstratie is gerezen.

Faber: "Wij als IKV hebben van meet af aan gezegd alleen

aan de demonstratie meedoen, wanneer van de PvdA gezegd werd dat zij terugkomt op haar oorspronkelijke standpunt van 1979 tot modernisering van kernwapens in West-Europa".

"De PvdA staat nog achter die doelstelling, maar aan de andere kant zijn er uitspraken van mensen als Van der Stoep, die niet willen gaan. Onduidelijkheid dus", aldus Faber.

"Anders is het met de PvdA, die zich heel bewust heeft afgekeerd van een "neen" tot de moderniseringsbesluit, maar dat lijkt mij beter dat deze partij zich terugtrekt".

282-2

IKV

Periodiek: .....

Datum: .....

CIRCULATIE

Niet langer houden dan ..... dagen

AAN	GEZIEN		Volgens geadresseerde nog t.k. aan
	dat.	par.	
P & B			

Aantekeningen:

Journalist eist dat IKV over hem zwijgt

282-2
IKV

DEN HAAG (ANP) — De freelance journalist N. van Nieuwenhuysen heeft dinsdag in kort geding van het Interkerkelijk Vredesberaad, IKV, geëist dat het zich zal onthouden van uitspraken over zijn werk. Van Nieuwenhuysen is de schrijver van twee artikelen over „communismatische infiltratie” bij het IKV.

Verder eist de journalist dat het IKV in het weekblad Vrij Nederland een advertentie plaatst, waarin uitspraken aan zijn adres worden teruggenomen. Van Nieuwenhuysen had twee artikelen geschreven over de communismatische infiltratie in het IKV en die aangeboden aan Elseviers Magazine, maar dit weekblad had ze uiteindelijk niet geplaatst. Half juli verschenen de artikelen in het Reformatorisch Dagblad, waarna ook De Telegraaf een serie artikelen wijdde aan de volgens Van Nieuwenhuysen bestaande band tussen het IKV en het Oostblok.

Vrij Nederland wijdde een stukje aan de weigering van Elseviers Magazine om de artikelen te plaatsen. IKV-medewerker Gied ten Berge zegt daarin dat Elseviers' hoofdredacteur D. M. van Rosmalen „moest toegeven dat het hier wel heel slechte journalistiek betwof, pure paranoia”. Verder zei Ten Berge over de artikelen in Vrij Nederland: „Het was werkelijk bij de wilde beesten af”. Het IKV had op initiatief van Elseviers Magazine een gesprek over de artikelen gehad, waarbij Ten Berge niet aanwezig was. Volgens de advocaat van Van Nieuwenhuysen mr. K. O. W. van Oven zijn Ten Berge's uitspraken onnodig grievend en een belediging”. Verder zou de naam van de journalist hierdoor geschaad zijn.

Mr. P. S. Kamminga, raadsman van het IKV, stelde dat de eis in strijd is met de vrijheid van meningsuiting. Het plaatsen van een advertentie in Vrij Nederland noemde hij „onnodig bezwarend”.

De uitspraak is op 20 oktober.

Wk. ehts Nieuwsblad 7-10-81

GEMEENTEPOLITIE BEVERWIJK.

INLICHTINGDIENST

nummer : F150/81.

datum : 13-10-81.

ACD	1575.725.
datum	23 OKT. 1981
Co	1572.694.
b.	d.

Aan: Het Hoofd van de
 Binnenlandse Veiligheidsdienst,
 t.a.v. Hoofd BOP,
's-Gravenhage.

Evaluatie:	Datum bericht: 24-9-81	Bijlage(n): 1.
------------	------------------------	----------------

Betreft: Activiteiten VREDESPLATVORM IJMOND VOOR VREDE.
 =====

Te BEVERWIJK werd op 24-9-81 in het kader van de activiteiten van het VREDESPLATVORM IJMOND VOOR VREDE de MANIFESTATIE IJMOND VOOR VREDE gehouden, die begon met een fakkeloptocht.

De manifestatie werd georganiseerd door de IKV-KERN IJMOND-Nrd. en de GEZONDHEIDSWERKERS TEGEN KERNENERGIE, namens het VREDESPLATVORM IJMOND VOOR VREDE, waarin een aantal organisaties samenwerken. Zie hieromtrent rapp. F147/81, d.d. 12-10-81 van de ID-BEVERWIJK

Door _____ werd namens de IKV-KERN IJMOND N. de manifestatie bij de gemeentelijke autoriteiten alhier gemeld.

Vanaf een drietal plaatsen, te weten: het Stationsplein te BEVERWIJK; de Wijkerbaan te BEVERWIJK en het Europaplein te HEEMSKERK, startte de tocht, waaraan in totaal ongeveer 500 personen deelnamen.

Omstreeks 21.00 uur kwamen de drie groepen deelnemers aan bij de Morgensterkerk te HEEMSKERK. Aldaar kon nog worden geluisterd naar enkele sprekers en muziek.

Tijdens de tocht werden enkele spandoeken meegevoerd o.a. met de volgende teksten:

"IJMOND VOOR VREDE"
 "STOP DE KERNWAPENWEDLOOP" en
 "STOP NEUTRONENBOM."

Een publikatie hierover, opgenomen in de BEVERWIJKSE COURANT, d.d. 25-9-81 wordt hierbij gevoegd.

ID.
 *

1) Tenzij andere rubricering vereist.

1575. 725.

25/9

Periodiek *Bw. Cour.* d.d. *25/9* 19*81*. Volnummer

„Wij zijn niet rood, tenzij op de giro”

Bw. Cour.

Vijfhonderd deelnemers aan vredesmarsen IKV in IJmond

25/9-1981

(Van een onzer verslaggevers)

IJMOND. — Ongeveer vijfhonderd mensen hebben gisteravond meegedaan aan de vredesmarsen in Velsen, Heemskerk en Beverwijk. Met fakkel werd, op initiatief van het Interkerkelijk Vredesberaad (IKV) in het kader van de vredesweek gedemonstreerd tegen de dreiging en voor vrede. Na de mars namen de demonstranten op verschillende plaatsen in de IJmond bijeen om vooral de kernbepapening aan de kaak te stellen.

In Velsen liepen zo'n tweehonderd mensen, waarvan het merendeel de veertig ruim was gepasseerd, mee in de fakkelopocht. Na het zingen van liederen op Plein 1940-1945 zette de stoet zich in beweging en trok de Lange Nieuwstraat in, waar het de aandacht trok van veel mensen die de koopavond voor een ander doel gebruikten. Velen, vooral de verzamelde jeugd, bleken de bedoeling van de mars niet te begrijpen. „Wie is er nou weer dood?”, zo viel uit de mond van een voorbijganger te noteren.

De deelnemers liepen onverdroten voort door het centrum van IJmuiden richting Petruskerk aan de Willemsbeekweg, waar een bijeenkomst werd gehouden. Nadat verschillende deelnemers uit de doeken hadden gedaan waarom zij lid zijn van het IKV en waarom zij protesteren tegen de steeds weer opgevoerde bewapeningspolitiek, zette dominee Heemskerk het spottelven uitteem om tegen kernbepapening te zijn. Zij ging tenslotte in op de beschuldigingen die onlangs door onder meer de VVD en de Tilburgse hoogleraar Alting van Geusau zijn gericht dat het IKV niet uit Moskou zou oorsprongen. „Wij zijn niet rood, tenzij op de giro”, zo zei Heemskerk. „Als wij echt een angerepheid zouden kweken welke we veel positiever. De mensen horen immers geen rood”, aldus de dominee. Die oorsprong op de bewering van de dominee Heemskerk dat het IKV de bevolking een overdreven angerepheid voor kernbepapening aanpraat.

„Wij moeten de kernbepapening afkicken... het is ons afschaffen... vak... en andere groepen... meten... druk... de politici... Nu kan... „Wij zijn niet rood, tenzij op de giro”... Heemskerk... aan... land der... ”

Voor de deelnemers aan de vredesmarsen in Beverwijk en Heemskerk was het verenigingsgebouw De Vrijburcht in Heemskerk de plaats waar de fakkelopochten een vervolg kregen. Er werd onder andere gesproken door Leo Probst van het IKV en drie personen uit de gezondheidszorg, waarna theatergroep Proloog het publiek, ongeveer driehonderd personen, wist te boeien met een bewogen programma over de dreiging van een atoomborlog en kernenergie.

Ook Probst ging in op de hetze die momenteel tegen het IKV wordt gevoerd. „Het eind is zoek als mensen als Alting van Geusau (voorzitter van de Adviesgroep inzake vraagstukken van ontwapening en internationale vrede en veiligheid, red.) onze regering moeten adviseren”, zo zei Probst. Hij wees alvast op de twee bakken voor vrijwillige bijdragen bij de uitgang van het gebouw „één voor gulden en één voor roebels”. Probst laakte het beleid van de Amerikaanse regering. „Agressie van buitenaf bepaalt of ontwikkelingslanden hulp krijgen of niet”, aldus Probst, die voorts stelde dat er nimmer kan worden vertrouwd op een vrede die is gebaseerd op militair evenwicht. „Wij wil-

len vrede, maar een andere dan die de politieke leiders ons voorhouden”

De arts Annie van der Klei, de dokter Jan Prins en de psycholoog Kees van der Steen stelden de „noodwet gerechtigdigen” aan de kaak. De wet stelt overheid in staat in tijden van ramp gezondheidswerkers te „vorderen”. hulp te verlenen volgens aanwijzing van de overheid. Het beleidsplan gaat vanuit dat de mogelijkheden tot hulpverlening optimaal zijn, een stelling die de drie sprekers gisteravond werd verworpen. „Wij worden zelf ook door ramp getroffen”

Na toespraken van verschillende personen die hun frustratie en onzekerheid over de toekomst uitspraken, liet theetgroep Proloog zien wat de gevaren van kernbepapening zijn.

Het IKV zet haar activiteiten ook na Vredesweek voort. Op verschillende plaatsen in de IJmond wordt op 24 oktober de Internationale Ontwapeningdag gehouden. Een maand later, op 21 november, vlak voor de beslissing van de Tweede Kamer over plaatsing van de 572 kruisraketten van de NAVO in ons land, zal in Amsterdam gedemonstreerd worden tegen kernbepapening.

GEMEENTEPOLITIE BEVERWIJK.

INLICHTINGDIENST

nummer: F147/81.

datum: 12-10-81.

F

ACD	1572694
datum	23 OKT. 1981
Co	/
b.	d.

F

Aan: Het Hoofd van de
Binnenlandse Veiligheidsdienst,
t.a.v. Hoofd BOP,
's-Gravenhage.

Evaluatie:	Datum bericht: 15-9-81	Bijlage(n): 1.
------------	------------------------	----------------

Betreft: VREDESPLATVORM IJMOND VOOR VREDE.
=====

Op initiatief van een aantal vredesgroepen uit de IJmond werd opgericht het VREDESPLATVORM IJMOND VOOR VREDE. De samenwerkende organisaties willen middels het vredesplatform proberen hun activiteiten beter op elkaar af te stemmen en in een aantal gevallen gezamenlijk optreden.

In het platform zijn vertegenwoordigd:

't KAN ANDERS;
IKV-KERN VELSEN;
IKV-KERN IJMOND-NOORD;
IKV-JONGEREN;
GEZONDHEIDSWERKERS TEGEN KERNWAPENS;
VREDESONDERWIJS PA BEVERWIJK;
WERKGROEP VAN FNV-ers VOOR VREDE EN VEILIGHEID;
STOP DE NEUTRONENBOM/ STOP DE KERNWAPENWEDLOOP;
VROUWEN VOOR VREDE;
GEWELDLOZE WEERBAARHEID;
VERENIGING VAN DIENSTWEIGERAARS;
WERELDWINKEL IJMUIDEN en de
WERKGROEP ZUIDELIJK AFRIKA IJMOND.

Het Vredesplatform IJMOND VOOR VREDE zal zich in de komende tijd onder meer bezig houden met het regelen van het vervoer naar een drietal grote internationale manifestaties tegen de kernbewapening. Deze manifestaties vinden plaats op 10-10-81 te BONN; op 25-10-81 te BRUSSEL en op 21-11-81 te AMSTERDAM.

In de BEVERWIJKSE COURANT, d.d. 15-9-81 werd een publikaties hierover opgenomen, die als bijlage hierbij wordt gevoegd.

ID.

1) Tenzij andere rubricering vereist.

Vredesgroepen in IJmondgemeenten gaan samenwerken

(Van een onzer verslaggevers)

IJMOND. — De verschillende vredesgroepen in de IJmond gaan met elkaar overleggen en min of meer samenwerken. Op die manier hoopt men elkaar beter te leren kennen en de verschillende activiteiten beter te kunnen coördineren.

Er zijn in de IJmond heel wat groeperingen die zich inzetten voor het vrediger wereld. Veelal opereerden ze volkomen los van elkaar en wist de ene groep niet precies waar de andere mee bezig was. Ook was over de werf niet altijd even duidelijk waarin de ene groep van de andere verschilt.

Het Permanente Overleg Orgaan IJmond, een groepering waarin voornamelijk vertegenwoordigers van kerken en politieke groeperingen zitting hebben, opperde daarom eens in de zoveel tijd met groepen rond de tafel te gaan zitten. De vredesbe-

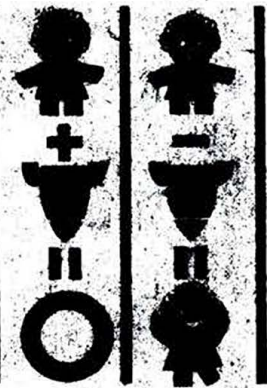
wegingen voelden wel wat voor een dergelijk "vredesplatform" en gisteren werd het bestaan ervan dan ook officieel bekendgemaakt.

Een deel van de vredesgroeperingen die aan meedelen: "Kan Anders, de IKV-kerken (Interkerkelijk Vredesberaad) Velsen en IJmond-noord, de IKV-jongeren, Gezondheidsmedewerkers tegen kernwapens, Vredesonderwijs PA Beverwijk, Stop de Neutronenbom, Vrouwen voor Vrede, Geweldloze weerbaarheid, Wereldwinkel IJmond, Werkgroep Zuidelijk Archa IJmond.

Dese groeperingen zullen voortaan voor het aankondigen van hun acties gezamenlijk maken een speciaal ontworpen affiche met de tekst "IJmond voor Vrede".

Het is echter niet de bedoeling alle vredesgroepen in de IJmond tot een grote, nieuwe beweging aan te smelten. Men wil alleen de activiteiten beter op elkaar afstemmen, elkaar op de hoogte houden en elkaar stimuleren. Ook wil men gaan samenwerken bij de grote internationale en nationale vredesmani-

IJMOND VOOR VREDE

Het *vignet* van het affiche waarop de vredesstrijders in de IJmond voortaan hun activiteiten bekend zullen maken.

festaties, zoals de door de Interkerkelijk Vredesberaad georganiseerde Vredesweek van 19 tot en met 28 september.

De activiteiten tijdens de Vredesweek zijn: Op 20 september een fakkeloptocht in zowel Beverwijk als Heemskerk, als Velsen. In Beverwijk zijn de startpunten om kwart over zeven bij Stationsplein en om kwart voor acht de Willemshaven. In Heemskerk vertrekt men om half acht van het Stationsplein. In Velsen dient men zich om half acht op het Plein 45 te verzamelen.

De fakkeloptocht in Beverwijk wordt georganiseerd door de Vredesgroep van Beverwijk. De fakkeloptocht in Heemskerk wordt georganiseerd door de Vredesgroep van Heemskerk. De fakkeloptocht in Velsen wordt georganiseerd door de Vredesgroep van Velsen.

Van verschillende vredesstrijders. De avond wordt afgesloten door een optreden van de cabaretgroep "Puffin".

Velsen eindigt de fakkeloptocht bij de Puffin op de Willemshavenweg, waar het aantal mensen zal vertellen waarom ze tegen kernwapens zijn.

Op zaterdag 21 september wordt in het Veld Televisie van de lokale schieders de film "Vredesweek voor de Vredesweek" vertoond en deze film is bedoeld om de Vredesweek te promoten. De film is er samen-

Op zaterdag 20 en 21 september zullen in de IJmondgemeenten de Vredesweek worden georganiseerd. De Vredesweek wordt georganiseerd door de Vredesgroep van Beverwijk, Heemskerk, en Velsen.

Tweede Kamer der Staten-Generaal

2

Zitting 1981-1982

Aanhangsel van de Handelingen

Vragen gesteld door leden van de Kamer, met de daarop door de Regering
gegeven antwoorden

61

Vragen van het lid **Van Es** (P.S.P.) over rapporten van de BVD over Nederlandse vredesbewegingen. (Ingezonden 2 oktober 1981)

1

Heeft de Minister kennis genomen van het voorpagina-artikel in Vrij Nederland van 3 oktober 1981, waarin de woordvoerder van het Ministerie van Binnenlandse Zaken bevestigt, dat de BVD rapporten over Nederlandse vredesbewegingen heeft gemaakt?

2

Kan de Minister het bestaan van deze rapporten bevestigen?

3

Zo ja, wat is de reden voor deze onderzoeken geweest?

4

Was de Minister van deze rapporten op de hoogte, toen hij in deze Kamer op 29 september jl. de gevraagde garantie ten aanzien van de BVD gaf, dat deze organisatie geen personen en activiteiten van de Nederlandse vredesbewegingen zal bespioneren?

5

a. Zo ja, impliceert deze uitspraak, dat de in vraag 1 vermelde rapporten voldoende gegevens hebben opgeleverd om de conclusie te rechtvaardigen, dat toekomstige BVD-onderzoeken niet meer gedaan behoeven te worden, daar geen enkel bewijs voor politiek verdachte activiteiten en relaties van deze vredesbewegingen gevonden is?
b. Zo neen, kan de Minister nogmaals de gevraagde garantie geven?

6

Is de Minister bereid, de resultaten van de bovenvermelde onderzoeken aan de Kamer over te leggen?

Antwoord

Antwoord van Minister **Van Thijn** (Binnenlandse Zaken). (Ontvangen 9 oktober 1981).

1

Ik heb kennisgenomen van genoemd artikel.

2

De BVD heeft rapporten opgesteld over activiteiten van enkele Oosteuropese landen gericht op de kernwapendiscussie in Nederland, niet over de Nederlandse vredesbewegingen.

3

Het opstellen van rapporten over de in het antwoord op vraag 2 bedoelde activiteiten behoort tot de taak van de BVD, zoals omschreven in het Kb van 5 augustus 1977.

4

Ja.

5

Zoals in het antwoord op vraag 2 is gezegd, heeft de BVD geen onderzoeken ingesteld naar Nederlandse vredesbewegingen. De garantie die ik vraagsteller bij het debat in de Tweede Kamer op 29 september jl. heb gegeven, kan ik bij deze herhalen. (Handelingen Tweede Kamer, 29 september 1981, biz. 80).

6

De betreffende rapporten zijn op 22 april 1981 ter vertrouwelijke kennisne-

ming aan de vaste Commissie voor de inlichtingen en veiligheidsdiensten ter beschikking gesteld.

Ira doodt politieman met raket

Door onze correspondent
W. WOLTZ

LONDEN, 29 sept. — De Ira heeft gisteren in Belfast een raketaanval gedaan op een Landrover van de Noord-Ierse politie. Een politiemann, de 37-jarige Alexander Beck, werd daarbij gedood. Een collega verloor beide armen en werd ernstig gewond aan zijn benen.

Leger en politie openden onmiddellijk de jacht op de aanvallers van de aanslag in Andersonstown, het katholieke ghetto van Belfast. Na een achtervolging werden zeven mensen gearresteerd; het leger vond ook een Russische RPG 7 raketwerper en twee projectielen.

De Ira heeft de laatste tijd vrij frequent gebruik gemaakt van dit prestigewapen. De RPG 7 schiet een raket, of beter gezegd een granaat, af van ruim twee kilo. Het wapen heeft een effectief bereik van 150 meter en doorboort de bepantsering van de lichte voertuigen van leger en politie met gemak. De aanval in Andersonstown kwam, toen de politiewagen snelheid moest verminderen bij een richel in de weg. De granaat scheurde de bepantsering open en richtte een chaos aan in het interieur.

De Ira maakte gisteren bekend, dat een 27-jarige man die woensdagnacht met een kogel in zijn hoofd in West Belfast is gevonden, een spion van de politie was. De Ira zegt dat Anthony Braniff geëxecuteerd is na een zitting van een Ira krijgsraad.

De Telegraaf. dinsdag 29 september 1981

Indiscreties hinderen grote spionnenruil

Van onze correspondent
BONN, dinsdag

Bij de vrijlating van de Oostduitse meesterspion Günther Guillaume door de bondsrepubliek is een kink in de kabel gekomen. De ruil is waarschijnlijk enkele dagen vertraagd.

Volgens officiële kringen in Bonn zijn andere landen, die bij een omvangrijke ruil van spionnen zijn betrokken, witheet van woede geworden. Zij verwijten de Westduitsers door indiscreties de operatie voortijdig te hebben laten uitlekken.

Guillaume, die zeven jaar heeft uitgezeten van een straf van 13 jaar, blijkt niet meer te zijn dan de hoofdfl-

guur van een enorme ruil van internationale spionnen, gekoppeld aan de vrijlating van 35 politieke dissidenten en de vrijkoop van 3.000 DDR-burgers voor vele miljoenen marken. De laatste groep bevat voor het merendeel familieleden van al eerder gevlucht Oostduitsers.

Bij de spionnenruil zijn ook betrokken de Sovjet-Unie, Frankrijk, Denemarken en Zuid-Afrika. De twee laatste houden Russische geheime agenten gevangen, terwijl Frankrijk sinds vorig jaar een Oostduitse generaal vasthoudt, die na pensionering op eigen houtje ging spioneren.

„GEEN GELD UIT MOSKOU” Minister betreurt laster over IKV

Van onze correspondent

DEN HAAG — Er bestaat geen schijn van een bewijs voor de beschuldigingen dat het IKV (Interkerkelijk Vredesberaad) overheids-subsidie misbruikt en dat „Stop de neutrobenom” door Moskou betaald wordt. Dat heeft minister Van Thijn van Binnenlandse Zaken gisteren in de Tweede Kamer verklaard op vragen van het RPF-lid Wagenaar. Het is buitengewoon te betreuren dat zonder sluitend bewijs een lastercampagne tegen deze groeperingen gevoerd wordt, aldus Van Thijn.

De minister toonde zich gisteren in de Kamer blij met de gelegenheid door de vragen van het RPF-lid antwoord te kunnen geven op de vele beschuldigingen aan het adres van de vredesbeweging, onder meer geuit door de „veiligheidsadviseur” van minister Van der Stoep van Bui-

tenlandse Zaken, de Tilburgse hoogleraar Alting von Geusau. „De regering betreurt dat zo'n belangrijke opiniërende groep, die uitdrukking geeft aan het diepgewortelde onbehagen over de kernwapenwedloop, in een kwaad daglicht wordt gesteld zonder een schijn van bewijs,” aldus Van Thijn.

„Bewijzen zijn er niet,” aldus de minister, „noch spijkerhard, noch boterzacht.” Met dat eerste duidde hij op de mededeling van de VVD-fractie in de Tweede Kamer dat deze beschikt over spijkerharde bewijzen. Maar in het debat van gisteren kwam de oppositie-fractie daar niet mee voor de dag.

Over het rapport voor het Amerikaanse Huis van Afgevaardigden waarop Von Geusau zich onder meer baseerde, zei Van Thijn dat de passages over Sovjet-activiteit binnen de Nederlandse vredesbeweging „zeldzaam oppervlakkig” zijn. Ook vragensteller Wagenaar kreeg indirect een veeg uit de pan, omdat hij in een van zijn vragen suggereerde dat een organisatie die reizen voor IKV-kernen naar de DDR organiseert gefinancierd zou zijn door de Oostduitse inlichtingendienst. „Ook een Kamerlid hoort zich maximaal terughoudend op te stellen bij verdachtmakingen. Er bestaat op dit punt geen enkele aanwijzing,” aldus Van Thijn.

Over de financiën van het IKV hoeft volgens de minister geen enkele geheimzinnigheid te bestaan. Het IKV wordt door de aangesloten kerkgenootschappen betaald. Op Wagenaars vraag of de minister met zijn verklaring meende de sfeer rond het IKV gezuiverd te hebben antwoordde Van Thijn tenslotte: „Er bestaat geen schijn van een bewijs; de sfeer is hiermee gezuiverd. De lastercampagne kan gestaakt worden.”

Bonn zou onder meer Renate Lutze vrijlaten, die twee jaar geleden ontmaskerd werd toen zij secretaresse was op het ministerie van Defensie.

Voorzitter

Bij de stemming voor de **eerste kandidaat** van de tweede voordracht, waaraan 101 leden hebben deelgenomen, terwijl 138 leden de presentielijst hebben getekend, verkrijgen de heer prof. mr. B. Baardman 92 stemmen, mevrouw mr. S. Boekman 6 stemmen en de heer mr. drs. B. C. de Die 3 stemmen, zodat de heer Baardman als eerste kandidaat op de voordracht zal worden geplaatst.

Bij de stemming voor de **tweede kandidaat** van de tweede voordracht, waaraan 97 leden hebben deelgenomen, terwijl 138 leden de presentielijst hebben getekend, verkrijgen de heer mr. H. L. J. Roelvink 85 stemmen, mevrouw mr. S. Boekman 9 stemmen en de heer mr. drs. B. C. de Die 3 stemmen, zodat de heer Roelvink als tweede kandidaat op de voordracht zal worden geplaatst.

Bij de stemming voor de **derde kandidaat** van de tweede voordracht, waaraan 99 leden hebben deelgenomen, terwijl 138 leden de presentielijst hebben getekend, verkrijgen mevrouw mr. S. Boekman 94 stemmen en de heer mr. drs. B. C. de Die 3 stemmen, terwijl twee niet ingevulde briefjes in de bus zijn gevonden, zodat mevrouw Boekman als derde kandidaat op de voordracht zal worden geplaatst.

De **Voorzitter**: Deze voordrachten zullen schriftelijk aan Hare Majesteit de Koningin worden aangeboden.

Ik dank de leden-stemopnemers voor de door hen genomen moeite.

Aan de orde is de **beantwoording van vragen**, gesteld overeenkomstig artikel 107 van het Reglement van Orde door het lid Wagenaar aan de Minister van Binnenlandse Zaken, over vredesbewegingen.

[De vragen zijn opgenomen aan het eind van deze weekeditie.]²

□

De heer **Wagenaar** (RPF): Mijnheer de Voorzitter! Onze fractie is om drie redenen met grote zorg vervuld over de stroom van geruchten die in de afgelopen periode is uitgestrooid over ons land. Artikelen pro en contra, de vraag of de vredesbewegingen contacten hebben met het Oostblok geven ons daartoe aanleiding. Het lijkt ons op zijn minst dat de integriteit van de vredesbeweging op deze wijze in twijfel wordt getrokken, zowel wat de politieke doelstellingen betreft als wat de herkomst en aanwending van de financiële middelen betreft.

Het heeft ons verbaasd dat de Regering tot op dit moment de zaak zo laat geworden, terwijl toch zowel het vredes- en veiligheidsbeleid als het subsidiebeleid in het geding zijn.

Ons is verder de geheimzinnige atmosfeer opgevallen die rond deze zaak heerst, terwijl er toch sprake is van open bronnen die voor iedereen toegankelijk zijn. Om deze drie redenen dringen wij aan op een reactie van de Minister van Binnenlandse Zaken, als eerst verantwoordelijke bewindsman voor onze binnenlandse veiligheid.

Ik wil een foutje in de noten herstellen. Er staat 'woordvoerder van Binnenlandse Zaken'. Dat moet zijn, zoals ook uit het desbetreffende artikel blijkt, 'woordvoerder van Buitenlandse Zaken'.

□

Minister Van Thijn: Mijnheer de Voorzitter! De materie die door de geachte vragensteller is aangereikt, geeft inderdaad aanleiding tot dit misverstand omdat dit één van de zeldzame onderwerpen is waar Binnenlandse en Buitenlandse Zaken in elkaar dreigen over te vloeien.

Ik ben overigens blij dat deze vragen mij thans zijn voorgelegd, omdat dit mij de gelegenheid biedt uiteen te zetten hoezeer de Regering het betreurt dat zo'n belangrijk opiniërende groep als het IKV, die uitdrukking geeft aan een diepgeworteld onbehagen in brede lagen van onze bevolking over de voortgaande kernwapenwedloop, bij herhaling in een kwaad daglicht wordt geplaatst zonder schijn van bewijs. Een beweging als het IKV, ongeacht het feit of men het met de opvattingen en uitgangspunten van deze beweging eens is, opereert in dit land op basis van het grondrecht van vrijheid van vereniging en vergadering. Het optreden van bewegingen als deze is een wezenlijk bestanddeel, om niet te zeggen een verrijking van onze parlementaire democratie. Het is uit een oogpunt van de kwaliteit van onze democratie buitengewoon te betreuren als dit soort actiegroepen en bewegingen, zonder sluitende bewijsvoering onderwerp worden van lastercampagnes. Uit de antwoorden op mijn vragen zal blijken dat er voor suggesties zoals de laatste tijd gedaan, voor suggesties die ook doorklinken in de vragen van de geachte afgevaardigde, in het geval van het IKV geen bewijzen bestaan, noch spijkerhard noch boterzacht.

Tegen die achtergrond zou ik thans tot beantwoording van de vragen willen overgaan.

De eerste vraag luidt, of de Minister kennis heeft genomen van het (gedeclassificeerde) rapport van de subcommissie voor de inlichtingendienst van

het Amerikaanse Huis van Afgevaardigden. Ik heb van dat rapport kennis genomen, in het bijzonder van enkele passages die aan de Nederlandse situatie zijn gewijd. Ik ben zeer verontrust over de zeldzame oppervlakkigheid van die passages. Het is mij een raadsel hoe die enkele onsamenhangende zinnen in dat 'belangwekkende' rapport de geachte afgevaardigde hebben kunnen inspireren tot zo'n groot aantal vragen als thans aan mij is voorgelegd.

De tweede vraag luidt: 'Is het waar dat de Amerikaanse regering bij herhaling erop heeft aangedrongen, aan deze activiteiten in Nederland meer bekendheid te geven?' Er staat niet in de vraag vermeld bij wie de Amerikaanse regering daarop zou moeten hebben aangedrongen. Ik kan alleen maar antwoorden namens de Nederlandse Regering. Ik kan mededelen dat het de Nederlandse Regering niet bekend is dat de Amerikaanse regering in deze zin bij haar zou hebben geïntervenieerd.

De derde vraag vermeldt een aantal citaten uit het rapport. Ook wordt mijn oordeel daarover gevraagd. Ik heb van deze citaten kennis genomen en ik heb dat in aanmerking genomen toen ik de kwalificatie gebruikte, zoals in het antwoord op de eerste vraag geuit.

De vierde vraag heeft betrekking op een recente opmerking van professor Alting von Geusau. Deze heeft een uitspraak gedaan die ik nu niet behoefte te herhalen. De vraag luidt, of deze uitspraak komt voor zijn rekening, voor rekening van de Amerikaanse regering of voor de rekening van de Nederlandse Regering. In de context van deze vraag is het begrip 'rekening' voor tweeërlei uitleg vatbaar! Ik kan alleen maar zeggen dat de opmerkingen van professor Alting von Geusau in geen dele voor de rekening komen van de Nederlandse Regering. Zij zullen dus waarschijnlijk wel voor zijn eigen rekening zijn!

In antwoord op vraag 5 kan ik mededelen dat het mij bekend is dat vertegenwoordigers van het IKV, van het samenwerkingsverband 'Stop de neutronenbom - Stop de kernwapenwedloop' en van onder andere diverse politieke partijen met elkaar contact hebben in een permanent overlegorgaan tegen de kernbewapening. Voorts is het mij bekend dat leden van 'Christenen voor het Socialisme' en medewerkers van het samenwerkingsverband op lokaal niveau wel samenwerken met en actief zijn in het IKV.

In vraag 6 wordt gevraagd, of het waar is dat in verschillende werkgroepen die worden vermeld, medewerkers participeren die werken voor de Oostduitse inlichtingendienst. Ik heb

Van Thijn

daarvoor geen aanwijzingen. Voor het overige wijs ik erop dat iedereen zowel binnen als buiten deze Kamer – maar vooral leden van deze Kamer – naar mijn mening een maximale terughoudendheid behoort te betrachten bij het maken van verdachtmakingen als deze, die niet vergezeld gaan van bewijzen. Mocht men toch met zijn gemoed omhoog zitten, dan is er in deze Kamer niet voor niets een vaste Commissie voor de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten. Die commissie vergadert over vraagstukken als deze.

In vraag 7 wordt gevraagd, of het naar mijn mening mogelijk is dat een gemiddeld staatsburger tot een eigen afgewogen oordeel kan komen met betrekking tot het vredes- en veiligheidsbeleid en een aantal omstandigheden die bij die oordeelsvorming een rol kunnen spelen.

Mijnheer de Voorzitter! Voor zover het verantwoord is, over 'de gemiddelde Nederlandse staatsburger' te spreken – waartoe ik blijkbaar word uitgenodigd – merk ik op dat ik 'de gemiddelde Nederlandse staatsburger' zeer wel in staat acht, onder alle denkbare omstandigheden tot een zelfstandige oordeelsvorming te geraken.

Vraag 8 heeft betrekking op de begroting van het IKV. Ik moge over de relatie tot het IKVOS en de NCO verwijzen naar de antwoorden die het vorige kabinet op eerdere vragen in ontkenkende zin heeft gegeven, naar ik meen gesteld door de heren Bolkestein en Evenhuis. Ik sluit mij bij die antwoorden aan. Voor het overige kan ik over de herkomst van de financiën van het IKV vaststellen dat daarover geen enkele geheimzinnigheid bestaat.

Uit het overzicht van de financiën van het IKV en de campagne tegen de kernwapens blijkt dat de belangrijkste contribuanten onder andere zijn: de Rooms-Katholieke kerk, de Nederlands-Hervormde kerk, de Gereformeerde Kerken, de Remonstrantse Broederschap, de Algemeen Doopsgezinde Sociëteit, de Evangelisch-Lutherse Kerk, de Oud-Katholieke Kerk, de Evangelische Broedergemeente, het Genootschap van Vrienden, en dat de opbrengsten voorts afkomstig zijn van diverse collectes. Het ligt niet op mijn weg, te beoordelen of het IKV daarmee voor de financiering van haar campagne tegen de kernwapens geheel en al rond kan komen.

Wat vraag 9 betreft, wijs ik erop dat de vaste Commissie voor de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten haar eigen werkzaamheden regelt. Ik attendeer er echter op dat bij het Reglement van Orde dat recentelijk door de Ka-

mer is vastgesteld nu juist voor die commissie, op begrijpelijke gronden, een uitzondering is gemaakt. Het is natuurlijk aan de commissie zelf, te bepalen of zij daarop dan weer een uitzondering zou willen maken door in het openbaar te vergaderen. Het ligt niet op mijn weg, daarover uitspraken te doen.

Voor het overige is het vaste praktijk dat de betrokken minister alle medewerking verleent wanneer de commissie ambtenaren van een dienst wil horen. Over andere personen en organisaties, in de vraag aan de orde gesteld, heeft een minister, ook die van Binnenlandse Zaken – soms helaas – in het geheel niets te zeggen.

De laatste vraag acht ik overbodig. Het daarin genoemde inzicht bestaat. Ik heb zojuist uit de bronnen geput. Ik meen dat een verdere bemoeienis, getuigd op het recht van vereniging en vergadering – een fundamentele vrijheid in ons rechtsbestel –, van de rijksoverheid met de herkomst en aanwending van financiële middelen van particuliere organisaties niet wenselijk zou zijn.

□

De heer Wagenaar (RPF): Mijnheer de Voorzitter! Ik dank de Minister voor de gegeven informatie. Ik heb nog enkele aanvullende vragen te stellen. In het rapport van de subcommissie van het huis van afgevaardigden wordt over allerlei zaken gesproken. Er bestaat ook een geclassificeerde versie van. Heeft de Minister daarvan kennis genomen? Ik weet niet precies hoeveel vragen ik mag stellen.

De Voorzitter: Zoveel u wilt en kunt binnen twee minuten.

De heer Wagenaar (RPF): Naar de opvatting van de Minister vereist de kwaliteit van de democratie, dat het IKV van iedere blaam wordt gezuiverd. Het moet duidelijk zijn, dat dit ook ons oogmerk is.

De Voorzitter: Nogmaals, mijnheer Wagenaar, geen debat en ook geen bevestiging van hetgeen de Minister heeft gezegd.

De heer Wagenaar (RPF): Het was een inleiding tot mijn vraag, mijnheer de Voorzitter!

Is de Minister evenwel niet van mening, dat toch door de Regering meer zal moeten worden gedaan om de sfeer rond de vredesbewegingen te zuiveren dan nu uit zijn antwoorden blijkt?

□

Minister Van Thijn: Mijnheer de Voorzitter! Als ik zeg dat ik niet over enigerlei aanwijzing beschik die het mij onmogelijk zou maken, thans de sfeer rondom het IKV te zuiveren – ik neem nu de termen van de geachte afgevaardigde over – dan doel ik op alle bronnen die mij ter beschikking staan, dus ook de geclassificeerde versie van het rapport dat door de geachte afgevaardigde is aangehaald. Wanneer hij vraagt of de Regering nog meer zou kunnen doen om de sfeer rond het IKV te zuiveren, dan wil ik vooropstellen dat ik de geachte afgevaardigde zeer dankbaar ben voor het feit dat hij mijn standpunt deelt dat het zeer urgent en hoogst noodza-

Het kamerlid Waltmans (PPR)

Van Thijn

kelijk is dat die sfeer gezuiverd wordt en die lastercampagne wordt gestaakt. Met de uitspraken die ik in antwoord op zijn vragen heb gedaan – het feit dat ik heb moeten vaststellen dat er geen schijn van bewijs is voor de vele beweringen die de ronde doen – is die blaam, die sfeer gezuiverd. De campagne kan vanaf heden worden gestaakt.

De heer **Waltmans** (PPR): Mijnheer de Voorzitter! Heeft de VVD-fractie de Minister van Binnenlandse Zaken al die spijkerharde bewijzen nog niet op tafel gelegd?

De **Voorzitter**: Tegen die vraag heb ik bezwaar, aangezien het geheel tot de competentie van de VVD-fractie behoort om daarover opmerkingen te maken en vragen te stellen. De heer **Waltmans** zou kunnen vragen of de Minister inmiddels vragen hebben bereikt. Aangezien de heer **Waltmans** weet, dat volgens het Reglement van Orde onmiddellijk vragen worden gepubliceerd, is het antwoord bekend. Het is namelijk negatief.

De heer **Waltmans** (PPR): Mijnheer de Voorzitter! Ik heb heel duidelijk gevraagd of de Minister van Binnenlandse Zaken al stukken had ontvangen van de VVD-fractie. Met lijkt mij een volstrekt correcte vraag waarop de Minister met 'ja' of 'neen' kan antwoorden.

Minister **Van Thijn**: Ik had het niet voor mogelijk gehouden als eventuele vragen die er nog zouden kunnen bestaan in de boezem van de VVD-fractie, bij deze gedachtenwisseling naar voren zouden zijn gebracht. In dat geval zou ik ze ook hebben beantwoord.

De heer **Van der Spek** (PSP): Mijnheer de Voorzitter! Deelt de Minister mijn mening, dat de heer **Wagenaar** vanmiddag afdoende en voortreffelijk erin geslaagd is om zijn doel te bereiken, namelijk om het IKV van elke blaam te zuiveren?

Minister **Van Thijn**: Ik deel de mening van de heer **Van der Spek**.

Mevrouw **Van Es** (PSP): Mijnheer de Voorzitter! Wil de Minister garanderen, dat de Nederlandse inlichtingendiensten, in het bijzonder de BVD al of niet in contact met buitenlandse inlichtingendiensten, geen personen en activiteiten van de Nederlandse vredesbeweging zal bespioneren en die bewegingen in een politiek kwaad daglicht zal proberen te stellen?

Minister **Van Thijn**: Mijnheer de Voorzitter! Het is niet de gewoonte en zeker niet het gebruik bij de Binnenlandse Veiligheidsdienst om in het openbaar mededelingen te doen, die wie dan ook in gebreke zouden kunnen stellen of in een kwaad daglicht zouden kunnen plaatsen. Voor het overige kan ik de gevraagde garantie ten aanzien van genoemde organisatie ook geven.

De heer **Bolkestein** (VVD): Mijnheer de Voorzitter! Moet ik uit de woorden van de Minister opmaken, dat van het budget van de NCO geen gelden direct of indirect worden aangewend ter financiering van acties tegen de kernbewapening?

Minister **Van Thijn**: Mijnheer de Voorzitter! Voor het antwoord op deze vraag, die eerder is gesteld op 5 november 1980, verwijs ik naar het antwoord van de toenmalige Minister voor Ontwikkelingssamenwerking de heer **De Koning**, waarmee ik mij geheel kan verenigen.

De heer **Van Eekelen** (VVD): Mijnheer de Voorzitter! Is de Minister met mij van oordeel dat het in het kader van de contacten met Oosteuropese landen, die op zich zelf passen in het kader van de Slotakte van Helsinki – waarvoor de Minister zich in een vorige functie persoonlijk met grote ijver heeft ingezet –

vaak voorkomt dat Nederlandse bezoekers en organisaties zich ongewild laten gebruiken voor Oosteuropese propaganda, omdat zij zich meestal geconfronteerd zien met personen die zich geheel identificeren met het overheidsstandpunt van het land waarvan zij komen, iets wat niet kan worden gezegd van de Nederlandse bezoekers?

Minister **Van Thijn**: Mijnheer de Voorzitter! Voorzover ik de intentie en de geest van de Slotakte van Helsinki heb begrepen, richt deze zich op de juiste doelstelling van een vrije uitwisseling van verkeer, informatie, communicatie en van personen. Ik juich elke toepassing van deze geboden mogelijkheid van vrije uitwisseling van communicatie en informatie toe. Het past de Nederlandse Regering niet ook maar enige twijfel te zaaien over de intenties van die staatsburgers, die op deze wijze van de mogelijkheden van de Slotakte van Helsinki gebruik maken.

De **Voorzitter**: Ik stel voor, het verslag van de vorige vergadering goed te keuren.

Daartoe wordt besloten.

Sluiting 15.35 uur.

Minister Van Thijn van Binnenlandse Zaken

distr.:

„GEGEVENS ZIJN SPIJKERHARD” VVD-fractie zoekt bewijs tegen IKV

Van onze verslaggever

DEN HAAG — Uit VVD-kring blijven beschuldigingen komen aan het adres van anti-kernenergiegroepen en de vredesbeweging in Nederland. De VVD-fractie van de Tweede Kamer verzocht nu „bewijsmateriaal” over de connecties die er bestaan tussen de Nederlandse vredesbeweging en Joegoslavië.

Fractievoorzitter D. Dees zei dit tijdens een sprekkbeurt in Roosendaal. Hij beweerde dat bij de fractie de laatste weken steeds meer berichten over dit onderwerp binnenkomen. Een deel daarvan zou afkomstig zijn van „deskundige mensen” op het gebied van buitenlandse zaken en betrekking hebben op recente relaties van met name het interkerkelijk Vredesberaad met de communistische regeringen.

Dees merkte op dat het om „spijkerharde gegevens” gaat. „De bewijzen ontbreken echter nog maar jaar wordt aan gewerkt,” zei de VVD'er. Dees hield zijn gehoor ook voor dat hij niet twijfelt aan het waarheidsgehalte van de opmerkingen die de commissaris van de koningin in Gelderland, mr M. Geertsema, enige tijd geleden heeft gemaakt. Geertsema beweerde toen dat de anti-kernenergiebeweging en vredesbeweging profiteerde van de aanpak van de kernenergie.

Voorts week men de Tilburgse hoogleraar Alting van Geusau zich in de discussie. Tijdens een studietoelichting over kernwapens zei hij als voorzitter van de Adviesgroep inzake kernwapens van ontwapening en internationale vrede en veiligheid over gegevens te beschikken waaruit blijkt dat het IKV overheidssubsidie misbruikt. Hij beweerde ook dat de actie Stop de neutronenbom door Moskou wordt betaald.

Het bestuur (moderatoren) van de

Hervormde Synode heeft de hoogleraar om opheldering gevraagd. „Indien u,” schrijft het bestuur aan Alting van Geusau, „over gegevens beschikt waaruit zou blijken dat financiële manipulaties worden verricht die het daglicht niet kunnen velen, dan menen wij recht op deze gegevens te hebben. Zo niet, dan menen wij u dringend te moeten vragen de juiste indruk publiekelijk recht te zetten of uw beschuldiging publiekelijk in te trekken.”

De uitlatingen van Alting van Geusau raken de Nederlandse Hervormde Kerk direct. De administrateur van deze kerk treedt op als penningmeester van het IKV. In de brief wordt er op gewezen dat de penningmeester elk jaar verantwoording aflegt over het financiële beleid.

De uitlatingen van Alting van Geusau hebben volgens het bestuur van de synode niet alleen aan de heftige campagne die tegen het IKV wordt gevoerd een schijn van geloofwaardigheid gegeven. In de brief wordt ook opgemerkt dat de woorden van de Tilburgse hoogleraar kwetsend en grievend zijn voor de administrateur.

In een artikel over de relatie tussen de Hervormde Synode en het IKV in het blad Woord en Dienst schrijft de voorzitter van de synode, ds C. Roos, dat „de horzelfunctie” van het IKV natuurlijk spanningen oproept. Het bestuur heeft dit spanningsveld altijd als een vruchtbare zaak beleefd, aldus ds Roos.

Solidariteit en waakzaamheid passen op de plaats waar tegenkrachten proberen het verlangen naar een doorbraak in het afschrikkingdenken te blokkeren en de verontwaardiging trachten te doven met valse aantijgingen, schrijft ds Roos. Hij wijst er op dat het IKV een hecht samenwerkingsverband is van negen kerken. Het werk wordt gedaan in opdracht van de kerken en tegelijk onder eigen verantwoordelijkheid.

Molukkenkamp

Vaassen mag

worden gesloopt

(Van onze correspondent)

ZUTPHEN — De sloop van het laatste stukje Molukkenkamp in Vaassen staat voor de deur: de laatste juridische hinderpaal werd vanmorgen weggenomen door de president van de Zutphense rechtbank. Hij bepaalde dat op de dag dat de bulldozers zich voor de barakken vertonen alles leeg moet zijn. Ook de kerk zal dan moeten zijn ontruimd.

Als de familie Pattimukay en hun aanhangers dan nog in hun huis of in de houten kerk zitten, mag de politie ingrijpen. De Staat heeft al aangekondigd vóór 15 oktober met het slopen te willen beginnen.

De president veroordeelde zes krakers en hun families een rij nieuwbouwhuizen te ontruimen. Dat zal al binnen enkele dagen moeten gebeuren. De huizen zijn bestemd voor degenen die het kampje moeten verlaten. De huizen hadden jaren leeggestaan. In afwachting van kampbewoners.

Die weigerden echter steeds weg te gaan omdat ze bleven staan op hun oude „KNIL-rechten”: die hielden onder meer gratis wonen in. Het grootste deel van het Vaassense Molukkenkamp werd in 1976 met veel geweld ontruimd. Om herhaling daarvan te voorkomen, werd eindelijk overleg gevoerd.

Franse geheime dienst ging buiten z'n boekje

Van onze correspondent
PARIJS, woensdag

De Franse regering overweegt de bezem door de geheime dienst te halen, nu bekend is geworden, dat zij de hand heeft gehad in verscheidene bomaanslagen in Bretagne. De bomaanslagen werden toegeschreven aan Bretons die ijverden voor een autonoom Bretagne.

De Telegraaf

woensdag 23 september 1981

HET PAROOL - Woensdag 23 september 1981

2 Bent u ervan op de hoogte gesteld, dat de arrestatieteams, die als uitsluitende functie hebben om ingezet te worden bij de arrestatie van zware criminelen, bij de blokkade-acties bij Dordrecht zijn ingezet?

Toelichting

Deze vragen zijn een aanvulling op die van het lid Lankhorst van 21 september jongstleden en die van de leden Stoffelen en Roethof ingediend op 22 september jongstleden.

van het lid **Van Es** (P.S.P.) aan de Minister van Verkeer en Waterstaat.

1 Is het de Minister bekend in hoeverre het stellen van een eis aan de maximale prestatie van motorvoertuigen wat betreft de snelheid, invloed heeft op:
a. de verkeersveiligheid,
b. het energieverbruik,
c. het ruimtegebruik van nieuw te ontwerpen wegen,
d. het materiaalgebruik van nieuw te ontwikkelen voertuigen,
e. de geluidhinder,
f. de kosten van controle door de politie op de naleving van de maximumsnelheid?

2 Als het antwoord op vraag 1 ontkenmend is, is de Minister dan bereid deze vragen te laten onderzoeken?

3 Is de Minister, bij positief resultaat van dit onderzoek bereid, de invoering van een eis als bedoeld in vraag 1 te bevorderen?

Toelichting

Kamerstuk 16 832 «Snelheidslimieten buiten de bebouwde kom» dd. 1 juni 1981 bevat de conclusie dat een verhoging van de bestaande snelheidslimiet van 100 km/uur niet gewenst is. Genoemd stuk besteedt in het «Slot» aandacht aan de naleving hiervan. Het noemt als middelen hiervoor:

- 1) gerichte voorlichting aan bestuurders van motorvoertuigen en
- 2) controle door de politie.

Opvallend is dat maatregelen aan de voertuigkant niet in overweging genomen zijn, met name maatregelen gericht op een beperking van de voertuigprestatie wat betreft de maximumsnelheid. Andere voertuigprestaties, remvermogen liggen wel reeds in reglementen vast. Bromfietsen, waarbij het motorvermogen opgevoerd is,

worden in beslag genomen. De auto-industrie adverteert sinds kort met de technische mogelijkheid van een door de gebruiker in te stellen gewenste snelheid.

Voorts heeft de Voorzitter heden de volgende vragen aan de Regering doorgezonden, waarop door stellers een mondeling antwoord is verzocht:

van het lid **Wagenaar** (R.P.F.) aan de Minister van Binnenlandse Zaken:

1 Heeft de Minister kennisgenomen van het (gedeclassificeerde) rapport van de subcommissie voor de Inlichtingendienst van het Amerikaanse Huis van Afgevaardigden en de geclassificeerde versie daarvan, dat onder meer handelt over de inspanningen van de Sovjet-Unie om de vredesbeweging in West-Europa dienstbaar te maken aan haar doelstellingen van buitenlandse politiek¹?

2 Is het waar dat de Amerikaanse regering bij herhaling erop heeft aangedrongen, aan deze activiteiten in Nederland meer bekendheid te geven²?

3 Is het de Minister bekend dat de z.g. Wereldvredeeraad (WPC) en de organisatie «Christenen voor het Socialisme» (CVS) in deze rapporten worden aangeduid als «communistische frontorganisaties», die uitvoering geven aan een gecoördineerd beleid van de CPSU, gericht op de verheving van de strijd tegen de productie van het neutronenwapen, de stationering van TNF-wapens en tegen het «militarisme» in West-Europa in het algemeen³?

4 Komt de opmerking van prof. Alting von Geusau met betrekking tot fondsen die voornoemde frontorganisaties en het samenwerkingsverband «Stop de neutronenbom – Stop de wapenwedloop» van de Sovjet-Unie voor deze activiteiten ontvangen voor zijn rekening, c.q. voor rekening van de Amerikaanse regering of neemt ook de Nederlandse regering dit voor haar rekening⁴?

5 Is het de Minister bekend dat het IKV nauw samenwerkt met de organisatie «Christenen voor het Socialisme»⁵ en bindingen heeft met het samenwerkingsverband «Stop de neutronenbom – Stop de wapenwedloop»⁶?

6 Is het waar dat in de werkgroep Oost-Europa Projecten (WOEP), een vereniging die samenwerkt met CVS en o.m. de reizen van IKV-kernleden naar de DDR verzorgt, medewerkers participeren die werken voor de Oostduitse inlichtingendienst⁷?

7 Is het volgens de Minister mogelijk dat een gemiddeld staatsburger tot een eigen afgewogen oordeel kan komen met betrekking tot de richting, waarin het vredes- en veiligheidsbeleid zou moeten gaan, indien hij geen zicht heeft op structuur, werkwijze en fondsen van organisaties die hem bij die oordeelsvorming willen helpen, met name ter zake van het afwegen van de risico's die aan de verschillende beleidsvarianten verbonden zijn?

8 Is het aannemelijk dat het IKV met een begroting van Dfl 500 000⁸ al haar activiteiten kan bekostigen zonder samen te werken met het IKVOS of gebruik te maken van gemeenschapsgelden die het IKVOS via het NCO ontvangt⁹?

9 Is de Minister bereid eraan mede te werken, dat de vaste Commissie voor de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten de mogelijkheid krijgt ambtenaren van de inlichtingendiensten en andere relevante personen of organisaties in het openbaar te horen?

10 Acht de Minister het wenselijk, gelet op het gestelde onder 7 en 8, dat vredesbewegingen worden verplicht inzage te geven in de herkomst en aanwending van hun financiële middelen¹⁰?

¹ Hearings before the subcommittee on oversight of the permanent select committee on intelligence House of Representatives (hierna te noemen hearings), ninety-sixth congress, second session, February 6, 19, 1980.

² Reformatorisch Dagblad, woensdag 15 juli 1981 en donderdag 16 juli 1981.

³ Hearings, p. 73 e.v.

⁴ De Volkskrant, 22 september 1981, verklaring woordvoerder Minister van Binnenlandse Zaken.

⁵ «Op stand», uitgave CVS, juli 1979, p. 23.

⁶ N-Bulletin, Orgaan van «Stop de Neutronenbom», september 1981.

⁷ Drs. J. A. E. Vermaat, De Oosteuropese relaties van de Nederlandse vredesbeweging, in Stavast, uitgave OSL-Stichtingen, 24e jaargang, september 1981, nr. 9, pag. 552.

⁸ Hierbij moet in aanmerking worden genomen dat:

a. de «Vredesweek», die slechts een week duurt, het IKV naar schatting van deskundigen al ruim Dfl. 500 000 kost;

b. het IKV beschikt over 10 secretariaatsmedewerkers, waarvan de helft van academisch niveau;

Tweede Kamer der Staten-Generaal

2

Zitting 1981-1982

Aanhangsel van de Handelingen

Vragen gesteld door leden van de Kamer, met de daarop door de Regering gegeven antwoorden

81

Vragen van de leden **Bolkestein, Nijpels, Ploeg, en Verkerk-Terpstra** (allen V.V.D.) over financiering van de anti-kernwapencampagne van het IKV. (Ingezonden 23 september 1981)

1

Is de Minister bereid een onderzoek te doen instellen naar de financiering van de anti-kernwapencampagne van het IKV zoals dit is gevraagd door de Voorzitter van de Adviescommissie voor ontwapeningszaken¹?

2

Is hij bereid de Kamer op de hoogte te stellen van de resultaten van dit onderzoek²?

¹ Volkskrant, 19 september 1981, blz. 3.

² Zie ook vragen van het lid Waltmans (P.P.R.) van 21 september 1981.

Antwoord

Antwoord van Minister **Van der Stoep** (Buitenlandse Zaken). (Ontvangen 15 oktober 1981)

1 en 2

De Regering ziet geen aanleiding voor het instellen van een onderzoek als in de vraag bedoeld. Het Interkerkelijk Vredesberaad (IKV) ontvangt zoals bekend geen overheidssubsidie. De regering is zich uiteraard bewust van de bestaande raakvlakken tussen het IKV en de Stichting Interkerkelijk Vormingswerk inzake Ontwikkelingssamenwerking (IKVOS), maar er is geen aanwijzing van misbruik van overheidsgelden. Zij zal er overigens op blijven toezien, dat door de overheid verstrekte subsidies gebruikt worden voor het doel, waarvoor zij bestemd zijn.

Zitting 1981-1982

Aanhangsel van de Handelingen

Vragen gesteld door leden van de Kamer, met de daarop door de Regering
gegeven antwoorden**92**

Vragen van het lid **Waltmans** (P.P.R.) over uittalingen van prof. F. A. M. Alting van Geusau over het Interkerkelijk Vredesberaad en het comité Stop de N-bom. (Ingezonden 21 september 1981)

1

Hebt u kennis genomen van uittalingen¹ van prof. F. A. M. Alting von Geusau, dat hij als voorzitter van de Adviescommissie inzake vraagstukken van ontwapening en internationale vrede en veiligheid over gegevens beschikt die zouden aantonen dat het Interkerkelijk Vredesberaad misbruik maakt van overheidssubsidie en het comité Stop de N-bom voor een groot deel door de Russische communistische partij wordt betaald?

2

Beschikt u over aanwijzingen of gegevens die deze beschuldigingen rechtvaardigen?

3

Heeft prof. F. A. M. Alting von Geusau u eerder op de hoogte gebracht van zijn vermoedens dan wel u enig bewijsmateriaal overhandigd dat deze beschuldigingen rechtvaardigt?

4

Wilt u prof. F. A. M. Alting von Geusau erop wijzen dat het uiten van dit soort beschuldigingen, zonder daarvoor enig bewijs aan te voeren, niet in overeenstemming is met de zorgvuldigheid vereist bij de uitoefening van zijn functie als voorzitter van de adviescommissie?

Antwoord

Antwoord van Minister **Van der Stoep** (Buitenlandse Zaken). (Ontvangen 19 oktober 1981)

1

Ik heb kennis genomen van persberichten dienaangaande.

2 en 3

Ik meen te moeten verwijzen naar de mondelinge beantwoording door mijn ambtgenoot van Binnenlandse Zaken op 29 september jl. van vragen van de heer Wagenaar.

4

Aangezien de aan betrokkene toegeschreven uittalingen in geen geval zijn gedaan in een officiële hoedanigheid, ligt het niet op mijn weg, gevolg te geven aan het in deze vraag vervatte verzoek.

¹ Zie Volkskrant, 19 september jl.

GEMEENTEPOLITIE 's-Gravenhage

INLICHTINGDIENST

nummer: 683-4

datum: 5 oktober 1981

ACD 1571611

datum 14 OKT. 1981

Co

b. 3 d. —

Aan: Het Hoofd van de
Binnenlandse Veiligheidsdienst,
t.a.v. Hoofd BOP,
's-Gravenhage.

Evaluatie:

Datum bericht:

Bijlage(n):

Betreft: Vredesweek in Den Haag en demonstratie tegen de kernwapenwedloop.

Haagse Vredesweek

In het kader van de Landelijke Vredesweek verzorgden de I.K.V.-kernen en de Vredesgroepen van Den Haag met elkaar van 20 - 27 september 1981 de Vredesweek in 's-Gravenhage. Deze Vredesweek werd georganiseerd in aansluiting op de landelijke aktie onder het motto: " Help de Kernwapens de Wereld uit, om te beginnen uit Nederland".

Activiteiten

De Haagse Vredesweek werd geopend met een tentoonstelling over kernwapens op zaterdag 19-9-1981 en een "Ekklesia-dienst" op zondag 20-9-1981 in de Kloosterkerk te 's-Gravenhage.

Voorts bevatte het programma o.a. de volgende onderdelen:

- Filmvertoningen (o.a. de film "Nucleair Countdown");
- Vredesmeditatie;
- Manifestaties en discussies met als onderwerpen:
"Het Schuilkelderbeleid; Geweten en geloven; het
♦ Pax Christi-rapport en Vrede zonder menselijkheid;
- Informatiestand;
- Een stille demonstratieve mars door 's-Gravenhage op zaterdag 26-9-1981.

Demonstratie d.d. 26-9-1981

Op zaterdag 26 september 1981 van 13.00 tot 16.00 uur werd een demonstratieve stille tocht gehouden. De demonstranten verzamelden zich op het Malieveld te 's-Gravenhage.

- Via -

1) Tenzij andere rubricering vereist.

Via de Bosbrug, Korte Voorhout ging men naar het Lange Voorhout, waar men trachtte een petitie aan te bieden aan de Amerikaanse Ambassade. Vanuit de ambassade werd niet gereageerd.

Vervolgens liep men via het Lange Voorhout, Tournooiveld over het Binnenhof, Buitenhof, Gravenstraat, Dagelijkse Groenmarkt, Grote Halstraat, Kerkplein, Torenstraat, Vondelstraat, Zoutmanstraat, Prins Hendrikplein, Zoutmanstraat, Laan van Meerdervoort, Groot Hertoginnelaan naar de Andries Bickerweg.

Daar werd aan de Russische Ambassade een petitie aangeboden. Deze werd aangenomen. Ook werd enige tijd gesproken met een delegatie.

Vervolgens werd de tocht voortgezet via de Alexander Gogelweg, Johan de Wittlaan, Tobias Asserlaan, Carnegieplein naar het Carnegieplein.

Voor het aldaar gevestigde Vredespaleis werd een toespraak gehouden.

Vervolgens werd een in de stoet meegevoerde kernraket ontmanteld. Uit deze raket stegen ballonnen op waaraan papieren "vredesduiven" bevestigd waren.

Omstreeks 16.00 uur werd de demonstratie ontbonden.

De vergunning voor deze demonstratie (evenals de vergunning voor de info-stands, gedurende de Vredesweek) werd namens het "Haags Interkerkelijk Vredeswerk" aangevraagd door:

De demonstratie werd bijgewoond door ongeveer duizend deelnemers.

Op de meegevoerde spandoeken kwamen de volgende teksten voor:

- Kernwapens doodzonde !
- Atoomraketten - Neen !
- Kernwapens weg. USSR in Nato.
- Tegen Kernwapens.
- Kernwapens Nederland uit.
- Voor één Europa.
- Geen Hollanditis maar Reaganitis.
- Domhoofden plaatsen Kernkoppen.
- Kernwapens weg ermee.
- I.K.B. Geen bommen maar banen.

Tijdens de demonstratie werden pamfletten verspreid (zie bijlage I).

Onder de demonstranten bevonden zich als deelnemer:

In de stoet reed een auto mee voorzien van pamfletten met de tekst:

"Stop de Neutronenbom".

De demonstratie verliep ordelijk. Er was enige publieke belangstelling, die over het algemeen sympathiseerde met de demonstranten.

EINDE/

Bjz. I.

1571611

STILLE MARS TEGEN KERNWAPENS

Beste toeschouwers,

Deze vredesmars is gericht tegen de politiek van de landen in de N.A.V.O. en het Warschaupact, die tot nu toe alleen maar geleid heeft tot extreme vergroting van het kernwapenarsenaal.

Wij zijn verontwaardigd dat tot nu toe geen gehoor gegeven is aan de wil van de mensen tot kernontwapening, in plaats van de heilloze wapenwedloop waarin onze regeringen elkaar opjagen.

Wij, demonstranten, bieden vandaag de ambassadeurs van Amerika, Rusland, Frankrijk, Engeland en Duitsland petitie aan, waarin wij duidelijk verklaren geen kernwapens te willen.

Vandaar onze leus:

Help de kernwapens de wereld uit,
om te beginnen uit Nederland.

De samenwerkende Haagse
Vredesgroepen.

LOOP MEE!!!

No.: 562/81 pac.

datum: 20 oktober 19

Betreft: "Vredesreis" in de D.D.R.

ACD 1572951
datum 27 OKT. 1981
CO
b. / d. —

kwam in het bezit van een verslag van een "vredesreis in de D.D.R.", georganiseerd door o.m. leden van enkele I.K.V.-groepen. Deze reis, die duurde van 31 mei tot 8 juni 1980, werd gemaakt op initiatief van het Hendrik Kraemerkuis in Berlijn. Twaalf personen, elf uit I.K.V.-groepen en één van de WOEP, namen aan de reis deel, te weten:

Het thema van de reis was: "christelijke vredesarbeid in verschillende maatschappijvormen". Bij hun bezoek heeft de groep de navolgende plaatsen aangedaan: Berlijn; Lübenau; Leuthen; Königswartha; Bautze; Weimar en Jena.

De adressen van personen cq instellingen met wie zij in kontakt gekomen zijn, zijn:

in de B.R.D.:

- Hendrik Kraemerhuis, Limonenstrasse 26 te Berlin,

in de D.D.R.:

-C.F.K. Planckstrasse 20 te Berlin,

- C.D.U., Otto-Muschke-strasse 59/60 te Berlin,

Het reisverslag wordt u hierbij toegezonden.

-o-o-o-o-o-o-

Gezien:

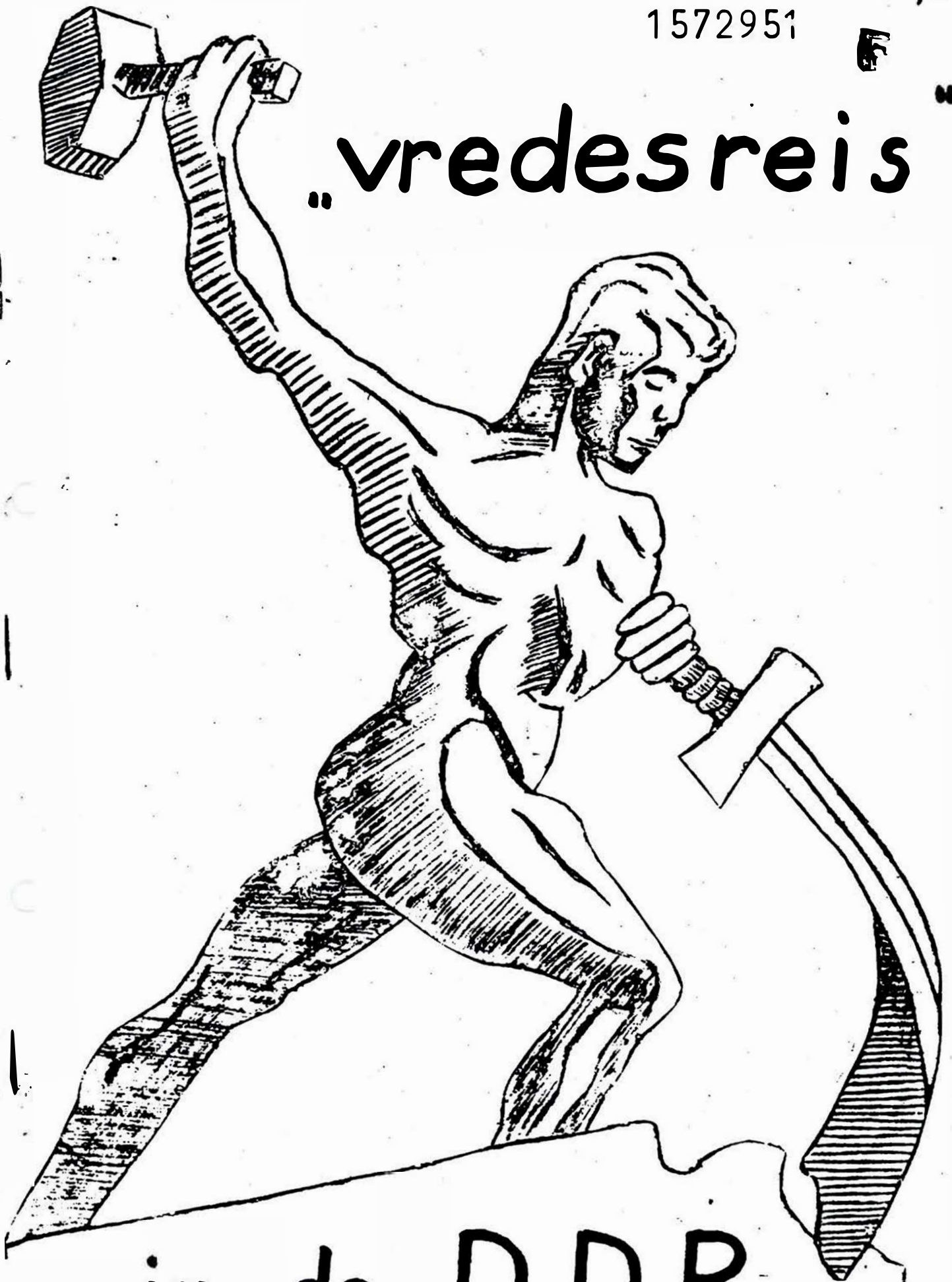
Ajlagen: één

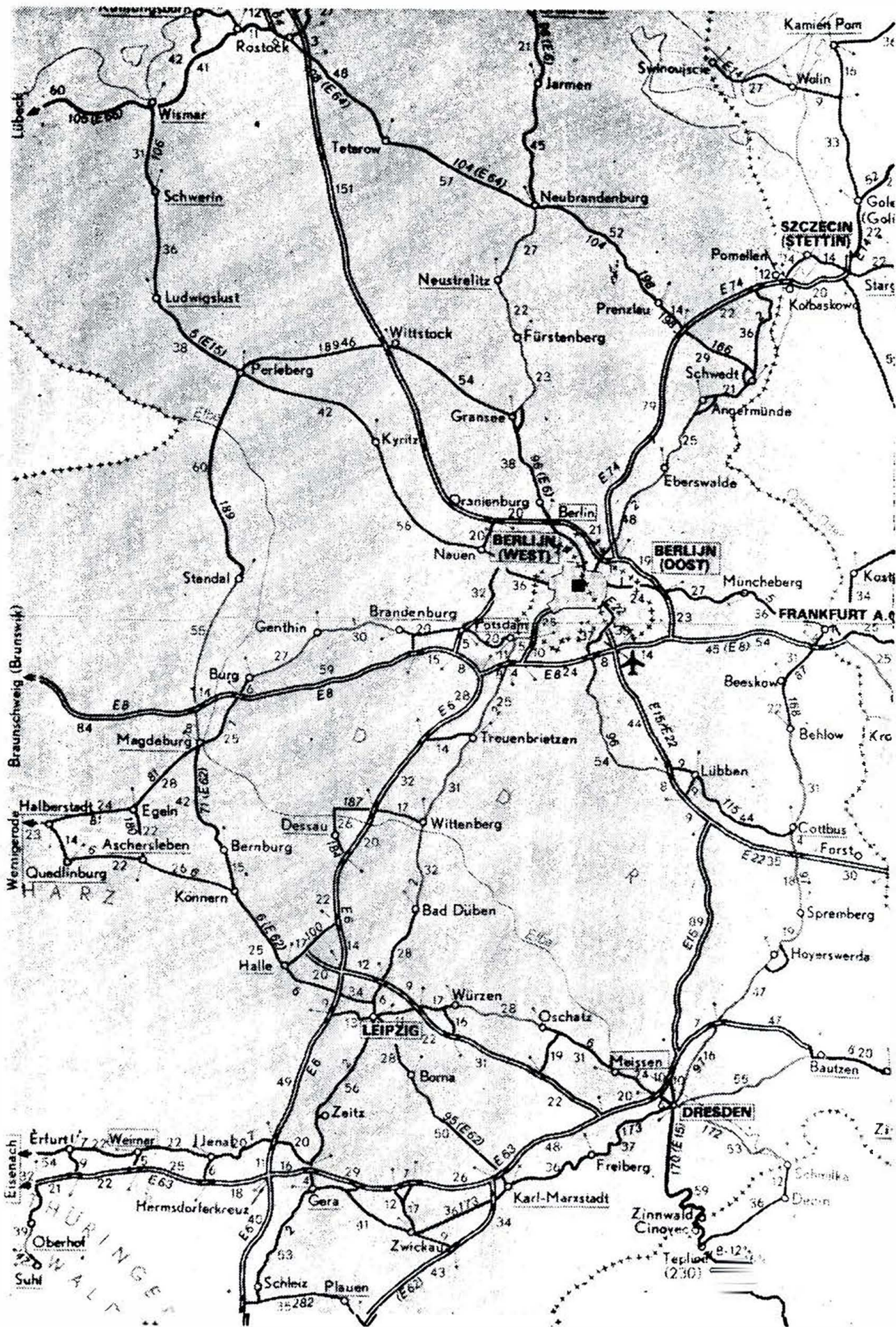
f.2.-

1572951

„vredesreis“

in de DDR

Inleiding

Van 31 mei tot 3 juni waren wij, 11 mensen uit verschillende I.K.V.-groepen en Lisette Dekker van de W.O.E.P. in de D.D.R. te gast bij leden van de C.F.K. De reis was op initiatief van het Hendrik Kraemerhuis in Berlijn georganiseerd. We hadden elkaar op enkele vergaderingen op het W.O.E.P.-kantoor leren kennen en ons ter ege op de reis voorbereid. Zo was er al heel wat informatie verwerkt, waren er "lezingen" gemaakt en was er een stukje straattoneel in het Duits vertaald.

Op ons uitdrukkelijk verzoek sliepen we tijdens de reis bij partikulieren. We waren 3 dagen in Berlijn, 1 dag in LÜbenau en Leuthen (bij Cottbus) 2 dagen in Königswartha en Bautzen en 2 dagen in Weimar (Buchenwald) en Jena.

Het thema van de reis was: CHRISTELYKE VREDESARBEID IN VERSCHILLENDE MAATSCHAPPYVORMEN. Al bij de voorbereiding besloten we een verslag te schrijven, waaraan ook zoveel mogelijk niet-deelnemers iets zouden hebben. U vindt hier daarom niet alleen een chronologisch verslag (door verschillende leden geschreven) maar tevens adressen, waar u voor meer informatie terecht kunt. (zie box 24)

1 mei:

Tussen half 6 en 6 uur werden we op het kantoor van de C.F.K. in Oost-Berlijn ontvangen door Carl Ordnung. Aanwezig waren o.a. ook nog pfarrer Willibald Jacob, en Reinier Gosker en Michael Motter (beiden medewerkers van het Hendrik Kraemerhuis en van de Nederlandse Oecumenische Gemeente. Het programma werd even doorgesproken en na het avondeten in restaurant Sofia vertrokken we naar onze gastgezinnen.

1 juni:

Een rode draad

(gesprek met Lotte Holzer)

Zondag, 1 juni 1980, 11.00-13.15 uur.

Lotte Holzer is een, niet religieuze, joodse kommuniste die een van de weinige overlevenden is van de Berlijnse verzetsgroep 'Herbert Baum'. Hoewel afkomstig uit de kleinburgerij, was ze al vroeg lid van een socialistische jeugdbeweging. Ze wilde arts worden maar moest door financiële beperkingen de opleiding eerder afbreken en werd verpleegster.

In dat beroep -in een joods ziekenhuis- hoorde en zag ze veel van de sociale misstanden en kwam tot de overtuiging dat een politieke omwenteling noodzakelijk was.

Deed mee in de beweging, propaganda, kolporteren, steun aan stakers enz. Dit werk kon na de overname van de macht door Hitler (1933) alleen nog illegaal voortgezet worden.

Ze vertelde haar verhaal: haar eerste man ging al gauw voor 2½ jaar de gevangenis in voor 't verborgen houden van een vakbondsfunctionaris. Hij kwam er gebroken uit. Daarna ging de intimidatie en diskriminatie door, ook om haar joods zijn. Dat hield hij niet vol: werd echtscheiding.

Zij werkte door in het joodse ziekenhuis. In 1938, na de Kristalnacht, veel patiënten na mislukte zelfmoord. Was eigenlijk afschuwelijk om die in 't leven terug te moeten helpen.

Daar ook Herbert Baum ontmoet en geleidelijk aan lid van de groep geworden. Kolportage en zo kon allang niet meer. Leuzen kalken was levensgevaarlijk. Vlugschriften werden met kunstige mechanieken op zo'n manier in mensenmengen verspreid dat niemand er voor gepakt kon worden.

Deze groep had het dubbel moeilijk. Zowel om hun jood zijn als om hun rood zijn werden ze individueel gepest, beknot, scherp in de gaten gehouden en weldra fel vervolgd.

*Lotte Holzer tijdens
ons gesprek met
haar op 1 juni
in haar woning
in Oost-Berlijn*

Zo kregen we ook in het kort het verhaal van de grote anti-sovjet tentoonstelling in Berlijn in 1942: "Het Sovjet-Paradijs" in de Lustgarten. Als protest tegen deze anti-russische hetze, die Goebels nodig had voor de oorlog (sinds 1941), stichtte de groep brand. Het lukte maar ten dele. De groep werd -waarschijnlijk door verraad- na vier dagen vrijwel compleet opgerold.

Over de kampen en de gevangenen geen details verteld. Een gevangenispredikant Harald Pölchau hielp haar vluchten uit haar dodencel. Ze trok lange tijd op met franse dwangarbeiders.

Nu is ze met een zwak, half gekraakt, heel pijnlijk lichaam en een nog steeds vrije en sterke geest al jarenlang heel actief om aan schooljeugd en groepen arbeiders uit bedrijven te vertellen over het fascisme en de strijd ertegen.

Zo vertelt ze het ook aan ons. Om te waarschuwen. Er worden in de Verenigde Staten en ook in de bondsrepubliek, door kleine groepen, steeds toch weer openlijke fascistische activiteiten ontplooid, spelletjes gespeeld, compleet met de uniformen, gebaren, liederen en de kenmerkende geestelijke vervuiling

Aan het begin van onze week in de DDR heeft deze kennismaking en dit verhaal van rood verzet ons indringend geattendeerd op een der belangrijke oorsprongen van deze staat. Er is niet alleen een sovjet-bezettingsleger dat na de "Zusammenbruch" een heel andere samenleving organiseerde en oplegde. Er was ook al deze rode draad waaraan in de dertiger jaren kleine aantallen Duitsers zelf al volhardend werkten.

Daarom is het heel belangrijk dat Frau Holzer haar verhaal steeds weer vertelt, zolang het nog kan.

(Een uitgebreid interview van Andreas Schmutz met Lotte Holzer kunt u lezen in nr. 43 (juni 1979) van Oost Europa Verkenningen.)

(zie blz. 25)

's Middags was er een dienst van de Nederlandse Oecumenische Gemeente met als voorganger Willibald Jacob. 's Avonds had een deel van de groep een gesprek over dienstweigeren bij de familie Euhus, de rest ging naar dr. Walter Romberg.

Met verschijnsel dienstweigeren

Naar aanleiding van het gesprek bij de familie Euhus en wat losse informatie hier en daar hebben we toch een aardig overzicht gekregen van de situatie van dienstweigeraars in de DDR.

In de DDR worden twee soorten dienstweigeraars onderscheiden:

- a. wapenweigeraars. Zij doen dienst zonder wapens. Aanvankelijk werden deze jongens wel binnen de normale kazernes geplaatst, maar kregen bijzondere taken. De laatste tijd worden deze zgn. bouwsoldaten meer als groepen bij elkaar gezet met aparte taken los van de programma's in de kazernes.
- b. totaalweigeraars. Traditioneel behoren hiertoe de Jehovagetuigen, maar ook anderen weigeren elke vorm van dienstplicht. Deze totaalweiger aars zitten hun dienstitijd uit in de gevangenis.

Wapenweigeraars hoeven niet langer dienst te doen dan militairen.

Welke mensen weigeren dienst?

- de meesten weigeren dienst op godsdienstige motieven, vanwege het gebod 'gij zult niet doden'. Bij het onderzoek naar de steekhoudendheid van de argumenten wordt niet veel ingegaan op dit argument. Christenen als dienstweigeraars worden vlug geaccepteerd, ook al omdat de staat geen moeilijkheden met de kerk wil. (de vrees dat de kerk op zal spelen als er een christen niet als weigeraar erkend wordt is niet geheel ongegrond)

- een aantal weigeren ook omdat ze dan een gemakkelijker dienstitijd hebben. Geen oefeningen, geen nachtelijke uitstapjes met volle bekleding, je wordt niet regelmatig overgeplaatst.

- een aantal weigeren uit politieke overwegingen, tegen de staat, tegen het socialisme. Hun argumenten verstoppen ze dan wel achter het vijfde gebod.

Jongens die de dienst met de wapens weigeren kunnen meestal daarna niet naar de universiteit of de hogeschool. Daarvoor hebben we twee soorten motieven gehoord:

- zij die het vaderland niet willen verdedigen hebben ook niet het recht op kosten van de gemeenschap een opleiding te volgen. Niet de lasten dan ook niet de lusten van onze maatschappij redeneert men.

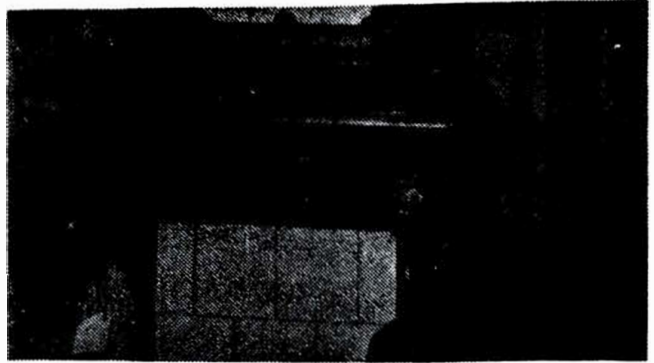
- op de hogescholen en universiteiten wordt tijdens de opleiding tijd besteed aan verdere militaire opleiding. De dienstweigeraars kunnen hieraan dan niet deelnemen en kunnen aldus niet de gehele opleiding volgen. Wie niet alles volgt wordt niet toegelaten.

De laatste tijd komen er ook wapenwägeraars, die niet in het legerapparaat willen zijn omdat het leger sterk hierarchies en militaristies is. Het bevel is bevel geldt daar nu nog. Een VVDM kennen ze er niet.

De jeugdorganisatie FDJ behartigt weliswaar ook de belangen van de diensplichtigen maar dit ligt meer op materieel gebied als huisvesting

Overigens is de DDR het enige oosteuropese land dat een vorm van dienstweigeren kent.

*Ad en dr.
Romberg tijdens
ons gesprek.*

Gesprek met dr. Walter Romberg

De wiskundige dr. Romberg is lid van de Akademie der Wissenschaften en van de Arbeitsgruppe Abrüstung van de C.F.K.

Met zijn achten worden we om 8 uur zondagsavond door Romberg en zijn echtgenote met veel thee ontvangen.

Hij begint op ons verzoek met een uitvoerige uiteenzetting van zijn visie op de bewapeningswedloop. Allereerst over het Nato besluit tot modernisering van kernwapens in Europa. Dit brengt om allerlei redenen het strategisch evenwicht in Europa in gevaar. Het strategisch evenwicht Sowjet-Unie/ Verenigde Staten moet daarvan naar de inzichten van het Warschau pact toch in zekere zin los worden gezien omdat we voor Europa te maken hebben met middelbare afstand raketten. De nieuwe Pershing II hebben een grote trefzekerheid en laten slechts een zeer korte waarschuwingstijd toe, terwijl de laagvliegende kruisraketten zeer moeilijk te ontdekken zijn. Omdat deze wapens behalve afschrikkings- ook nog oorlogswaarde bezitten betekent deze modernisering een nieuwe verlaging van de drempel bij eventueel gebruik er van. Daarnaast bezitten Frankrijk en Engeland reeds middelbare afstand raketten en bevinden zich Amerikaanse onderzeeboten met atoombewapening in Europese wateren. De SS 20 wapens zijn in feite een antwoord op wat nu in Europa aanwezig is. Door dit alles wordt de afschrikkingsstrategie voor een belangrijk deel vanuit de Verenigde Staten naar Europa overgeplaatst met de bedoeling de gevolgen van een conflict te localiseren.

Brezjnev's onderhandelingsvoorstel van 6 oktober in Berlijn was geen propaganda, maar was bedoeld als openingszet om te komen tot beperking van de middelbare afstandswapenen.

(Zie ook het interview met Romberg in "Oost Europa Verkenningen", No. 47, 1980; Nachtegaalstr. 77bis, Utrecht, tel. 030-314381) *(zie blz. 11)*

Gevraagd naar zijn reacties op de atoompacifistische acties in Nederland bracht hij nog de volgende gedachten naar voren:

Ik zie het grote belang van staten, die zich niet aan één van beide blokken gebonden achten. Echter voor de D.D.R. is dat niet denkbaar evenmin als een houding van "sociale verdediging".

Kerken zouden in wezen vóór atoompacifisme moeten kiezen. Een theologie met betrekking tot atoombewapening is er (nog) niet. We moeten goed bedenken dat met het bezitten van kernwapens politiek bedreven wordt, of we het nu leuk vinden of niet: afschrikkings, invloedsfeer, pressie enz. Aan de politieke aspecten kunnen we ons niet onttrekken.

De hoofdreden waarom volgens de marxistische zienswijze het kapitalisme verwerpelijk is, is gelegen in het feit dat de derde wereld door het "militair-industriële complex" geëxploiteerd wordt. Anderzijds is het duidelijk dat het Westen het gevoel heeft dat het marxisme alle grondslagen van zijn samenleving wegveegt. Ik geloof echter niet dat in het Westen een gewelddadige revolutie mogelijk is.

Tegen half elf bedanken we Romberg. We hebben eens door een andere bril naar het bewapeningsvraagstuk kunnen kijken.

2 juni:

"Christenen en marxisten in de strijd voor vrede en ontwapening"

Discussie met als inleider dr. Frank Rupprecht.
(10.00 uur - 16.00 uur)

Dr. Frank Rupprecht, marxistisch filosoof, vindt dat we moeten zoeken naar het gemeenschappelijke van marxisten en christenen in de strijd voor de vrede. Het is een wederzijds geven en nemen. In de samenwerking is er geen sprake van identiteitsverlies. Een huidige oorlog zal de beschaving (zowel de christelijke als de marxistische) vernietigen. We spreken echter verschillende talen. We kunnen wel blijven discussiëren over de rol van de religie in het socialisme, maar belangrijker is de gemeenschap. We moeten niet over de toekomst praten. De christenen moeten zelf maar hun toekomst bepalen. Die vraag is niet actueel. Marxisten accepteren het niet, als die vraag eerder wordt gesteld dan de vreedzame coëxistentie.

Tot 1975 (Helsinki) zien we groeiende concessies. Ontspanning is een methode om vrede te bereiken: openheid met het doel van politieke ontspanning naar militaire ontspanning te komen. Nu staan we op een dood punt. Er is sprake van een inflatie van het zekerheidsbegrip. Het vredesbegrip is niet stabiel. Er spelen steeds nieuwe krachten een rol. Ook zaken als verkeer en industrie zijn vrede-vijandig. We moeten prioriteiten gaan stellen. Oorlog heeft natuurlijk ook psychische facetten, maar de politieke aspecten moeten we bekijken. De kreet: vrede is afwezigheid van oorlog, is niet toereikend. Dit zou betekenen: vrede kan koude oorlog zijn, maar deze kan gauw heet worden.

Vredebevorderend noemt Frank Rupprecht:

- de politiek van de socialistische landen
- de politiek van de niet-gebonden landen en
- de arbeid van internationale vredesgroepen.

v. l. n. r.
Reinier
Gosker,
Frank
Rupprecht,
Carl
Ordnung
en
Hissette
Dekker.

Vreedzame coëxistentie is geen volledig verzekerde vrede, maar we moeten het nuchtere optimisme niet opgeven. De bewapening wordt steeds irrationeler, de mogelijkheid van een oorlog steeds rationeler. Het irrationele moeten we proberen te definiëren. We moeten onze ogen niet sluiten voor het evenwicht. Er is geen moreel evenwicht, want de vredeskrachten zijn sterker. Dit is geen zekerheid, maar uitgangspunt. Nieuwe voorsprong bereiken is niet meer mogelijk. Hoe kunnen we samenwerken om vertrouwenwekkende maatregelen te nemen? De neutronenbomactie had veel succes, doordat iedereen 't een barbaars wapen vindt, het de bewapening doet toenemen en het zelfs tegen eigen mensen te gebruiken is. De modernisering is echter een groter gevaar dan de neutronenbom. Er is een breuk in de vredesbeweging ontstaan. We moeten verder bouwen op Helsinki. Hoopgevend zijn de relaties tussen bv. de B.R.D. en de D.D.R. Optimisme is geen middel voor "Beruhigung", maar is reëel.

Op de vraag of er christelijke marxisten of marxistische christenen zijn antwoordt Rupprecht:

Marxisme is een wetenschap. Christenen kunnen het atheïstische aspect van deze wetenschap niet accepteren. Er is wel een gedeeltelijke overeenstemming, maar christendom en marxisme kunnen elkaar niet volledig dekken. Marxisme is als wetenschap veranderlijk. Lenin vond bv. dat oorlog onvermijdelijk was, maar tegenwoordig geloven we in vreedzame coëxistentie. Het militaire industriële complex moet bedwongen worden. De mens moet zich als mens kunnen voelen. We moeten ons eigen systeem verbeteren. Ordnung reageerde door erop te wijzen dat christenen en marxisten ideologisch in strijd zijn met elkaar. De opgave van de christen is de boodschap verbreiden, maar ook de opgave van de marxist is het veralgemenen van de sociale gerechtigheid. Een christen kan marxistische methodes gebruiken. De hoofdvraag is: wat doen we samen voor de vrede?

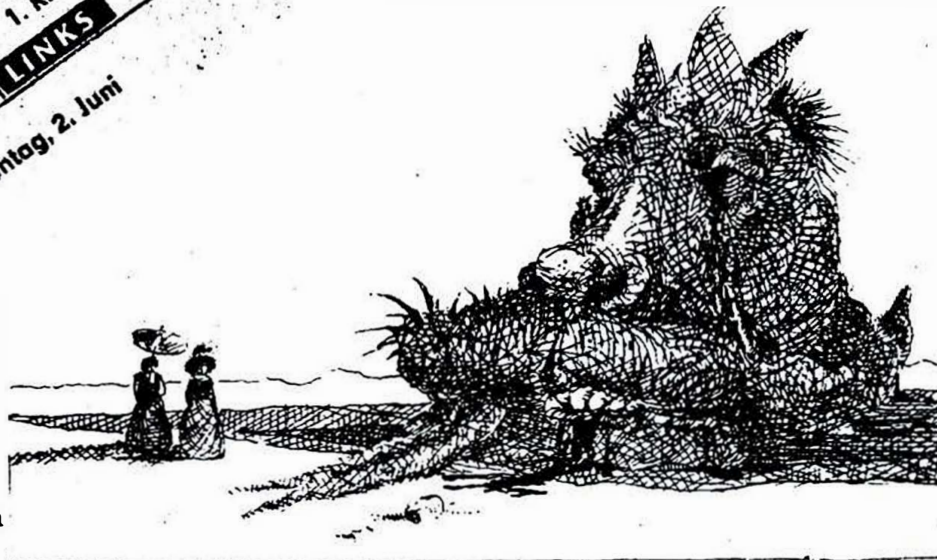
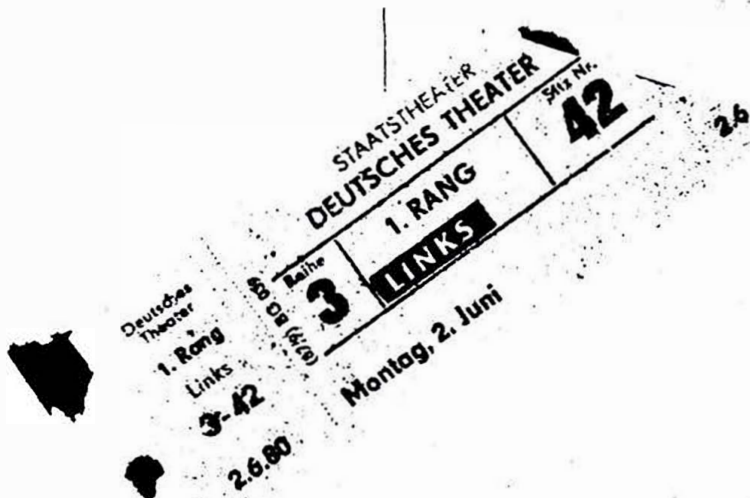
Nadat Rupprecht de inval in Afghanistan heeft verdedigd, wijst hij erop dat westerse groepen altijd kritiek verlangen. Volgens hem is er echter een duidelijk verschil tussen westerse en socialistische regeringen. Onze regering bedrijft vredespolitiek, vindt hij en daarin steunen we haar. Prof. Kaltenborn: dat zo'n inval, en bv. de Wehrerziehung (opvoeding tot weerbaarheid) er agressief uitzien, wil nog niet zeggen dat er ook sprake is van agressie. Een agent met een pistool kun je toch niet vergelijken met een dief met een pistool?

's Middags vertellen Marie-Eve, Jan en Jaap iets over resp. het I.K.V. en het moderniseringsbesluit, het I.K.V. en de kerken en het I.K.V. in Walcheren. De aanwezigen laten zich goed informeren over het werk van Pax Christi en I.K.V. Er wordt gezegd dat de C.F.K. duidelijk anders tegenover hunregering staat, dan wij, omdat de socialistische regeringen voor vredeskrachten kiezen en niet voor een militair industrieel complex. Men wijst op het voorstel van het Warschaupact om een ontwapeningsconferentie in Europa te houden. Het Oostblok deed al zo veel voorstellen, maar die worden in het westen nooit serieus genomen.

1) zie blz. 8.

Na deze vermoeiende dag en het avondeten ontspanden we ons bij het spel "Der Drache" van J. Schwarz waarin Cox Habbema de vrouwelijke hoofdrol speelde.

DER DRACHE *Märchenkomödie in III Akten*
 von *Jewgeni Schwarz*

3 juni:

De christelijke democratische unie

Om 9 uur werden we door vice-voorzitter Wolfgang Heyl met koffie en cognac ontvangen.

Het C.D.U. is een partij waar christenen 'n plaats kunnen vinden om op te komen voor vrede, democratie en socialisme. 't Is één van de 4 kleinere partijen, die toegelaten zijn om met de S.E.D. samen te werken.

De S.E.D. heeft 2 miljoen leden; de C.D.U. 120.000.

De politiek gaat uit van de arbeiderspartij, de S.E.D. De C.D.U. staat positief tegenover de anti-imperialistische beweging. Christenen kunnen geen lid worden van de S.E.D. Na 35 jaar socialistische maatschappij is de secularisatie in de D.D.R. niet groter dan in de westerse landen.

De positie van de kerken is gunstiger geworden. De grondwet bevat één artikel t.a.v. de christenen (vroeger 10) in 2 delen:

- a. ieder mag tot een kerk behoren en openlijk zijn geloof belijden; evangelisatie wordt ook toegelaten.
- b. kerken mogen zelf hun zaken regelen.

De opvoeding van kinderen is niet probleemloos. De socialistische school wil hen opvoeden tot "de nieuwe mens". Ouders maken het zich vaak te gemakkelijk: laat de kerk of de C.D.U. maar opvoeden. 60% Van de jeugd zit in de Freie Deutsche Jugend. Daarnaast is de Kirchliche Jugend, die mogelijkheden biedt tot het maken van uitstapjes, theaterbezoek, etc.

De C.D.U. accepteert de Wehrkunde op de scholen (de kerken hebben in het algemeen zonder meer protest aangetekend). In het 9 de en 10de jaar krijgt men telkens (maar) 3 uur les.

Wehrkunde-unterricht is een soort legeronderwijs, waar men ook ingaat op politieke internationale verhoudingen (gezien natuurlijk vanuit het marxistische standpunt). In geval van nood moet men bereid zijn zich in te zetten. Daarom wordt het geheel besloten met een kamp, waarin men leert schieten met luchtpistolen. Dit laatste kan men afwijzen en ongeveer 3% van de jeugd doet dit. Dit geeft geen problemen omdat er toch nog meer aanbod is van degenen die wel willen dan er plaats is in de kampen. Ook kan men weigeren mee te doen aan het gehele Wehrkunde-programma. Mogelijkheden tot studie en dus tot het maken van carrière worden bepaald door:

- prestaties
- betrokkenheid bij de samenleving
- sociale omstandigheden (arbeiders hebben een "prae")

De 5 partijen werken met nog 4 andere organisaties samen in het zgn. "democratisch blok". In het parlement zitten 500 leden: 127 voor de SED, 68 voor de vakbond, 52 voor de CDU, de liberaal-democratische partij (LDPD), de nationaal-democratische partij (NDPD) en de democratische boerenpartij (DBP) elk, 40 voor de jongeren, 35 voor de vrouwenbond en 22 voor de cultuurbond. Bij de verkiezingen wordt een gemeenschappelijke lijst opgesteld door het nationale front, hierin zitten behalve de organisaties van het democratisch blok ook andere organisaties, zoals de Duits-Sovjetrussische vriendschapsvereniging, de Duitse turn- en sportbond, de maatschappij voor sport en techniek, de vredesraad van de DDR, het Rode kruis, coöperaties en beroepsorganisaties. Vóór de definitieve lijst worden de kandidaten openbaar besproken. Bij de verkiezing kan men de uiteindelijke lijst goed- of afkeuren en eventueel nog namen schrappen. Ongeveer 90% van de kiezers stemt meestal voor. De kandidaten kunnen ook tijdens de zittingsperiode van hun functie worden ontheven.

Bij het afscheid benadrukt Wolfgang Heyl nog, dat christenen uit Nederland, die in de DDR willen komen kijken altijd een uitnodiging van de CDU kunnen krijgen.

2de
van
links
Wolfgang
Heyl

's Middags splitste de groep zich. Zes mensen gingen naar Lübbenau en de andere zes naar Leuthen (beide in de buurt van Cottbus).

Gemeenteavond in Lübbenau

Lübbenau ligt aan de rand van het schitterende Spreewald. Het dorp telt ongeveer 20.000 inwoners en 2 protestantse gemeenten.

Op dinsdag 3 juni was een deel van onze groep te gast bij de pasgeboren CFK-groep in Lübbenau-West. Het was dan ook de eerste keer dat deze 4 maanden oude gemeente een groep uit het westen ontving.

Er waren die avond ongeveer 30 deelnemers.

Nadat de avond met het lied: "We shall overcome", dat wij uit volle borst zongen, in het teken van de hoop werd geplaatst, liet men de gasten het woord. Zij vertelden hoe men binnen het IKV te werk gaat, hoe voor de acties vanuit Den Haag bepaalde richtlijnen worden verstrekt, maar dat iedere kerngroep de actie haar eigen stempel ondrukt. Een grote diversiteit dus, maar een en hetzelfde doel. Weliswaar moesten wij onze Duitse vrienden vertellen dat pas sinds 1977, sinds de start van de IKV-campagne met het motto: "Help de kernwapens uit de wereld, om te beginnen uit Nederland" echt iets is gaan leven in Nederland. Tien jaar geduldig gepraat hadden tot weinig resultaat geleid. Het was goed te voelen dat dit een beroediging was voor de jonge Oostduitse gemeente.

Het werd voor ons heel gauw duidelijk in deze eerste ontmoeting met een basis-gemeente - na 3 dagen gedachtewisseling met de "top" in Berlijn - dat de omstandigheden in de DDR totaal van de onze afwijken. De structuren van de Oostduitse samenleving zijn nu eenmaal veel strakker en verstikken veel spontaniteit en veel openlijke protestactie. Men moet met veel "Fingerspitzengefühl" te werk gaan: er zijn grenzen die men niet zonder schadelijke gevolgen kan overschrijden. Er heerst angst en wantrouwen. Toch vond men ook aan Oostduitse kant dat men deze beperkte mogelijkheden niet naar voren moest schuiven bij wijze van al te gemakkelijke smoes om verder van elke daad af zien. Misschien leidt een gebrek aan moed, juist binnen de kerken, tot het uitblijven van resultaten tot nu toe. Het is namelijk zo, vertelde dominee Liedtke, dat er mogelijkheden aangeboden worden, waar de kerk geen gebruik van maakt. Zo heeft men b.v. werkgroepen waarin christenen en marxisten problemen bespreken. Ook een dominee mag voorzitter zijn van zo'n groep. Het schijnt tot nu toe nog niet gebeurd te zijn. Gebrek aan moed, aarzeling en terughoudendheid om met de communisten een open gesprek te voeren? Een dialoog met marxisten is nog steeds niet echt op gang gekomen en eigenlijk vonden onze Oostduitse gesprekspartners dit wel begrijpelijk. Want, zeiden ze, dialoog betekent immers een gesprek tussen gelijkwaardige partners samen op dezelfde weg. En dat, vond men, kan men van christenen en marxisten niet beweren.

Er is nog een ander fenomeen, en dat baart grote zorgen in de DDR: de onverschilligheid van de bevolking. Men wordt in de DDR niet geprikkeld tot kritisch nadenken omdat alles van bovenaf opgelegd wordt. Vooral kinderen ondergaan dit proces. Ze verblijven veel buitenshuis, op school en in de "Hort", waar ze een staats-opvoeding krijgen. Wil je deze programmering van bovenaf tegengaan dan zal je dus allereerst thuis bij de ouders moeten beginnen. Deze taak neemt de kerk op zich via katechese, gespreksgroepen, enz. Wij van onze kant konden verzekeren dat dit niet een specifiek Oostduitse probleem is.

Het werd ook duidelijk tijdens deze ontmoeting dat de CFK-groep in Lübbenau kritisch staat tenover de CFK-top; ze spreken elkaars taal

niet en er bestaat onbegrip tussen de leiding en de basis. Men vraagt zich een beetje angstig af in hoeverre een Carl Ordnung de regering niet een beetje al te veel naar de mond praat.

Is er dan eigenlijk wel hoop voor de CFK-gemeente? "We shall overcome" ook in de DDR, zei het stapje voor stapje, met veel moed en vastberadenheid.

De aankondiging in Leuthen

Leuthen

's Middags goed half 5 kwamen Jännie, Jan, Liza en Iian in het dorpje Leuthen aan. Lisette en Ad zouden anderhalf uur later volgen na allerlei gedoe met de bewakers van een verboden terrein, waar ze per abuis op waren gekomen.

Het Pfarrhaus was te herkennen aan een bord in de tuin (zie foto).

Om half 8 gemeente-avond, we hadden dus nog even de tijd. Pfarrer Horst Branig dacht daar anders over. Zodra hij ons gewaar werd, loodste hij ons het huis in, waar 16 bejaarden al een half uur met koffie en Streuselkuchen op ons zaten te wachten. De bejaardensoos zou vanmiddag met de Hollanders over ontwapening praten. Na welkom, kennismaking en versnaperingen kregen we al spoedig het woord. Jan prikte zijn tekening op en vertelde over de vele soorten kerken in Nederland, de I.B.V.-campagne en het blauwe boekje van de Hervormde synode. Han las het verslag voor van de bespreking van dit boekje in Zeist.

Het was geweldig de belangstelling van deze bejaarde mensen mee te maken. Ze wilden van alles weten over onze acties. Ze vroegen zich met name af, hoe een demonstratie er aan toe ging. We probeerden dit uit de doeken te doen. Een oude dame vroeg wat kernwapens toch wel waren. Toen Jan, onze fysicus, aan een uitvoerige beschrijving van een atoombomontploffing begon, was het al meteen duidelijk: het waren dus atoombommen! Dezelfde dame sprak daarna met vuur over de macht van het kruis, het enige teken van hoop voor onze wereld. Tegen zessen maakte de pfarrer met een lied en een woord een einde aan de levendige discussie.

Daarna volgde 'n verdere kennismaking met deze enthousiaste C.F.K.-man. Hij liet ons eerst even bladeren in een overzicht van de activiteiten in zijn gemeente, alle geconcentreerd rond het thema van vrede en ontwapening. Er werden regelmatig buitenlandse gasten ontvangen om over dit onderwerp te spreken. Onvergetelijk was het bezoek van een groep Japanners, waaronder één, die de hel van Hiroshima had meegemaakt.

Pfarrer Horst Branig vertelde ons dat hij als 13-jarig schooljongetje bij de duizenden kinderen hoorde, die in 1945 van Hitler het bevel kregen de Russen tegen te houden. Hij is de enige van zijn klas die dit overleefd heeft en ziet het als een levenslange opdracht zich met de vrede bezig te houden. Er volgt een avondmaaltijd van brood en appelsap. Hij heeft veel ellende van alcohol gezien en schenkt daarom bij voorkeur appelsap.

Klokslag half 8 komt de eerste belangstellende voor de gemeente-avond binnen. In totaal komen er 25 mensen, jong en oud. Velen zijn lid van het C.F.K., maar niet allen. Een oude heer was 's middags ook al op de soos, maar omdat alleen toch maar alleen was, en het vredesgesprek toch een goede zaak, kwam hij weer terug. Hollanders en Duitsers stellen zich één voor één voor en dan komen weer de verhalen van Jan en Han. Daarna de discussie. Jan vraagt hoe de CFK-groep in Leuthen te werk gaat? Zij leggen de nadruk op solidariteitskerkdiensten. Zo hebben ze een speciale dienst gehouden, toen wij eind november vorig jaar in Utrecht massaal tegen het voorgenomen Nato-besluit demonstreerden. Een van de C.F.K.-leden, tevens kringvoorzitter van het Nationale Front, meent dat wij het in Nederland wel moeilijk zullen hebben met zoveel verschillende soorten van vredesbewegingen. Wij proberen de positieve kanten van onze gevarieerdheid te belichten. De mensen hier voelen zich duidelijk gesterkt in hun vredeswerk door contacten met groeperingen als de onze. Zij pleiten voor voortzetting hiervan, even tueel schriftelijk. Pfarrer Horst Branig benadrukt nog eens de roeping van elke christen tot vredeswerk. Het is onbegrijpelijk maar de christenheid heeft wel een uitwoerige oorlogstheologie opgebouwd, maar geen theologie van de vrede. Hij vindt het rapport van de Hervormde synode dan ook uiterst belangrijk en vraagt de aanwezigen hun handtekening te geven voor een steunbetuiging aan de synode. Dit wordt graag gedaan.

Horst Branig

Voordat de avond wordt besloten met zang en gebed, haalt Lisette plotseling een flinke partij posters tevoorschijn van de I.K.V.-campagne, de actie tegen de neutronenbom en de Soesterbergdemonstratie. Deze worden met groot enthousiasme in ontvangst genomen. De I.K.V.- en antineutronenbomspeldjes zijn niet minder in trek. Je kunt wel merken dat veel mensen een beetje jaloers zijn op onze mogelijkheden om met dit soort dingen te werken. Vooral die demonstraties van ons!

We hebben hier in Leuthen sterk gevoeld, hoe goed het is met elkaar contact te hebben. Het zou ook belangrijk zijn als pfarrer Horst Branig eens naar Nederland kon komen om iets van zijn engagement over te brengen en ook zelf weer wat op te doen. Het zou onze bewegingen ten goede komen.

4 juni:

Terwijl de groep in Lübbenau genoot van een gondelvaart, werkten Jannie, Liza, Lisette, Ad, Han en Jan verder.

Cottbus

Onder leiding van pfarrer Horst Branig meldden de zes uit Leuthen zich de volgende morgen om 10 uur in Cottbus in het pfarrhaus voor een gesprek met pfarrer Bertheau en herr Schupp, kringvoorzitter van het C.D.U. Twee vriendelijke mensen die ons eerst aanmoedigden wat brood en thee te nemen en ons daarna wat over zichzelf vertelden.

Herr Schupp was al vanaf 1947 lid van het C.D.U. Al spoedig kringvoorzitter, toen weer gewoon partijlid en nu voor de tweede maal kringvoorzitter. Vroeger had hij een eigen aannemersbedrijfje gehad, nu zat hij in de directie van een groot staatsbedrijf.

Pfarrer Bertheau was in 1950 vanuit Hamburg naar de D.D.R. gekomen. Er was een groot gebrek aan theologen en predikanten in de D.D.R. Ofschoon anti-communist wilde hij zijn neus er wel eens insteken. Vóór die tijd had hij als theoloog veel gereisd en was o.a. in 1948 in Kampen geweest. Hij had ook enige tijd in de U.S.A. doorgebracht. Zijn inspiratie vond hij bij Niemöller en de Bekenkende Kirche. Hij is de D.D.R. geleidelijk aan positief gaan zien en waardeert het o.a. bijzonder dat het als enige socialistische land theologische faculteiten op de staatsuniversiteiten heeft. In Cottbus gebleven is hij tenslotte lid van het C.D.U. geworden en hij is nu al 9 jaar zelfs gemeenteraadslid.

Herr Schupp vertelt dat in alle gelederen van de D.D.R. zijn partijgenoten zitten. Er is zelfs een Oberbürgermeister lid van het C.D.U. Slechts in de top van de staatsveiligheidsdienst is het lidmaatschap van de S.E.D. vereist. Om ons een idee te geven van de samenwerking tussen christendom en marxisme in de D.D.R. legt hij uit dat een christen op school best les kan geven in het marxisme-leninisme, zij het puur zakelijk. Anderzijds heeft herr Schupp zijn kinderen niet aan de Jugendweihelaten deelnemen. Dat neemt niet weg dat zij toch op de universiteit terecht zijn gekomen. Pfarrer Horst Branig merkt op dat zijn kinderen wel hebben deelgenomen. Pfarrer Bertheau springt hierop in: Het probleem van de Jugendweihelaten is te hoog gespeeld in de kerk. Men staarde zich blind op het woord "wijding". Overigens heeft die hele discussie geleid tot een herbezinning op doop en confirmatie.

Jannie vraagt, hoe de gewone kerkganger de samenwerking van christendom en socialisme in het C.D.U. ervaart.

Herr Schupp: Het C.D.U. heeft een eigen gezicht, zoals bv. tot uiting komt in de eigen C.D.U.-krant. Pfarrer Bertheau: In de D.D.R. overweegt nog sterk het kerktipe waar de herder de schaapjes leidt en zo de kudde bv. naar het socialisme trekt. Dat neemt niet weg dat soms de kudde de herder trekt!

Ad vraagt over de aanstellingsprocedure van predikanten: gaat dat democratisch? Het antwoord is dat dit nogal varieert.

Maar Ad heeft nog een dergelijke vraag, nu voor de politiek. Hoe moeten we verkiezingen begrijpen waar 90% hetzelfde stemt? Is dat democratie? Herr Schupp gaat uitvoerig op deze hamvraag in. Het systeem is erop gericht alle mensen mee te nemen, niemand links te laten liggen. Daarom wordt er bij verkiezingen op alle niveaus eindeloos gepraat over alle kandidaten, alvorens ze op de enige lijst komen. Men probeert het van te voren eens te worden. Bij de uiteindelijke verkiezingen kan men dan nog kandidaten die niet bevallen uit de lijst schrappen, maar de lijst zelf wordt door de grote meerderheid aanvaard. Pfarrer Bertheau merkt op, dat hij deze manier van doen aanvankelijk ook niet begreep. In de loop der tijd is hij echter zeer kritisch gaan denken over onze westerse parlementaire democratie. Hij voegt hieraan toe dat Duitsland na de oorlog nog vol fascistten zat, waarbij de oost-zone bovendien te kampen had met de westerse propaganda, zodat onze soort democratie daar tot mislukken gedoemd was. Ze hebben het overigens wel geprobeerd. Herr Schupp merkt op dat de westerse invloed niet geschuwd wordt, getuige de moeite die het stadsbestuur doet om de westerse T.V.-programma's in de hele stad te kunnen ontvangen.

zie ook blz. 8.

Daarna nog iets over de problemen van het land, met name het tekort aan arbeidskrachten en de gestegen grondstofprijzen. In 1964 zijn de huren gestabiliseerd op zo'n 80 mark per maand en de hogere grondstofprijzen komen dus uitsluitend ten laste van de staat. Ad heeft nog een vraagje over de intershops: getuigen die niet van een compromis met het kapitalisme? Dit wordt aarzelend toegegeven. Deviezen zijn nu eenmaal nodig in een wereld waarin we van elkaar afhankelijk zijn.

Tenslotte vertellen onze gastheren ons iets over de uitgebreide bouwactiviteiten in Cottbus, waarna pfarrer Bertheau ons een deskundige rondleiding door de stad geeft. Vooral de grote kerk, gerestaureerd en nu ook van praktische kleinere ruimtes voorzien, heeft duidelijk zijn hart gestolen.

*v.l.n.v.
herr
Schupp
en
pfarrer
Bertheau*

's Middags had de hele groep in Leuthen een heel kort evaluatie-gesprek. (De "gondeliers" waren inmiddels ook weer "boven water" en door enkele mensen uit Lübbenau naar Leuthen gebracht.) Om 5 uur vertrokken we alle 12 vanuit Leuthen naar Königswartha, waar we met brood en koffie verwelkomd werden door pfarrer Jan Laser. Zijn gemeente heeft al enige tijd een goed contact met de kritische gemeente Ymond. De Ymonders waren al 2 keer op bezoek en ook 6 mannen uit Königswartha waren voor een tegenbezoek in Nederland. Na de broodmaaltijd begon Jan Laser aan een inleiding.

Samenvatting inleiding Jan Laser Königswartha.

Ekonomiese basis van Königswartha: bruinkooldelving (in dagbouw) energiecentrale, kaolinbedrijf (kaolin is basismateriaal voor porcelain) en mechaniese werkplaatsen.

Vaak wordt gezegd dat christenen geen DDR-nationaal bewustzijn hebben. Een vaak gehoorde opmerking onder christenen is dan ook: die schleppen ja alles weg nach Afrika, nach Asie.

Bij velen staat de verhoging van de eigen levensstandaard hoger dan de solidariteit met de derde wereld.

De DDRburgers zijn opgevoed met een op welstand georiënteerd denken, dit ook onder invloed van het westen. Leuzes als 'so wir heute arbeiten, werden wir morgen leben' en opwekkingen om door hard werken het westen voorbij te streven stimuleren dit.

Probleem in de DDR is dat er nog veel te weinig socialisten zijn. Een van de gevolgen daarvan is dat de arbeidsproductiviteit en de arbeidsmoraal nogal te wensen overlaten.

Volgens Laser moeten de gemeenteleden uitgaan van solidariteit met het reëel bestaande socialisme, ook al omdat er tengevolge van de historische achtergrond eenvoudig weg geen alternatief denkbaar is.

Op basis hiervan ziet hij als taken voor de gemeente:

1. bemoediging om aanwezig te zijn in de maatschappij,
2. ondersteunen van leden in de partijen
3. ondersteunen van leden in de volksvertegenwoordigingen
4. meewerken via de verschillende organisaties (vakbond, vrouwen, jeugd enz.)
5. opvullen van gaten
  - geestelijk gehandicapten
  - opvang van jongeren in jeugdklup
  - bejaardenwerk
6. bewustzijnsvorming
  - solidariteit
  - tegen "fantasielosigkeit", tegen konsumptie- en welstandsdenken, tegen opportunisme.

Laser had ook nog opmerkingen ten aanzien van de SEDers:

ze moeten christenen niet beschouwen als alleen maar de sluitpost van de maatschappij, ze moeten de christenen ernstig nemen als tijdgenoten waarop men kan rekenen, maar waarmee men ook rekening moet houden.

Verder merkte hij nog op dat in tegenstelling tot Nederland de DDR geen liberale staat is die het moet hebben van massainitiatieven.

Dit verschil is belangrijk om in de discussies in de gaten te houden.

Na deze inleiding ontstond er een korte hevige discussie, waaraan ook de liberale burgemeester meedeed. Om 9 uur werd het gesprek afgebroken, omdat de gastgezinnen ons op het warm eten verwachtten. Morgen zouden we verder praten.

5 juni:

Pfarrer Jan Laser begeleidde ons naar Göda, waar een convent was van een groep predikanten uit het district Bautzen.

Gesprek in Göda met ongeveer tien predikanten en katecheten (8 mannen en 2 vrouwen) van de Classis (Bereich) Bautzen. Voorzitter van de vergadering is Karl Pietsch.

Ons was al vantevoren gezegd dat deze ontmoeting een experiment was omdat er nog al wat traditionele of niet zo "geëngageerde" predikanten bij zouden zijn. Dit was tot nu toe de enige vergadering, (behalve de zondagse kerkdienst) die met gebed geopend en gesloten werd.

In het openingswoord werd herinnerd aan een kindervraag uit de 2e wereldoorlog: "Als wij onze vijanden lief moeten hebben, moeten we dan ook de Engelsen liefhebben terwijl Dr. Goebbels ons zegt dat we ze moeten haten?".

Vanwege het antwoord: "Dr. Goebbels kan de wet van Jezus niet opheffen" belandde een predikant in een concentratiekamp, waar hij onkwam.

Zo waren meteen al enkele thema's gegeven: Trouw blijven aan je belijdenis, desnoods tegen de macht in. (Dit laatste werd niet zo uitgesproken).

En ook het thema: vijand en vijandsbeeld.

Maar eerst nog een rondje individueel voorstellen en daarna wat informatie van onze kant: Elly vertelde iets over het IKV in 't algemeen.

Van interkerkelijke bezinningskommissie voor elk jaar een vredethema in één vredesweek, naar een gepolitiseerde beweging van 350 plaatselijke actiegroepen met een concrete doelstelling.

Als voorbeeld van de werkwijze van zo'n lokale groep gaf Loes het verhaal over de briefschrijfactie in Woerden. In december 1979, toen er over het Navo kernwapen-moderniseringsplan beslist moest worden, werd na een snelle publiciteitsactie in Woerden op één avond bij 18 verschillende IKV-leden thuis een schrijfavond (model Amnesty International) gehouden. Dat resulteerde in 500 brieven aan verschillende Tweede Kamerleden. Die kregen deze pleidooien tegen de wapenwedloop en vóór onderhandelen nog voor het beslissende debat thuis in hun bus.

Vanuit dit verhaal, waarin ook ons bekende "met deze wapens mogen we niet dreigen en willen we niet meer verdedigd worden" naar voren kwam, ontstond weer de inmiddels al bekende discussie. Nieuw was hier echter dat er ook een predikant was die het echt met volledige ontwapening en geweldloosheid zou willen proberen, terwijl een paar anderen - politiek geëngageerden- juist heel uitdrukkelijk niet wilden ontwapenen. Het zou fout en levensgevaarlijk zijn om tegenover het agressieve kapitalisme zwak te zijn. (Achteraf weet ik niet of dat ook CFK-leden waren of CDU-ers.)

Nu kwamen in nogal felle stellingnames, beweringen en verwijten de verschillende loyaliteiten en de wederzijdse vooronderstellingen bij de verschillende Oostduitse zusters en broeders duidelijk naar voren. Een enkeling geneerde zich voor de felheid van de discussie. Een soort 'oudste' of 'deken' die hier 'Superintendent' genoemd wordt, kwam na nogal wat genuanceerde woorden tot iets wat neerkwam op: christelijk wil ik ontwapenen, maar politiek gezien is het onverantwoord en ook echt fout. (Voor ons geen onbekend geluid).

Er werd natuurlijk ook over de 'Wehrerziehung' gesproken. Hier wordt heel verschillend over gedacht. In het 9e en 10e schooljaar worden vier keer 2 lesuren besteed aan voorlichting over het leger en aan 't eind van school is er een kennismakingskamp van één of twee weken. Velen in de kerk hebben zich hiertegen verzet, bezorgd vanwege de tendens tot hernieuwde militarisering van de jeugd. Voorstanders ontkennen dat het militarisme toeneemt en bagatelliseren de lessen: jullie zeggen dat ze onze kinderen met wapens leren omgaan, maar er zijn niet eens genoeg windbuksen om elk joch één keer te laten schieten. *Xie ook blz. 8.*

Van onze kant deden we zo nu en dan aan deze discussies mee, niet zelden de zaak nog wat komplicerend of onduidelijk makend.

Hoofdervaring bij deze gedachtenwisseling was toch weer dat de beoordelingen en interpretaties voor een groot deel afhangen van het politieke standpunt dat ingenomen wordt t.a.v. socialisme en kapitalisme.

Het interessante was voor mij dat een paar christenen (kollega's predikanten) hier naast wat onderling gehakketak toch ook heel duidelijk hun loyaliteit met de socialistische samenlevings-ordening betuigden.

Ze zeiden er overigens bij dat het in de praktijk nog verre van ideaal loopt en dat het om te slagen nog veel meer positieve inzet van meer mensen nodig heeft.

Een ander belangrijk onderwerp was gewetensvrijheid, vrijheid van meningsuiting. Van de vice-voorzitter van de CDU in Berlijn hadden we al gehoord dat niet alleen Glaubensfreiheit (geloofsvrijheid) maar ook Bekentnisfreiheit (vrijheid om je geloof te belijden) in de nieuwe grondwet is opgenomen. De vrijheid wordt nog onvolledig gerealiseerd en benut zeiden enkelen.

Dit komt ook door de enorme veranderingen in de samenleving. Veel ouderen hebben nog aan allerlei fascistische activiteiten meegedaan of zijn er tenminste helemaal in opgegroeid. Dat ging toen gepaard met een fel anticommunisme. Velen hebben daarna nog tien, twintig jaar of langer in de kerk de enige plaats gezien waar je je enigszins nog kon onttrekken aan en verzetten tegen de socialistische staatsmachinerie.

Deze geschiedenis verklaart veel van het wederzijdse wantrouwen tussen christenen en marxisten.

Op een gegeven moment werd door iemand van de hollandse groep nogal wat overeenkomst aangeduid tussen de massa-eenheidsbewegingen van de huidige tijd in de DDR en de grote romantische en weldra zeer strijdbare jeugdbewegingen in Hitler's tijd.

Door de socialistische loyalisten werd deze vergelijking verontwaardigd afgewezen. Zo wordt het soms door enkele reaktionaire lui in de DDR (ook in de kerken) wel eens gezien en voorgesteld, maar dat doet groot onrecht aan de inhoud en motieven van de huidige beweging. Alleen heel oppervlakkig en in de uiterlijke vorm lijkt het wat op elkaar: het massale, nogal gedisciplineerde, het zingen en het hebben van leiders. Kwa inhoud richt men zich nooit in haat tegen mensen of mensengroepen, juist omdat die allemaal gelijkwaardig zijn. Er wordt juist solidariteit aangemoedigd met andere volken. Er is wel enthousiasme voor een verbreding van het socialisme maar geen spoor van zucht naar meer 'Lebensraum' etc.

Pfr. Jan Laser van Königswartha stelde nog eens dat ook t.a.v. de bewapening en het dreigen met wapens Oost en West zijns inziens niet vergelijkbaar zijn. Hij is er vast van overtuigd dat het socialisme wel in politieke en maatschappelijke zin agressief is en zich uit wil breiden, maar niet met wapens. Het kapitalistische systeem is niet alleen economisch agressief maar is ook veel meer van zichzelf bereid tot gevaarlijke belangenbehartiging.

"Als twee hetzelfde lijken te doen (bewapenen) is het nog niet hetzelfde". Socialistische landen komen vaak bevrijdingsbewegingen te hulp, tegen imperialistische uitbuiters. Dat gebeurt dan ook wel met de wapens.

Als wij daar een enkele keer wel eens iets tegenin wilden brengen omdat in die oorlogen toch ook veelal machtsstrijd van de grootmachten (van de verschillende systemen) uitgevochten wordt, kregen we toch meestal antwoorden als: Vanwege onze principiële solidariteit met de bedoelingen van zo'n bevrijdingsstrijd, kunnen en willen wij ons ook niet zo verzetten tegen de militaire activiteiten van ons eigen leger of die van bevriende mogendheden als jullie, IKV-mensen, doen tegen jullie overheid en leger.

Ook tussen pfarrers onderling bleven de standpunten nogal ver uiteen liggen, maar er was wel weer wat verduidelijkt.

Wij waardeerden het heel positief dat deze gedachtenwisseling tussen de predikanten onderling en met ons als bezoekers, zo open en duidelijk kon verlopen.

v.l.n.r.
 Jan • Lixa •
 Aad • Marie-
 Eve • Jannie •
 Hoos • Elly •
 Lissette • Hen.
 Jaap en Aad
 (fotograaf,
 Han)

Na een eenvoudig maal en een rommelig evaluatiegesprek in de zon in de tuin ('t was al woensdag! werden de goede onderwerpen en vragen aangesneden? hoe wilden we verder?) vertrokken we naar Bautzen voor een ontmoeting met de burgemeester, die ons aangeprezen werd als een echte marxist.

Gesprek met de burgemeester van Bautzen - S.E.D.-lid - in het pas gedeeltelijk afgebrande, maar inmiddels gerestaureerde Rathaus.

Zijn verhaal bevatte 4 onderdelen:

- a. Bautzen, vroeger en nu
- b. Bouwprogramma
- c. Bestuur van Bautzen
- d. Vragen

a. De geschiedenis van Bautzen gaat terug tot aan de Middeleeuwen, toen het een handelsstad was. Later werd het een stad met veel ambtenaren en militairen. In 1945 is er erg veel gevochten, waarbij 3000 Russische soldaten gesneuveld zijn. De stad zelf heeft ook erg veel schade opgelopen, voordat zij op 8 mei werd bevrijd. (Bij navraag bleek voor veel oudere mensen 8 mei geen bevrijdingsdag te zijn, niet alleen van wege de instorting van het Duitse rijk, maar ook vanwege het gedrag van de Russische soldaten.) Nu is het een arbeidersstad met veel industrie (spoorweg- en landbouwmachines) met 48.600 inwoners. Ook voor de cultuur is Bautzen erg belangrijk, voor al de Sorbische cultuur. De Sorben vormen de enige minderheid in de D.D.R. Er zijn ongeveer 100.000 sorbischsprekenden, een taal die tussen het Pools en het Tjechisch in zit. Er is o.a. ook een sorbisch theater. Het 5de solidariteitsfestival was net achter de rug. Dit sorbische festival wordt als symbool gezien van de anti-imperialistische solidariteit. (in de Mitlertijd werden de Sorben vanwege hun on-germaanse uiterlijk en taal gediscrimineerd)

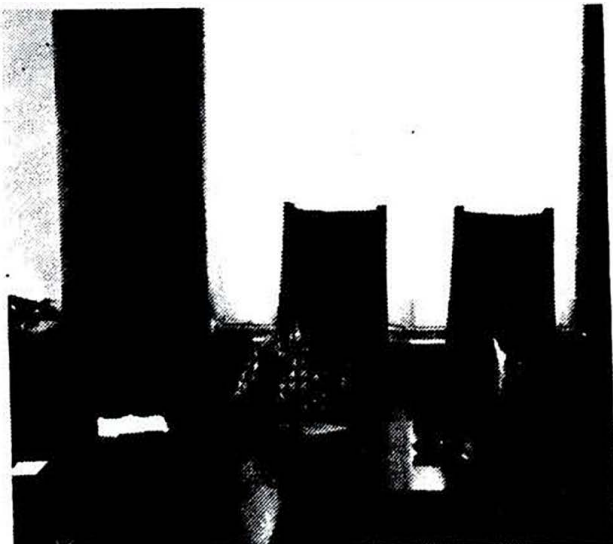
b. Bautzen heeft een bijzonder fraaie oude bouw, die ook veel toeristen trekt. Er zijn dan ook geweldige bouwprogramma's die de oude stad weer de historische aanblik moeten geven. Maar de prioriteit wordt toch wel gelegd op de nieuwbouw. Er lopen plannen tot het jaar 2000. In het nieuwste 5-jarenplan is ruimte gemaakt voor de bouw van 6000 nieuwe woningen.

c. De gemeenteraad bestaat uit 100 mensen (1/3 vrouwen). Verder bestaan er 35 kringcomités van het Nationale Front van ongeveer 20 burgers elk. In de N.F.-comités worden zoveel mogelijk zelfstandig de problemen opgelost of als dat niet gaat doorgespeeld naar de gemeenteraad. Verder kan iedereen schriftelijke vragen stellen aan de afgevaardigden in de raad. Deze brieven moeten binnen 4 weken beantwoord worden, waarbij de vragensteller zoveel mogelijk bij de beantwoording betrokken wordt. Er werden vorig jaar 460 brieven behandeld. (De mekkeraars niet meegerekend Truc voor de mekkeraars: bedrijf waar ze werken inschakelen om ze tot rede te brengen.) Er zijn ca. 13.000 christenen in Bautzen (8000 evangelisch, 5000 katholiek) De samenwerking tussen kerk en stad gebeurt op een zakelijke en kameraadschappelijke wijze, maar er is en blijft een duidelijke scheiding tussen kerk en staat (stad) Door de verbeterde wetgeving voor de vrouw (bevalling eerste kind 1/2 jaar vrij, 2de en verdere kinderen 1 jaar vrij) komen er plotseling zeer veel kinderen bij. Hierdoor is er nu een tekort aan crèches ontstaan, wat men nu probeert op te vangen. Per jaar legt de staat 2500 Mark toe op elke plaats in de crèche. Ouders betalen slechts 35 Pfennig per dag (voor het eten). Verder zijn er nog allerlei andere regels, zodat kinderen geen financiële balasting voor de ouders betekenen.

d. De vragen die door ons gesteld zijn, zijn bijna allemaal verwerkt in bovenstaand verhaal. Vooral uitvoerig ging de burgemeester in op een vraag van Jan: Als ik nu eens onverwachts hier kom, kan ik dan een bed vinden? Het uitvoerige antwoord kwam kort gezegd hierop neer: Er zijn urgentere problemen dan de hotelaccommodatie. (Mensen, aan wie we later vroegen, waarom het toerisme niet wat meer wordt bevorderd - buitenlandse deviezen zijn toch belangrijk? - opperden, dat er toch wel wat huiver van regeringszijde bestaat voor te veel westerse contacten.

Tot slot sprak de burgemeester nog een dankwoord uit met een verwijzing naar onze inzet tegen het Nato-besluit en stelde voor:

1. om eens te kijken in een straatje waar de huizen van buiten prachtig gerestaureerd zijn (deze huizen zijn zowel privé- als staatseigendom)
2. om eens een kijkje te nemen in de zaal waar getrouwd wordt (antwoord op een vraag onzerzijds: Ja, er wordt vlijtig getrouwd. Samenwonen komt eigenlijk alleen voor bij oudere mensen.)

v. l. n. r.

Haar en de burgemeester

Na een wandelingetje door de stad zijn we weer naar Königswartha gereden. Het was de bedoeling de discussie van de vorige avond voort te zetten en dan om 9 uur bij de gezinnen avondbrood te gaan eten. We hadden eigenlijk geen van allen nog zin om wéér te praten en toen kwam Lisette met een lumineus idee: laten we een rollenspel doen. Na wat aarzelingen van Duitse kant (vredeswerk is toch geen spel?) werd het voorstel geaccepteerd. We speelden Europese Ontwapeningsconferentie; 5 Duitsers vormden de Nato en 5 van ons het Warschau-pact, de rest was publiek. Het werd zo'n daverend succes, dat de vrouwen om 9 uur het avondbrood maar gingen halen en iedereen (wel een man of 50) bleef. Na het spel en het eten voerden we ons straattoneel op en toen kwamen de liederenbundels en werd er nog tot laat gezongen.

Nato

*Warschau-
pact*

6 juni:

Om ongeveer 9 uur vertrokken we uit Königswartha naar Weimar, waar we werden verwelkomd door diaken Wolfgang Kerst, die ons na het middagmaal rondleidde door BUCHENWALD.

Vanaf juli 1937 stierven hier zo'n 56545 mensen. Cynisch is het opschrift boven de toegangspoort: "Ieder het zijne"! Verbijsterend is het te zien, hoe fabrieksmatig hier mensen werden vermoord en gebruikt. Scheerlampen van mensenbotten en huid en opgezette hoofden zijn stille getuigen van de ontanding van het fascisme. Ook in dit kamp werden mensen gebruikt voor medische experimenten. De uitbuiters worden met naam en toenaam genoemd en "de westerse wereld" wordt aangeklaagd, omdat nog steeds niet alle misdadigers zijn veroordeeld. In 1943 ontstond er binnen Buchenwald een georganiseerd verzet en al op 11 april 1945 werd het kamp door gevangenen bevrijd. Het concentratiekamp is nu een monument ter ere van de anti-fascisten.

Mit ihrem dunklen Ton ruft und mahnt die Glocke von Buchenwald:

„Die Vernichtung des Nazismus
mit seinen Wurzeln
ist unsere Lösung.
Der Aufbau einer neuen Welt
des Friedens und der Freiheit
ist unser Ziel.“

Aus dem Buchenwald-Schwur

's Avonds werden we in Jena ontvangen door pfarer Siegfried Nenke en hadden we een gesprek met Karl Freese (docent filosofie) Günther Urkvitz (referent voor kerkvragen) en dr. Franklin Borrmann (filosoof)

Lezing van de marxist Karl Freese

Het is erg moeilijk van deze avond een objectief verslag te schrijven. De voordracht was nogal erg anti-westers en waarschijnlijk ging ook vermoeidheid ons parten spelen, waardoor heftige reacties ontstonden vooral op de felle intermezzo's van Günther Urkvitz, die Carter vergeleek met Hitler. Dr. Franklin Borrmann probeerde de gemoederen wat te sussen en nam verder niet actief aan de discussie deel.

Karl Freese begon te zeggen, dat hij bij het woord "Nederland" aan Luns dacht, die volgens hem een fascist is, maar gelukkig zijn er ook in Nederland heel veel anti-fascisten. De wortel van het fascisme is de economie. Zonder imperialisme ontstaat er geen fascisme. Veel levensruimte is niet 't belangrijkste, maar belangrijk is: een betere wereld waarin men niet van 't werk van een ander profiteert. Alle mensen zijn gelijk. Het Warschau Pact wil zichzelf opheffen en meent 't ernstig met de vrede. Zij weten maar al te goed wat oorlog is, en hebben niet zoals

Amerika aan de oorlog verdiend. Na Helsinki waren we vol goede moed, maar na Brussel is 't enthousiasme wel wat getemperd.

Als we praten over de mensenrechten, moeten we bedenken, dat 't recht op een menswaardig leven het belangrijkste is. De Oostbloklanden steunen geen fascistische regimens zoals Chili en hebben geen koloniën. We moeten zorgen dat onze aarde geen hel wordt. Onze anti-fascistische strijd richt zich niet tegen personen, maar tegen een systeem.

Op vragen die tijdens de lezing opkwamen als:

-of je een systeem of een mens haat, is 't effect niet hetzelfde?

-zijn het alleen economische motieven die een oorlog kunnen veroorzaken of speelt ook haat een grote rol?

-richt de strijd in het westen zich ook niet tegen een systeem, dat een expansief uitziet en dat andersdenkenden niet accepteert?

kwam geen bevredigend antwoord.

Op het eind van de avond gebruikte Freese nog het prachtige bijbelse toekomstbeeld van de wolf en het lam, waarmee hij de vreedzame coëxistentie schilderde. We hebben maar niet gevraagd wie de wolf en wie het lam was. Het antwoord konden we wel raden.

v. l. n. r.
Siegfried Nerke
Karl Freese
Günther Utkvist

7 juni:

Om 10 uur werden we met koffie verwelkomd in de studentengemeente, hield de Nederlandse Oecumenische Gemeente een week-end met als thema "Anti-militarismeprogramma van de wereldraad van kerken." Om 11 uur mochten wij iets vertellen over de IKV-campagne en toen Henk het over de Soesterbergdemonstratie had, die juist vandaag gehouden werd, we er spontaan besloten onmiddellijk een telegram te sturen. Na het eten, het afscheid van Jannie en Jan (Ze gingen nog andere DD kennissen bezoeken) en een wandeling met een prachtig uitzicht hield Udo Skladny een inleiding.

Samenvatting inleiding Udo Skladny. zaterdagmiddag 7 juni in Jena.

Udo is theoloog, lange tijd als dominee werkzaam geweest in de studentengemeente van Berlijn, sinds enkele jaren is hij als journalist werkzaam bij de radio.

De kern van de christelijke boodschap is de vredesboodschap. Het woord sjaloom komt nu weer naar voren, maar eeuwenlang zijn er allerlei theologiese hoogstandjes opgevoerd over de gerechtvaardigde oorlog.

Tot voor kort is er overal een koppeling geweest tussen troon en altaar. In de geschiedenis hebben pacifistische en vredesgroepen altijd aan de rand van de kerken gestaan of zijn er eenvoudig uitgegoid. Politiek gezien hebben de kerkmensen een traditie van aan de rechterkant te staan.

8 Mei 1945 betekende voor Duitsland het einde van het naziregime. In denazitijd hebben christenen en kommunisten voor het eerst samengewerkt. Onder invloed van de arbeidersbeweging (door hun analyses) is duidelijk geworden dat oorlogen geen fataal iets zijn wat van boven komt, maar dat ze door mensen gemaakt worden en alleen door mensen te vermijden zijn,

Na de oorlog zijn de kerken in oost en westduitsland organisatorisch samen gebleven. De breuk kwam na de hermiliterisering van de BRD en de toestemming van de kerk om voor de militairen aalmoezeniers te leveren. (de hermiliterisering was in strijd met het verdrag van Potsdam)

Eind 40er begin 50er jaren heeft de kerk zich herhaaldelijk uitgesproken over vrede met als voorwaarde daarvoor: de eenheid van Duitsland, de vrijlating van gevangenen (nb nazimisdadigers) enz.

Aan de hand van vele citaten uit officiële kerkelijke schrijvens licht Udo deze standpunten toe.

In de 60er jaren komt het tot een breuk tussen de kerken van de BRD en de DDR. We zien dan het opmerkelijke verschijnsel dat de kerk in de BRD zich positief opstelt ten aanzien van de hermiliterisering van de BRD en zich bereid verklaart hiervoor aalmoezeniers die in krijgsdienst komen te leveren. Als in de DDR daarna besloten wordt ter verdediging ook het leger weer in te stellen wordt de DDRkerk plotseling pacifistisch, tegen het leger, tegen het deelnemen van christenen in het leger.

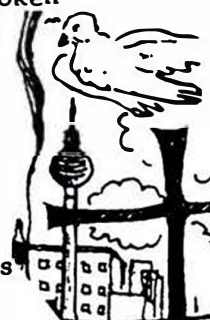
De marxisten hebben dit standpunt niet in dankbaarheid aanvaard en hebben het als opportunistisch gekenmerkt.

Een andere opmerkelijke daad van de kerk in de beginjaren na WO II was het feit dat de vele voormalige nazileraren die in de naoorlogse scholen van de DDR aan de kant gezet werden, op grote schaal opgenomen werden als funktionarissen in de kerk. Ook dit heeft veel kwaad bloed gezet en de verhouding kerk-staat niet begunstigd.

Op grond van dit soort argumenten is de houding ontstaan dat de staat vindt dat de kerken nou niet de aangewezenen zijn om nu te kritiseren wat de staat fout doet tav de vrede.

Verder heeft hij nog iets gezegd over de redenen van de bewapening in het oosten en het belang van het evenwicht in de afschrikking. Maar dit hebben we al enkele keren gehoord en bracht niets nieuws.

Wel nieuw was het voor ons te horen, dat een Amerikaanse computer zich net weer had "vergist" en helemaal levendig werd de discussie, toen Han het rapport van de commissie Brand aansneed. Waarom waren bij de aanbieding van dat rapport zoveel socialistische landen, waaronder de DDR niet aanwezig? Het antwoord van Udo Skladny kwam er op neer, dat de 3de wereld het probleem van de ex-kolonialisten was en dat we eerst maar eens serieus op de voorstellen uit het oosten moesten ingaan. Al met al weer een doodvermoeiende discussie en we waren blij, dat we ons even konden terugtrekken, om samen met Reinier Gosker, die ook weer present was, de reis al vast een beetje te kalibreren en een datum af te spreken voor een reünie in Nederland.

8 juni:

Na het afscheid van pfarrer Siegfried Wenke vertrokken we naar huis, moe maar voldaan!

Evaluatie

Op Zaterdag 5 Juli kwamen we alle twaalf nog weer eens in Utrecht bijeen om de hele reis te evalueren. We spraken over:

1. Zat de reis inhoudelijk en organisatorisch goed in elkaar?
2. Hebben we nieuwe inzichten opgedaan?
3. Wat doen we met onze ervaringen in eigen omgeving en elders?

De voorbereiding vonden we in het algemeen goed al was het wel zo, dat we na de reis intensiever met het gegeven leesmateriaal aan het werk waren dan er vóór.

Hier en daar was er een geluid van een te druk programma, hoewel niemand graag iets had willen missen. Wel stelden we vast dat er tijdens de reis te weinig tijd was voor tussentijdse evaluatie. Voor de Duitsers bleek het nogal eens verwarrend te zijn dat we niet als groep met één mening voor de dag kwamen, geen duidelijke delegatieleider hadden en ieder spontaan met zijn eigen verhaal zich in het gesprek mengde. Duitsers werken meer met een aangereikt model, waarbij dan over de uitvoering en niet over de inhoud gediscussieerd wordt.

Opgemerkt werd verder dat we een groep waren van 6 mannen en 6 vrouwen van zeer uiteenlopende leeftijden, wat (geweldig) goed bleek te werken. We kenden elkaar niet vóór we elkaar ontmoetten op de voorbereidende vergaderingen.

We recapituleerden nog eens dat we er heen zijn gegaan als een groep die niet een bepaald doel hoefde te bereiken, maar die gewoon uit was op het ontmoeten van mensen, die in een ander maatschappelijk bestel zich bezig houden met vredeswerk (voornamelijk in de kerken). Stak er nog een bijbedoeling achter het programma? Het bleek dat de CFK als semi-overheids-organisatie ons telkens met marxisten in aanraking bracht. Deze onderdelen van het programma waren echter wel onmisbaar.

Het aantal gemeenten met een CFK-groep is beperkt. De stellingname van de predikant speelt daarbij een grote rol. De betrokkenheid van gemeenteleden daarbij varieert, maar de aandacht voor politieke vragen wordt er door vergroot. Ook buiten de CFK hebben enkelen van ons ondervonden hoe christenen de politieke situatie als uitdaging accepteren.

Inhoudelijk zijn ons vele zaken duidelijker geworden. Persoonlijk contact doet zoveel meer dan alleen maar er over lezen!

In de DDR zijn meer politieke partijen dan we gedacht hadden; alleen men werkt niet volgens de spelregels van de parlementaire democratie. Een C.D.U. heeft een aantal punten kunnen scoren, zoals de vrijheid om je geloof te belijden, bepaalde gezinsrechten, enz. De sociale voorzieningen in het land zijn goed en de prijzen van eerste levensbehoeften zijn laag. Niettemin voelen velen zich te kort gedaan mede onder invloed van de televisie uit de B.R.D. De staat confronteert de mensen met het fascistische verleden met het oogmerk mensen te winnen voor het marxisme. Dat men daar niet goed in slaagt heeft te maken met het sterk dogmatische van het marxisme in de DDR. Doctrines worden van bovenaf opgelegd en er wordt te weinig ruimte gelaten voor initiatieven aan de basis. Voor vele burgers zijn staat en overheid geen zaken, die voor hen leven. Is het om die reden dat de verhouding staat/kerk iets milder is geworden, omdat men vanuit de kerkelijke basis nog de meeste initiatieven ziet voortkomen?

De kerken hebben geaccepteerd te functioneren niet tegen, niet

vóór, maar in het socialisme. Binnen de kerk, en kiest de C.F.K. vóór het socialisme, d.w.z. voor een marxisme waaraan men een extra dimensie denkt te kunnen toevoegen. Hoewel de C.F.K. naar ons gevoel onvoldoende kritisch staat tegenover de staat, verdient deze beweging toch onze aandacht, zo niet onze steun.

De C.F.K. kiest partij vóór de derde wereld en tegen het militair-industriële complex, de werkelijke vijand. Een vijandsbeeld-discussie loopt dan ook telkens daarop uit. Men vraagt ons dan ook om in de eerste plaats de aandacht op de structuren te richten, die op oorlog aansturen. Een neutraal pacifisme spreekt hen niet aan, omdat dat de wereld niet verandert.

Veel van het voorgaande kunnen we proberen door te geven.

Wat ons zeer duidelijk is geworden, is dat we moeten studeren op de geschiedenis van de vredesonderhandelingen. Zijn we soms te argwanend en doen we te verachtelijk over vredesvoorstellen uit Oost-Europa? Vreedzame coëxistentie is ook een noodzaak voor hen al was het alleen maar om op die manier te kunnen ontkomen aan een bewapeningswedloop, die uiteindelijk door het Westen om economische redenen gewonnen zou kunnen worden.

Het bleek ons ook dat wat ons betreft de aandacht meer nog dan tot nu toe gericht zal moeten worden op de politieke consequenties van een nee zeggen tegen kernwapens.

Tenslotte nog een opmerking over de mensenrechten. Voor het marxisme in de DDR staan voorop de mondiale rechten en de sociale, maatschappelijke rechten (recht op werk, behuizing enz.). Recht op meningsuiting heeft beperkingen. Fascistisch geachte opvattingen bijv. worden niet geduld, en fascistisch is men in de DDR eerder dan bij ons! Op dit terrein zullen we gauw tegenover elkaar komen te staan. Dit moet ons niet belemmeren om toenadering te zoeken bij groepen en personen, die op dit punt aanspreekbaar blijken te zijn. De nieuwe verhouding tussen kerk en staat heeft laten zien dat veranderingen mogelijk zijn.

Adressen in Nederland:

IKV(Interkerkelijk vredesberaad)Anna Paulownaplein 3, 's Gravenhage.
 WOEP(Werkgroep oost-europa projekten)Nachtegaalstr.77bis, Utrecht.
 Aad en Elly van den Bos,Gendringseweg 28, 7122 HG Aalten.
 Liza en Han Huikeshoven, Anna Paulownalaan 149, 3708 HP Zeist.
 Jaap Looise, Kerklaan 2, 4386 Vlissingen.
 Marie-Eve Schuurman, Brugakker 551, 3704 ML Zeist.
 Ad de Rijk, Alexander Hegiusstr. 5, 7412 XN Deventer.
 Loes Klee, Van Boeyenlaan 31, 3445 EX Woerden.
 Henk van de Maas,Bekkerstr. 135, 3572 SG Utrecht.
 Jannie en Jan van Deemter, Groothertoginnelaan 48, 1405 EG Bussum.
 Lisette Dekker, Bellamystr. 20bis, 3514 EN Utrecht.

Adres in de BRD:

Hendrik Kraemerhuis, Limonenstr. 26, 1 Berlin 45 - BRD

Adressen in de DDR:

CFK(Christliche Friedenskonferenz)Planckstr.20, Berlin - DDR
 Frau Lotte Holzer, Kl.Homeyerstr.33, Berlin - DDR
 Dr. Walter Romberg, Dircksenstr.47, 102 Berlin - DDR
 CDU(Christliche democratische Union)Otto-Nuschkestr.59/60, 1080 Berlin
 Pfr.Joachim Liedtke, Am Güterbahnhof 5, Lübbenau - DDR-7543
 Pfr.Horst Branig, Pfarrhaus, Leuthen - DDR
 Pfr.Jan Laser, Kirchweg 1, Königswartha - DDR
 Udo Skladny, Virchowstr.1, Berlin - DDR

Inhoud:

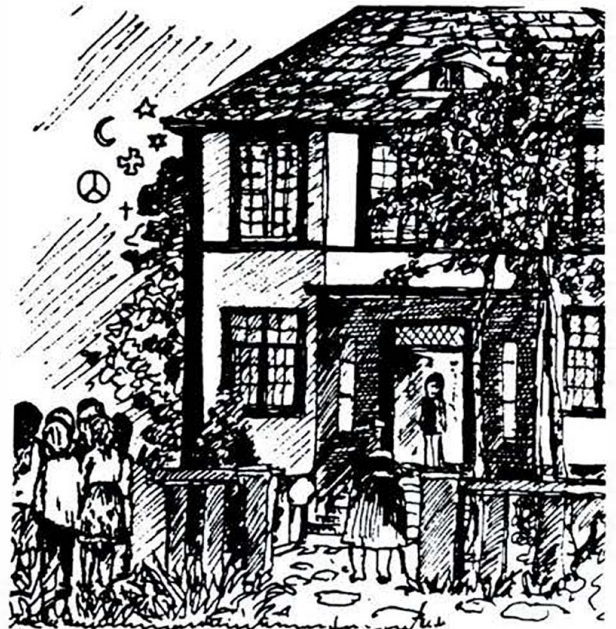
blz.

Gesprek met Lotte Holzer (een van de weinige overlevenden van de Berlijnse verzetsgroep "Herbert Baum").	1
Het verschijnsel dienstweigeren.	3
Gesprek met Walter Romberg (een van de mede-ondertekenaars van een brief die de leiding van het IKV samen met de studie-afdeling van de bond van evangelische kerken naar de wereldraad van kerken heeft gestuurd)	4
Christenen en Marxisten in de strijd voor vrede en ontwapening.	5
De Christelijke democratische unie.	7
De gemeente in Lübbenau.	9
De gemeente in Leuthen.	10
Een gesprek in Cottbus.	12
De gemeente in Königswartha.	14
Een convent in Göda.	15
Gesprek met de burgemeester van Bautzen.	17
Een rollenspel.	19
Buchenwald.	20
Lezing van de marxist Karl Freese.	20
Lezing van de journalist Udo Skladny.	21
Evaluatie.	23

woep

De Werkgroep Oost Europa Projekten stelt zich ten doel een veelzijdige informatie te verspreiden die gebrekkige informatie aanvult en irrationele informatie bestrijdt. Dit gebeurt minimaal vanuit een besef dat het zinvol is het koude-oorlog-denken af te breken, en maximaal vanuit de hoop dat geleerd kan worden van maatschappijen die zich socialisties noemen.

Zij konkretiseert deze doelstelling door de uitgave van Oost Europa Verkenningen en andere publikaties, de organisatie van konferenties, lezingen en studiegroepen en door de organisatie en begeleiding van studiereizen.

Het Hendrik Kraemer Huis in West Berlijn is een oekumenisch centrum met een eigen karakter: klein, maar met een onduubbelzinnig kerkelijk en politiek engagement.

De medewerkers hebben niet alleen een verschillende kerkelijke achtergrond, maar ook een andere nationaliteit. Nederlanders zijn er natuurlijk altijd bij, omdat de basis van het HKH de Nederlandse Oekumenische Gemeente is, in 1949 opgericht. Het was dan ook een nederlandse pionier in de oekumenische beweging, Hendrik Kraemer, die aan het huis zijn naam gaf. Kraemer's engagement lag vooral in het gesprek met religies en wereldbeschouwingen en hij startte in de oorlogsjaren in Nederland de "gemeenteopbouwbeving".

In zijn geest houden we ons bezig met vragen van mensen en kerken in de DDR en andere socialistische landen. Vanuit de openheid die voor hem kenmerkend was proberen we samen met hen te denken en te werken, vooral als medewerkers van de Niederländische Ökumenische Gemeinde in der DDR. Door het uitbouwen van kontakten tussen Oost en West en het uitwisselen van nuchtere en betrouwbare informatie proberen we bestaande vooroordelen af te breken en te werken aan de vorming van een meer oekumenisch bewustzijn.

ST

AAN:-

HOOFD B.V.D.,

Nr. 66.839.s.1./

DATUM: 10 december 1981

o-o

Datum bericht

ACC	1578661
datum	11 DEC 1981
LU	
D.	— d. —

: 4 december 1981

Bron

F

: Personeel KMAR

Ondernomen acties

:

Onderwerp: Demonstratie bij Hojelkazerne te Utrecht

Op 3 december 1981 werd van 20.00 tot 21.00 uur een demonstratie gehouden op de openbare weg bij de ingang van de Hojelkazerne te Utrecht waarvoor door een IKV-groep van tevoren bij de pl.politie toestemming was gevraagd

Gedemonstreerd werd tegen het opgelegd verswaard arrest aan VVDM bestuursleden, die onzaks het verbod v.d. Min.v.Defensie, in uniform op 21 november 1981 aan de grote vredes-bijeenkomst en optocht te Amsterdam hadden deelgenomen. De circa 35 burgerdemonstranten van verschillende, ook oudere leeftijd en afkomstig uit enkele regionale IKV-groepen, PvdA, PPR en CPN, wilden een petitie aanbieden aan de kazerne-commandant, wat op echter niet is ingegaan. Wel werden enkele boeketten bloemen en enig gebak voor- en door- VVDMbestuurders aanvaard. Ter plaatse hield men enkele speeches ten gunste van het vermelde gedragspatroon op 21 november door de met verswaard arrest gestraften. Meegevoerde en merendeels op hout aangebracht kleine spandoeken met teksten als "Voor Jan Kameraad" en "Vredesbeweging + plaatsnaam", werden aan het hek van de kazerne opgehangen (en teratond na afloop op last van de commandant verwijderd).

De betoging verliep in een rustige sfeer en incidenten hebben zich niet voorgedaan. De blijkbaar van tevoren ingelichte plaatselijke pers was aanwezig.

- o - o - o -